

**FREDNINGSNÆVNET FOR SYDJYLLAND, NORDLIG
DEL**

AFGØRELSE TRUFFET DEN 8. MARTS 2021

OM FREDNING AF

VEJLE ÅDAL

:

Indholdsfortegnelse:

Ejendomme omfattet af fredningen:	3
Fredningsbestemmelserne:.....	5
Indledning:.....	10
Fredningsforslaget - formål og baggrund:	12
Forslag til fredningsbestemmelser:	29
Budgetoverslag:	36
Fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget:	41
Skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget:	68
Det reviderede forslag til fredning:.....	86
Skriftlige bemærkninger til det reviderede fredningsforslaget:	92
Miljøvurdering:.....	121
Fredningsnævnets begrundelse og resultat:	122
Klagevejledning:.....	127

Ejendomme omfattet af fredningen:

Fredningsnævnet for Sydjylland, Nordlig del, har den 8. marts 2021 truffet afgørelse om fredning af Vejle Ådal.

Afgørelsen omfatter følgende ejendomme:

Ejendommene matr. nr. 3 b Bindeballe By, Randbøl, 9 m Bindeballe By, Randbøl, 9 b Bindeballe By, Randbøl, 5 ab Bindeballe By, Randbøl, 2 z, 3 ae, 5 l Bindeballe By, Randbøl, 3 e, 3 f, 3 g, 3 h, 1 g Tørskind By, Bredsten, 3 ah Bindeballe By, Randbøl, 6 i og 9 k Bindeballe By, Randbøl, 2 s Bindeballe By, Randbøl, del af 8 a, 7 g Lihmskov By, Nørup, 1 p Tørskind By, Bredsten, del af 10 a, 16 f Vork By, Egtved, 23 d Søgård, Nørup, 4 aa Bindeballe By, Randbøl, 7 z Bindeballe By, Randbøl, 23 a Søgård, Nørup, 5 y Bindeballe By, Randbøl, 4 ac, del af 4 c, 4 ae, 4 ad Bindeballe By, Randbøl, 4 b, 3 a Tørskind By, Bredsten, 2 k Spjarup By, Egtved, 6 e Lihmskov By, Nørup, del af 5 o, del af 5 i, del af 12 b Refsgårde, Egtved, 13 i, 13 p Vork By, Egtved, 1 f Søgård, Nørup, 40, 15 g Raving By, Bredsten, del af 9 fk Ødsted By, Ødsted, 6 g, 5 t Bindeballe By, Randbøl, 13, 14 Vesterby By, Ødsted, 14 b, 2 c, 27 u Ødsted By, Ødsted, 8 h Bindeballe By, Randbøl, 5 m, 4 q, 17 Bindeballe By, Randbøl, 10 h, 10 i Bindeballe By, Randbøl, 8 g Bindeballe By, Randbøl, 6 f, 10 d, 4 r, 3 æ, 3 u, 3 s, 3 x, del af 14 a, del af 14 c, 5 aa, del af 5 e, 2 r Bindeballe By, Randbøl, 3 n Tørskind By, Bredsten, 7 ab, 7 g, 7 ac, 8 k, 8 a Bindeballe By, Randbøl, del af 7000 k, 7 i, 7000 f, 7000 b Bindeballe By, Randbøl, 7000 a, 9 Tørskind By, Bredsten, del af 7000 e, 7000 c, 9 c, 1 b, 9 e, 8 c, 8 l Lihmskov By, Nørup, del af 7000 c Refsgårde, Egtved, 43, 7000 e, 7000 b Vork By, Egtved, 7000 a Søgård, Nørup, 7000 c, 7000 b Raving By, Bredsten, 7000 c, 7000 e, 2 g, 2 h Kjeldkær Hgd., Bredsten, 3 f, 3 t, 3 an, 3 am Bindeballe By, Randbøl, 3 ao, 3 z Bindeballe By, Randbøl, 3 r, 3 v Bindeballe By, Randbøl, 3 y Bindeballe By, Randbøl, 3 e Bindeballe By, Randbøl, 3 q Bindeballe By, Randbøl, del af 1 c Lihmskov By, Nørup, 4 f, 5, 4 a Tørskind By, Bredsten, 8 i Bindeballe By, Randbøl, 10 n, 10 o Vork By, Egtved, 7 e Lihmskov by, Nørup, 22 Søgård, Nørup, 1 i Tørskind by, Bredsten, 5 s Bindeballe By, Randbøl, del af 5 d, 8 c, 9 c Bindeballe By, Randbøl, 7 m Bindeballe By, Randbøl, del af 2 e Lihmskov By, Nørup, del af 6 l Lihmskov By, Nørup, del af 9 b, del af 1 f Lihmskov By, Nørup, 8 f, 6 f Lihmskov By, Nørup, 50, 24 a Søgård, Nørup, 9 d Lihmskov By, Nørup, 3 o Tørskind By, Bredsten, 14 b Lihmskov By, Nørup, 3 f, 2 o, 2 p, 4 m Lihmskov By, Nørup, 1 k Tørskind By, Bredsten, 9 f, 9 i Lihmskov By, Nørup, 32 a, 34 a, 34 b Søgård, Nørup, 1 e, 1 d, 1 f, 1 h Tørskind By, Bredsten, 1 a, 1 n, 1 o, 4 e, 4 g, 1 r, 1 q Tørskind By, Bredsten, 3 d Tørskind By, Bredsten, 1 m Tørskind By, Bredsten, 2 b, 2 c Refsgårde, Egtved, 12 d, 6 aa Vork By, Egtved, 4 k Refsgårde, Egtved, 5 m, 12 e Vork By, Egtved, 12 g, 12 b, 12 f Vork By, Egtved, del af 9 h, 9 f, del af 5 h Vork By, Egtved, 3 o, del af 9 e Vork By, Egtved, 10 f, 39 b, 34 Vork By, Egtved, 16 e Vork By, Egtved, 9 a, 7 f, 31 b, 32 d Vork By, Egtved, 8 a, 25 c, 9 i, 10 i, 8 h Vork By, Egtved, del af 5 c, 7 n, 2 v, 2 a, 11 c Vork By, Egtved, 16 Vesterby By, Ødsted, del af 1 a, 1 i, 28 c Vork By, Egtved, 3 d, 3 e Vesterby By, Ødsted, 4 i, 39 a Vork By, Egtved, 5 q Vork By, Egtved, 11 d Vork By, Egtved, 6 f, 7 k, 9 l Vork By, Egtved, 10 r Vork By, Egtved, 2 g, 3 f, 19 b Vork By, Egtved, 42 Vork By, Egtved, 4 g, 1 b Vork By, Egtved, 40 b Vork By, Egtved, 1 e, 13 k, 21 c, 29 c, 6 g, 6 o, 5 e Vork By, Egtved, 15 o Vork By, Egtved, 4 Søgård, Nørup, 4 g, 10 k, 20 p Raving By, Bredsten, 15 q Vork By, Egtved, 16 i Vork By, Egtved, 40 d Vork By, Egtved, 3 p Vork By, Egtved, 7 g, 1 c, del af 6 s Vork By, Egtved, 1 k Vesterby By, Ødsted, 39, 52 Søgård, Nørup, 23 b, 23 c, 23 f, 24 d, 25 a, 25 b, 25 d, 38 b Søgård, Nørup, 27 a, 29 a, 5 c, Søgård, Nørup, 26 b, 26 c Søgård, Nørup, 27 b Søgård, Nørup, 37 b, 16 e, 37 e, 14 k, 12 f Raving By, Bredsten, 57 c, 30 e, 32 c, 30 g, 30 f Søgård, Nørup, 28 Søgård, Nørup, 30 b Søgård, Nørup, 31 a Søgård, Nørup, 26, 27, 31, Raving By, Bredsten, 1 z, 1 y Kjeldkær Hgd., Bredsten, 35

:

b, 35 a, 32 d, 32 b, 32 e, 5 a og 45 c Søgård, Nørup, 41 b Søgård, Nørup, 41 a og 41d Søgård, Nørup, 34 c, 34 g Søgård, Nørup, 45 d Søgård, Nørup, 1 g, 14 b Søgård, Nørup, 11 n, 6 h, 12 i, 5 m Raving By, Bredsten, 3 f Raving By, Bredsten, 15 i, 8 g Raving By, Bredsten, 19 c Raving By, Bredsten, 20 o, 20 l Raving By, Bredsten, 9 e, Raving By, Bredsten, 4 n Raving By, Bredsten, 8 k Raving By, Bredsten, 1 Raving By, Bredsten, 2 e, 15 f Raving By, Bredsten, 17 e, 17 f, 18 e Raving By, Bredsten, 7 k, 17 c, Raving By, Bredsten, 25 a Raving By, Bredsten, 1 a, 1 ae Kjeldkær Hgd., Bredsten, 30 Raving By, Bredsten, 28 Raving By, Bredsten, 29 Raving By, Bredsten, 2 i, 2 f, Kjeldkær Hgd., Bredsten, 11 gd, 7 ak, del af 16 t, del af 16 ag, del af 16 ah Ødsted By, Ødsted, 3 f, 3 a, 8 b, 3 b Vesterby By, Ødsted, 4 g, 4 h, 4 b, 1 a, 2 e, del af 17 Vesterby By, Ødsted, 7 c Vesterby By, Ødsted, 23 Ødsted By, Ødsted, 1 g, 1 i Vesterby By, Ødsted, 1 b Vesterby By, Ødsted, 24, 27 aa, 27 ap, 27 aq, 27 p, 27 q Ødsted By, Ødsted, 6 b Vesterby By, Ødsted, 15 Vesterby By, Ødsted, 9 c, 4 f, 27 g Ødsted By, Ødsted, 6 u Ødsted By, Ødsted, del af 27 e, 27 ø Ødsted By, Ødsted, 27 bb Ødsted By, Ødsted, 5 o, del af 27 d Ødsted By, Ødsted, 9 ff, del af 27 y Ødsted By, Ødsted, 27 k, 27 i Ødsted By, Ødsted, 11 ge Ødsted By, Ødsted, 1 b Ødsted By, Ødsted, del af 27 c Ødsted By, Ødsted, del af 6 e Vork By, Egtved, 5 l, 5 r, 9 d, 5 b, 5 s, 5 t Vork By, Egtved, 8 d Lihmskov By, Nørup, 6 d, 7 d, 6 m og 7 aa Bindeballe by, Randbøl samt 5 ø og 11 c Bindeballe by, Randbøl samt del af 7g Raving by, Bredsten.

Fredningsområdet omfatter i alt 846,81 ha.

Fredningsbestemmelserne:

Fredningsnævnet har fastsat følgende fredningsbestemmelser for de fredede ejendomme:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- at sikre og udvikle en stor og sammenhængende natur i et dynamisk ådalslandskab omkring Vejle Å, hvor de bærende og mest værdifulde elementer er de mange kilder og vandløb, overdrevene, skræntskovene, der alle, sammen med de store enge ved Raving og Runkenbjerg, danner stor variation i landskabet,
- at sikre og øge den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv,
- at beskytte de geologiske terrænformer og sikre deres formidling,
- at sikre områdets kulturspor,
- at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter,
- at fastholde og forbedre adgangsmulighederne både for offentligheden og i undervisnings- og formidlingssammenhæng gennem et veludbygget stisystem,
- at sikre mulighed for naturudvikling gennem naturpleje,
- at forhindre yderligere støjforurening af ådalen, og
- at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som er på det til enhver tid gældende udpegningsgrundlag for habitatområde 238.

§ 2 Bevaring af området

Området skal bevares i den nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området, herunder gendannelse af den naturlige hydrologi.

Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

De dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, er desuden underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000 plan samt opfølgende kommunale og statslige handleplaner. Indsatser, jævnfør Natura 2000 planerne, kan gennemføres uden særskilt tilladelse fra fredningsnævnet.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

Landbrugsarealer kan dyrkes, omlægges, gødskes, sprøjtes og kalkes som hidtil. Dog må der ikke tilplantes eller dyrkes flerårige udsigtshæmmende afgrøder som eksempelvis elefantgræs, energipil mv. Opgives landbrugsproduktionen, skal arealerne holdes lysåbne.

Eksisterende løvtræsarealer skal opretholdes og må ikke konverteres til nåleskov. Hjemmehørende nål som skovfyr, taks og ene kan dog indgå i blandingsskov.

Eksisterende nåletræsbeplantninger kan bibeholdes og opretholdes som nåletræsbeplantninger.

Fredningen er ikke til hinder for, at skoven på matr.nr. 16 t, Ødsted By, Ødsted, som ejes af Vingstedcenteret, kan anvendes til friluftaktiviteter med tilhørende anlæg i det omfang, de gamle træer ikke skades herved.

Plejemyndigheden kan i begrænset omfang anvende pesticider ved bekæmpelsen af invasive arter og problemarter, hvor andre metoder har vist sig udsigtsløse.

Dambrug kan vedligeholdes og moderniseres i overensstemmelse med de miljøkrav, der måtte blive stillet til dambrug. Det er tilladt at opsætte net over dammene.

Haver kan uanset ovennævnte bestemmelser udnyttes som hidtil og herunder tilplantes eller omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.

Eksisterende læhegn kan opretholdes, vedligeholdes og udskiftes. Der må ikke plantes nye læhegn.

§ 4 Bebyggelse

Der må ikke opføres eller etableres nye selvstændige boliger inden for det fredede område.

Tilbygning til og ombygning af eksisterende boliger reguleres efter bestemmelserne i planloven. Anvendelse af reflekterende materialer, sortglaseret tegl, solpaneler og lignende kan dog kun ske med fredningsnævnets tilladelse.

Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften og dambrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse.

Ny selvstændig bebyggelse, herunder ridehaller, pelsdyrbure, drivhuse/-gartnerier, skure, boder, jagthytter, transformerstationer og lignende, må ikke opføres inden for fredningen. Drivhuse, legehuse, terrasser, flagstænger og lignende er dog tilladt i private haver.

Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende. Forudsat at bygningerne indpasses i landskabet, og facader fremtræder i dæmpede farver uden glans, kan det ske uden fredningsnævnets godkendelse.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over

arealerne. Driftsmæssig nødvendig belysning må etableres i tilknytning til landbrug og dambrug. Belysningen skal opsættes, så lyset afskærmes ud mod det omgivende landskab og rettes mod driftsbygningerne og dambrugsarealerne.

Campingvogne og lignende samt teltslagning må ikke anbringes eller finde sted uden for have- og gårdspladsarealer. Undtaget fra forbuddet er teltning på egne arealer eller teltning på primitive overnatningspladser udlagt til formålet.

Etablering af sportsanlæg, som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere mv., er ikke tilladt. Boldbaner vest for Vingstedcenteret på matr.nr. 16 t Ødsted By, Ødsted kan fastholdes, men må ikke udvides.

Der må opsættes sædvanlige landbrugshegn (trådhegn) samt hestehegn i træ. Hegnene skal holdes i naturtræ eller i jordfarver.

Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og med placering efter aftale med lodsejeren.

Der må ikke anlægges nye veje i fredningsområdet.

Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks. opsætning af stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.

Fredningen er ej heller til hinder for, at Naturstyrelsen og Vejle Kommune etablerer primitive overnatningspladser med shelters på egne arealer til almen anvendelse.

Der må som udgangspunkt ikke etableres nye grøfter eller dræn. Eksisterende dræn og grøfter kan af hensyn til fortsat høslet og afgræsning fastholdes og vedligeholdes. Intensivering af vedligeholdelsen eller etablering af nye dræn og grøfter kan alene ske for at sikre afgræsning af arealer, og først efter nærmere planlægning i plejeplanen.

Eksisterende vandindvinding kan fortsætte i det nuværende omfang.

Der må ikke etableres permanent oplag af maskiner i det åbne land.

På de fredede arealer må der ikke deponeres affald, indrettes lossepladser eller henstilles udrangerede køretøjer eller dele deraf.

§ 6 Terrænændringer mv.

Terrænændringer, herunder råstofindvinding, er ikke tilladt. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning (jf. § 2), eller mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.

Fredningen er ikke til hinder for mindre terrænændringer i private haver.

§ 7 Offentlighedens adgang

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love. Eksisterende veje og stier, der er anlagt på arealer, som ejes af staten eller kommunen, er således åbne for offentlighedens færdsel til fods og cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26. Færdsel ad trampestier, der er etableret over arealer i privat eje, må alene ske til fods. Cykler, mountainbikes, knallerter, scootere og lignende køretøjer må alene færdes ad offentlige veje og befæstede stier, anlagt på arealer, som tilhører staten og kommunen. Vejle kommune skal som tilsynsmyndighed opsætte informationstavler om offentlighedens færdsel i fredningsområdet.

Eksisterende stier, som er vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé kan ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.

Senest 2 år efter fredningens gennemførelse skal de på fredningskortet angivne nye stier etableres på plejemyndighedens foranledning.

På de på fredningstidspunktet offentligt ejede arealer er der fri fladefærdsel til fods døgnet rundt. På disse arealer skal der, uanset ejerforhold, også fremover være fri fladefærdsel til fods døgnet rundt.

§ 8 Naturpleje og naturgenopretning

Vejle Kommune er plejemyndighed for de privatejede arealer og egne arealer, og Naturstyrelsen er plejemyndighed for Miljø- og Fødevarerministeriets arealer.

Plejemyndighederne kan gennemføre pleje til opfyldelse af fredningens formål i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016 og i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan.

Fredningen er ikke til hinder for naturgenopretning, der udmønter fredningens formål. Naturgenopretningsprojekter skal gennemføres i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt, som er godkendt af Fredningsnævnet.

§ 9 Plejeplaner

Pleje af de fredede arealer kan gennemføres efter den til enhver gældende plejebekendtgørelse.

Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan for det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse med efterfølgende revision hvert 5. år.

På det Natura 2000 udpegede areal skal den første plejeplan dog gælde, indtil udløbet af den gældende Natura 2000 plan og herefter følge denne.

Plejeplanen kan f.eks. indeholde foranstaltninger som afgræsning, høslæt mv. med henblik på at sikre, at ådalen i det væsentligste holdes åben, samt at eksisterende beplantning kan fjernes eller nedskæres.

:

Lodsejerne i ådalen har ret til selv at udføre plejeforanstaltninger inden for den frist, som plejemyndigheden fastsætter. Såfremt plejeforanstaltningen indebærer træfældning, tilfalder fældet træ den lodsejer, som ejer det fældede træ, såfremt det fjernes inden for den frist, som plejemyndigheden har fastsat. Lodsejeren kan ikke stille krav om, at fældet træ skæres op, samkørsel af fældet træ eller udkørsel til fast vej.

§ 10 Jagt og fiskeri

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

Lystfiskeri med stang og snøre samt fiskeri med ruser og andre faststående redskaber er tilladt i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler herom.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Retsvirkning

Bestemmelsen i § 3 stk. 2, får retsvirkning ved den offentlige bekendtgørelse af fredningsforslaget, jf. § 37 stk. 3, i naturbeskyttelsesloven.

Indledning:

Danmarks Naturfredningsforening har den 21. marts 2017 fremsat forslag om fredning af Vejle Ådal i Vejle Kommune. Fredningsnævnet har modtaget forslaget den 23. marts 2017.

Fredningsforslaget blev behandlet på et offentligt møde den 16. juni 2017, og der blev foretaget besigtigelser den 29. og den 30. juni 2017.

Danmarks Naturfredningsforening har den 12. december 2017 ændret afgrænsningen af det areal, der foreslås fredet, og revideret fredningsbestemmelserne.

Planmæssige forhold mv.

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, som foreslås fredet.

Zonestatus

Fredningsområdet er i sin helhed beliggende i landzone.

Kommuneplanforhold

Kommuneplan 2013-2025 for Vejle kommune udpeger næsten hele ådalen som lavbundsareal.

Hele Vejle Ådal er udpeget som enten særligt værdifulde naturområder, naturområder eller potentielle naturområder.

Hele Vejle Ådal, herunder det foreslåede fredningsområde, er udpeget som økologisk forbindelse. Retningslinjerne for disse er i kommuneplanen beskrevet, som områder, hvor dyr og planters naturlige bevægelsesveje skal styrkes.

Det foreslåede fredningsområde er udlagt som bevaringsværdigt landskab i kommuneplanen. Disse områder skal beskyttes mod indgreb, der varigt ændrer landskabet, og gennem landskabsplanlægning og plejetiltag styrkes og forøges. I disse områder er det især væsentligt at sikre, at planlægningen for byudvikling, skovrejsning, større tekniske anlæg m.v. tager hensyn til landskabets karakter og bæreevne.

Hele ådalen er friluftsområde, og langt det meste er støjfølsomt område.

Godt halvdelen af det foreslåede fredningsområde er udpeget som værdifulde kulturmiljøer. Kulturstyrelsen har udpeget særligt bevaringsværdige arkæologiske lokaliteter, de såkaldte kulturarvsarealer. Der er inden for fredningsområdet udpeget to kulturarvsarealer, foruden Ravingbroen, der er et fredet fortidsminde.

Lokalplan OF 5.0.3. Idræts- og fritidsformål Vingsted vedrører ejendommene matr.nr. 7 ak og 16 i Ødsted by, Ødsted, der ligger i den østlige del af fredningsområdet. Der må ifølge lokalplanen ikke opføres nogen form for bebyggelse i lokalplanområdet.

:

Øvrige planforhold:

Fredningsområdet er omfattet af ”Erhvervs- og Udviklingsstrategi for Vejle Ådal og Vejle Fjord, 2015”. Strategiens overordnede vision er navnlig at udvikle Vejle Ådal – Vejle Fjord-området for at skabe yderligere vækst inden for primærerhvervene, bosætning og oplevelsesøkonomi samt at skabe et unikt naturområde og et oplevelsesområde omkring ådalen og fjorden, som har både nationalt og internationalt format.

Fredningsforslaget - formål og baggrund:

Danmarks Naturfredningsforening har anført, at det er formålet med fredningen at sikre og udvikle en stor og sammenhængende natur i et dynamisk ådals landskab omkring Vejle Å, hvor de bærende og mest værdifulde elementer er de mange kilder og vandløb, overdrevene, skræntskovene, der sammen med de store enge ved Ravning og Runkenbjerg, danner stor variation i landskabet, at sikre og øge den biologiske mangfoldighed i området, at forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv, at beskytte de geologiske terrænformer og sikre deres formidling, at sikre områdets kulturspor, at sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter, at fastholde og forbedre adgangsmulighederne både for offentligheden og i undervisnings- og formidlingssammenhæng gennem et veludbygget stisystem, at sikre muligheden for naturudvikling gennem naturpleje, at forhindre yderligere støjforurening af ådalen samt at medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som er på det til enhver tid gældende udpegningsgrundlag for habitatområde 238.

Danmarks Naturfredningsforening har anført følgende om baggrunden for forslaget:

” ...

Vejle Ådal er i sin helhed Østjyllands længste og mest markante tunneldal, dannet og udskyllet af sommersmeltevand under sidste istids østjyske is kappe gennem tusinder af år. Ådalen strækker sig ca. 20 km mod vest fra Vejle og ca. 20 km mod øst ud i Vejle Fjord. Det område, som DN foreslår fredet, strækker sig fra Vingstedvej ca. 10 km vest for Vejle og til Slotsbjergvej ca. 17 km vest for Vejle. Det er således en strækning på godt 7 km af Vejle Ådal og med varierende bredde.

Vejle Ådal udgør en fantastisk nøgle til forståelse af landskabsdannelsen under og efter sidste istid. Her mødes både tunnel- og smeltevandsdale, og der er mange meget tydelige spor efter is søer og dødisrelieffer. Siden stenalderen har Vejle Ådal været fast beboet på grund af de rige naturressourcer i og omkring åen, i skovene omkring og på grund af adgangen til havet. Dette vidner væsentlige kulturhistoriske fund og interesser i hele ådalen om, og har været grundlag for udpegningen af flere kulturarvsarealer i og omkring ådalen. I dag er landskabet under pres fra byudvikling, tekniske anlæg, landbruget og de mange dambrug rundt omkring i ådalen. Senest har diskussionen om en kommende Hærvejsmotorvej skabt bekymring for, at ådalens vigtigste naturværdier og landskabelige skønhed skal blive fragmenteret i bestræbelserne på at løse de fremkommelighedsudfordringer, der vedvarende følger med samfundets udvikling.

Baggrunden for den valgte afgrænsning er områdets store landskabelige værdier og relative uberørthed. Med den foreslåede fredning skabes endvidere en sammenhæng med den eksisterende Nybjerg Møllefredning, som blev gennemført i 1980. I 1984 indgik Vejle Ådal med dens sidedale i den daværende Fredningsstyrelses oversigt over Danmarks større nationale naturområder, og blev prioriteret højt som et af landets mest storslåede tunneldalslandskaber. I 2009 fik Danmark en naturkanon, og her er Vejle Ådal og Vejle Fjord omfattet med den begrundelse, at det er den mest imponerende af de dale, der præger Jyllands østkyst. I 2013 vedtog Miljøministeren en ny Handlingsplan for fredninger. Den har, som et af tre højt prioriterede hovedformål, Perlerne – de unikke, vigtigste og nationalt værdifulde lokaliteter. Handlingsplanen er ikke geografisk funderet, men Vejle Ådal vil være et naturligt fokus for en kommende

fredningsindsats på linje med andre af vores nationalt værdifulde lokaliteter, der nyder den særlige beskyttelse, som fredning giver.

Vejle Ådal mellem Ravning og Tørskind mod vest. Foto: Westy Esbensen

På den baggrund foreslår Danmarks Naturfredningsforening, at der gennemføres en fredning, som på den ene side giver en beskyttelse imod bebyggelse, tilplantning, råstofgravning og fragmentering af landskabet, og på den anden side sikrer, at den nuværende brug af ådalen fortsat kan finde sted i det omfang, det ikke er i strid med beskyttelsesinteresserne, samt at de rekreative interesser i ådalen understøttes og udvikles.

Inden for fredningsområdet er der 132 lodsejere som tilsammen ejer 858 ha. Heraf er 15 ha ejet af Vejle Kommune og 123 ha ejet af Miljø- og Fødevarerministeriet.

Fredningsforslagets afgrænsning

Fredningens østlige grænse er Vingstedvej, dog undtaget Vingstedcenterets bygninger og nærmeste arealer. Herefter følger fredningsgrænsen Vingsted Skovvej til Ravningvej, som herefter udgør grænsen et kort stykke nordpå. Herfra og indtil fredningsgrænsen støder til den eksisterende Nybjerg Møllefredning, forløber fredningsgrænsen næsten konsekvent oppe på kanten, hvor terrænet begynder at skråne stejlt ned mod ådalen.

Herefter følger fredningsforslaget grænsen til Nybjerg Møllefredningen vestpå indtil Spjarupvej hvorefter fredningsgrænsen løber langs vejen nordpå, krydser Tørskindvej (Bindeballestien) og fortsætter langs Slotsbjergvej et kort stykke videre nordpå. Yderligere nord- og østpå ligger fredningsgrænsen i skel mellem Naturstyrelsens arealer og private arealer op til Potkærvej, hvor grænsen følger vejen på et kort stykke nordpå. Herefter løber grænsen gennem Naturstyrelsens arealer videre nord på, således at skov og §3 beskyttede mose- og engarealer omfattes af fredningen.

Fredningens nordlige grænse er Tingkærvej. På ådalens østlige side løber fredningsgrænsen i skellet mellem §3-beskyttede arealer ned mod Bindeballestien. Østpå følger fredningsgrænsen stort set Bindeballestien med små undtagelser, hvor § 3-beskyttede eller særligt landskabeligt værdifulde arealer er medtaget i fredningsforslaget.

Fredningsforslagets afgrænsning fremgår endvidere af kortbilag 1.

Vejle ådal er bred med fugtige enge langs åen. I horisonten ses de skrånende delvist skovklædte dalsider. Foto: Birgitte Ingrisich

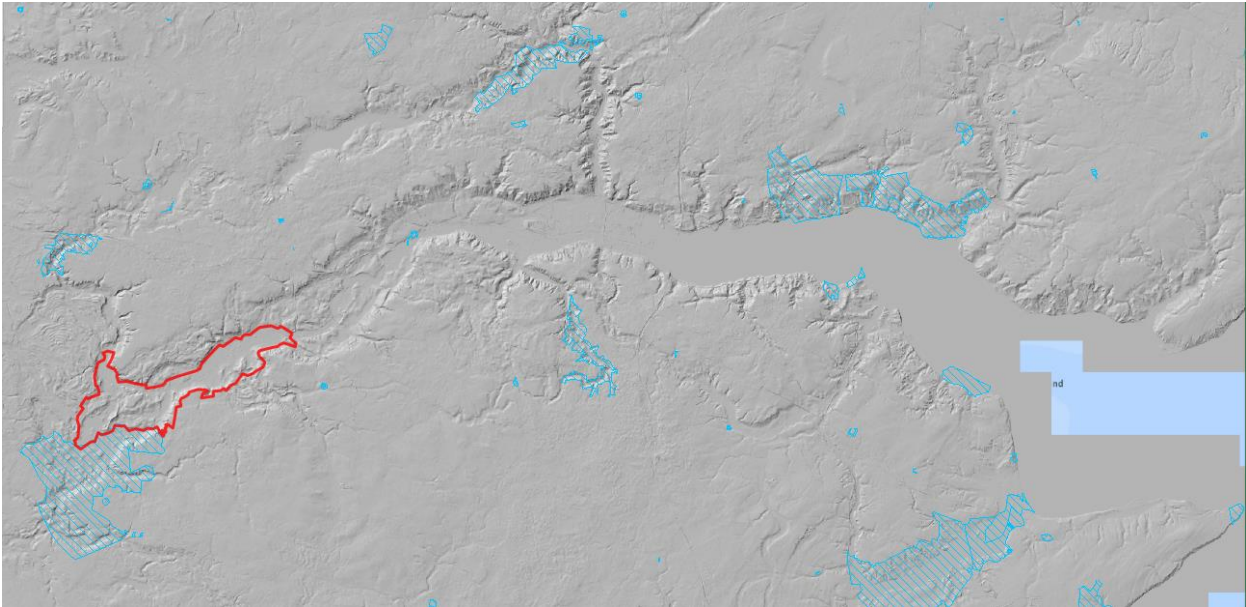
Beskrivelse af fredningsområdet

Landskabsformer og geologi

Vejle Ådals dannelse er en lang og kompliceret fortælling om istider og mellemistider, der rækker hundredtusindvis af år bagud. For at forstå landskabets nuværende udtryk, er det nødvendigt at forstå hele tunneldalens komplicerede dannelseshistorie, selvom fredningsområdet alene omfatter den vestligste del. Lokaliteten er en af de mest karakteristiske tunneldale i det danske glacielle landskab og betragtes som et typeeksempel herpå. Landskabet viser resultatet af et komplekst sammenspil mellem isens og smeltevandets erosions- og aflejringsprocesser og har derfor stor undervisningsværdi. Udviklingen af Vejle Å Tunneldal er bedst beskrevet af Peter Roll Jakobsen i *Geologisk set, det sydlige Jylland* fra 2003, hvorfra nedenstående afsnit er refereret i let redigeret form:

Vejle Å tunneldal

Dalen, der udgør Vejle Fjord og Vejle Ådal, er den længste og mest markante af de dale, der præger Jyllands østkyst. Den er 40 km lang og strækker sig fra Vejle Fjords munding i øst til Limskov i vest.

Vejle Ådal i sin fulde længde. Ådalen er Østjyllands mest markante ådal. De blåskraverede områder er eksisterende fredninger. Det aktuelle fredningsområde er indtegnet med rødt. Danmarks Miljøportal, hillshade.

Området kan ikke overskues samlet, men man kan se en række af dalkompleksets karakteristiske landskabelementer ved Runkenbjerg, der er et godt udsigtspunkt. Langs vejen, der skærer dalen ved Vingsted, og langs vejen fra Vejle til Bredsten får man også et godt indtryk af landskabsformerne i Vejle Å tunneldalen.

Vejle Å tunneldal er en markant dal, der har et let bugtet forløb med først et overordnet øst-vestligt forløb fra Vejle Fjord og til lidt vest for Vejle, og derefter et overordnet nordøst-sydvestligt forløb videre ud til tunneldalens udmunding i hedesletten. Tunneldalens oprindelige dalform er stedvis overpræget af landskabsformer som dødishuller, terrasseflader, issøddannelser og små dale dannet ved efterfølgende vandløbserosion.

Dalbredden er op til 2 km, hvilket er en anseelig bredde for en tunnel i og under isen, og dalen er antagelig dannet ved, at smeltevandsstrømme i mindre tunneler gradvist har eroderet i underlaget. Selve tunneldalen følger en ældre og meget dybere begravet tunneldal, hvori der er aflejret ældre glaciale aflejringer og ferskvandsaflejringer fra Holstein Mellemistid (forrige mellemistid).

Tunneldalen munder ud i Grindsted Hedeslette i området mellem Bindeballe og Spjarup, hvor isranden har stået under den største udbredelse under Weichel nedisningen (seneste istid). Udløbet har rykket en del frem og tilbage, hvor smeltevandsløbene har skiftet meget.

I området mellem Vingsted, Kjeldkær og Kærbølling er den jævne dalbund erstattet af et kuperet bakkelandskab, som er et dødislandskab. Dødisbakkerne kan korreleres med tilsvarende dødislandskaber i det omkringliggende glaciale landskab og markerer en israndlinje under afsmeltningen fra Hovedopholdslinjen.

På et senere tidspunkt har isen fra Det Ungbaltiske Fremstød blokeret dalen lige vest for Vejle, og der er aflejret sandede smeltevandsaflejringer og issøaflejringer mellem Vejle og Kærbølling. Efterfølgende har Vejle Å og mindre, nu tørlagte, vandløb fra dalsiderne skåret sig ned i denne flade, og efterladt den med terrasser langs nordsiden af tunneldalen.

Landskabet

Vejle Å udspringer ved Engelsholm Sø længere nord på, og løber fra nord ind i området. Ved Sønderkær forenes den med den sydfra kommende Egtved Å, og i fællesskab søger de videre mod nordøst gennem et bredt dalstrøg, der er skabt før den sidste istid, men eroderet yderligere af isen, jf. ovenstående.

Vejle Ådal set fra Ravingvej mod vest. I midten af billedet ses forløbet af Ravingbroen. Foto: Westy Esbensen

Det slyngede åløb, omgivet af nu delvist tilgroede græsningsenge og markante bakkefald langs dalens sydside, skaber en usædvanlig landskabelig variation kun få kilometer vest for Vejle. Et af de markante træk ved ådalen er de mange fremtrædende spor af det rindende vands eroderende virkning. Som et af de mere ejendommelige eksempler på vandets erosion kan nævnes Runkenbjerg nord for Refsgårde. Runkenbjerg ligger som en rest af en mere udstrakt bakke eller gammel dalbund, der ved floderosion både under og efter isens tilbagetrækning er blevet eroderet på begge sider, så den nu fremstår som en smal ryg.

Runkenbjerg er en falsk bakke. Det oprindelige landskab omkring Runkenbjerg er eroderet bort af is og smeltevandsstrømme i istiden og af Vejle Å efter istiden. Billedet er taget fra øst. Foto: Westy Esbensen

Vejle Ådal er så skarpt skåret ned i det omgivende terræn, at grundvandet under dalen står under et kraftigt overtryk. Mange steder er der et overtryk på 5-10 meter over terræn, som bevirker at kilder/trykvand springer ud af dalens bund og langs dalens sider. Smukke kilder findes blandt andet langs Bindeballestien ved Ravning.

Det opstrømmende grundvand har også flere steder aflejret kildekalk. Kildekalk er dannet ved at nedsvivende regnvand i baglandet har opløst kalk i moræneaflejringerne og transporteret den til ådalen. Der, hvor grundvandet springer frem i kilderne, udfældes kalken.

Skrænterne i Vejle Ådal er mange steder så stejle, at de henligger med skov, fordi de ikke har kunne dyrkes, en tendens der er forstærket efter landbrugets mekanisering. Det betyder, at tidligere åbne arealer, der kunne dyrkes med heste og håndkraft, eller er blevet afgræsset som overdrev, i dag springer i skov.

Der er gennem de seneste år sket en fældning af nåleskov på ådalens skrænter, således at overdrevsarealet er udvidet, og landskabsformerne ses meget tydeligt.

I den vestligste del af Vejle Ådal, i det meget kuperede terræn mellem Bindeballe og Tørskind har staten i løbet af 1970'erne erhvervet et antal landbrugsejendomme. En af dem er Mosegården lige nord for Runkenbjerg, hvor der er udsigt over ådalen.

Store dele af dalen er i landbrugsmæssig drift, hvorfor de store linjer i landskabet er synlige. På den baggrund er skovrejsning uønsket.

Naturen i ådalen

Det er de afvekslende jordbundsforhold, der gør Vejle Ådal så varieret. Tørre og næringsfattige partier skifter med våde og frodige. Enge, moser og Vejle Å (samt Egtved Å længere sydpå) slynger sig gennem græsningsoverdrev, små heder, krat og kildevæld. Kun nogle mørke, ensformige granplantager dæmper det rige dyre- og planteliv.

Langs Vejle Å yngler blandt andet isfugl, bjergvipstjert, vandstær, græshoppesanger og nattergal. Mange forskellige rovfugle ses i hele ådalen, herunder blandt andet musvåge, rød glente og fiskeørn. Der yngler flere par af stor hornugle i ådalen. Sortspætte og grønspætte yngler også i ådalen.

Masser af pattedyr findes i Vejle Ådal. Blandt andet grævling har en af landets tætteste bestande i skræntskovene i Vejle Ådal. De mindre dyr af mårfamilien lever alle i ådalen. De ses ikke så ofte, men om vinteren ses spor af skovmår, husmår, ilder, mink, lækat og brud. Desuden er odderen vendt tilbage efter at have været fortrængt i årtier. Mange arter af flagermus findes i og omkring ådalen, hvor gamle hule træer, lader, loftsrum og lignende giver ly, mens der er rige fødemuligheder i hele ådalen. Herud over findes naturligvis mange harer, ræve, rådyr og ind imellem kronhjort.

Den rødlistede birkemus, som hører til blandt Danmarks mest sjældne pattedyr, er fundet i ådalen lige vest for Vingsted i forbindelse med biolog Julie Dahl Møllers og DN's kortlægningsprojekt i 2007.

Birkemusen kendes på den lange hale og ved den sorte stribe langs ryggen, som når helt frem mellem øjnene. Foto: Westy Esbensen

5 forskellige arter af padder findes mange steder i ådalen: Skrubtudse, spidssnudet- og butsnudet frø, og stor- og lille vandsalamander. Desuden findes snog, markfirben, skovfirben og stålorm i og omkring ådalen.

:

Vandløbene i ådalen, både Vejle Å og de mange små bække og kilder, rummer et helt unikt dyreliv og planteliv. De fleste af vandløbene opfylder således i dag alle krav i vandplan 2015-2021.

Særligt smådyrene (invertebraterne) i vandløbene er helt enestående efter danske forhold. Senest er den sjældne og rødlistede slørvinge, *Perlodes Microcephala* fundet i hovedløbet, og den smukke døgnflue, *Majflue*, sværmer hvert år i stadig større antal ved åen. Endelig er der utvivlsomt mange nye fund at gøre i de mange kilder og småbække i ådalen, som endnu ikke er undersøgt.

I Vejle Å findes en på landsplan unik, selvreproducerende bestand af havørred, hvis eksistens er helt afhængig af fri passage, et velfungerende hovedløb og nogle rene og varierede tilløb.

Mange forskellige svampe findes overalt i det foreslåede fredningsområde, herunder den sjældne og rødlistede Jensens vokshat, som er fundet på Runkenbjerg, der yderligere rummer 17 arter af vokshatte.

Hvor der presses vand ud af skrænterne, vokser majgøgeurt, mens Skovgøgelilje og Tyndakset gøgeurt ses på Runkenbjerg.

På billedet tv ses skarlagens vokshat, foto: Westy Esbensen. Th ses tyndakset gøgeurt, foto: internettet.

Kulturspor

Vejle Ådal har været beboet af mennesker siden slutningen af sidste istid. Fund af flinteredskaber afslører bopladser fra nogle af ådalens tidligste indbyggere, stenalderjægerne, som for 9000 år siden drev jagt og fiskeri i den frodige ådal.

Udsigt fra Runkenbjerg over Sønderkær, som rummer en af Danmarks største koncentrationer af bopladser fra jægerstenalderen. Foto: Westy Esbensen

Langs ådalens kanter rejser bronzealderhøjene sig flere steder, og syd for fredningsområdet, umiddelbart øst for den eksisterende Nybjerg Møllefredning, fandt man i 1921 den velbevarede egekiste med Egtvedpigens, som fortæller om gravlæggelsen af en ung bronzealderkvinde en sommerdag for snart 4000 år siden.

Jernalderen har også sat sig flere spor i ådalen. På bunden af Vingsted Sø umiddelbart øst for fredningsområdet ligger sønderdelte våben og personlige ejendele fra en flok jernalderkrigere ofret mellem 200-300 e.kr. Fra samme tid rejser tilflugtsborgen Troldborg Ring sig omkranset af volde og grøft. Troldborg Ring er beliggende nord for Vejle Ådal og uden for det foreslåede fredningsområde. Borgen var strategisk placeret på kanten af ådalen ved det gamle vadested, hvor Harald Blåtand langt senere, omkring 980, lod bygge en bro over den brede ådal i Ravning enge. Desuden findes der flere steder spor af vadesteder i form af dæmninger på tværs af ådalen, men denne træbro fra slutningen af 900-tallet mellem Vork og Ravning var det første større "trafikanlæg".

I dag vidner kun denne trækonstruktion om, at der engang fandtes et, for den tid, meget stort trafikanlæg i Vejle Ådal. Foto: Westy Esbensen. Tegning: Fortidens Jelling.dk

Ådalens gode græsningsmuligheder har tilbage fra bondestenalderen været grundlaget for landbrug med kvæghold. Rydning af skov og krat efterfulgt af årtusinders græsning og høstet ændrede det skovdækkede ådals landskab til store åbne græsflader med spredt kratbevoksning i jernalderen. Det landskabsbillede holdt sig stort set op til landbrugets udskiftning omkring 1800. Ådalens store sammenhængende engområder blev herefter opdelt i småparceller, der hørte til hver enkelt gård. Række efter række af levende hegn blev plantet og brød herved ådals store åbne flade. Kun omkring hovedgården Haraldskær øst for fredningsområdet, ligger den tilhørende jord endnu som et åbent herregårdslandskab, uden levende hegn og småparceller. I 1870-erne blev åen kraftigt udrettet samtidig med, at der anlagdes engvandingens anlæg for at forbedre engenes græs. Udviklingen fortsatte med intensivering, mekanisering og specialisering af landbruget gennem 1900-tallet, og i 1950-erne drænedes store dele af ådalen, så englodderne i et par årtier kunne bruges til korndyrkning. Det resulterede i, at mosejorden sank sammen. Da det skete, måtte dyrkningen ophøre, og mange enge groede til, fordi kvægholdet samtidig blev mindre. I dag afgræsses en del af englodderne atter, mens andre har fået lov at ligge urørt hen, og er vokset gradvist til i pilekrat. En del af englodderne og de gamle engvandingens anlæg har fundet en helt anden anvendelse. De er overtaget af dambrugerne, som startede en ørredproduktion i begyndelsen af 1900-tallet. Produktionen tog for alvor fart efter 2. verdenskrig, så i dag rummer Vejle Å med sideløb den største koncentration af dambrug i landet på trods af, at flere er nedlagt de senere år. Dambrugene har herved afløst møllehjulenes udnyttelse af åens vand, og er i dag en af ådalens væsentligste næringsveje. Der ligger fortsat 4 aktive dambrug inden for det område, som foreslås fredet.

Med overgangen til historisk tid anlægges de nuværende landsbyer og landsbykirker. Ådalens forholdsvis høje grundvandsstand har hindret bebyggelse i selve ådalen. I stedet anlægges landsbyerne ved kanten af ådalen oppe på det tørre plateau. Her ligger landsbyerne stadig, omend forandrede gennem de forløbne århundreder, og mest markant i forbindelse med landbrugets udskiftning omkring 1800-tallet, hvor mange gårde blev flyttet ud til deres tilhørende jorder. Samtidig med at ådalen har givet græsgange, høstet og tørv til brændsel, har åløbet med det omgivende fugtige terræn også været en fysisk barriere. Såvel herredsgrænse som kirkesognene følger åens løb. Beretninger fortæller ligefrem om folk langs ådalen, som aldrig eller kun få gange har besøgt den modsatte side af dalen. Det har dog altid været muligt at krydse ådalen. For, hvor stenalderjægerne bopladser tidligere lå, - ved Ravning, Vingsted og Skibet, har der såvel senere i oldtiden, som i historisk tid været overfartssteder, først som vadesteder og senere som broer. Mange hulveje fører ned til de mest benyttede overfartssteder, og spor kan endnu ses i bakkerne ved Ravning og Vingsted.

Ved siden af ådalens grønne græs er det udnyttelsen af vandkraften til kornmølleri og industri, der har haft størst betydning for udviklingen i området. Vejleegnen med Vejle og Grejs åer er samtidig et af de steder i landet, hvor vandkraften har været udnyttet mest intensivt. Valdemar Atterdag påbød i 1357, „at vandet ikke måtte løbe i havet, uden forinden at have tjent samfundet til nytte“. Mindst 35 vandmøller har gennem tiden således udnyttet vandkraften i Vejle Å, fra udspringet i Engelsholm Sø til udløbet i Vejle Fjord. Heraf de 11 på selve hovedløbet, mens resten har ligget på tilstødende småbække.

:

Gunstig økonomi og driftige herremænd satte gang i nye kornmøller i sidste halvdel af 1500-tallet. Nybjerg Mølle i den eksisterende fredning er i dag den eneste af kornmøllerne, der står tilbage med vandhjul. Andre steder er det blot mølledamen og måske bygningsrester, der afslører de gamle møllesteder, som ved 1600-tallets stampemøller til valkning af klæde blev starten på de følgende århundredes storindustri langs Vejle Å. Gamle kornmøller blev ombygget til papir- og stampemøller, og nye industrimøller blev anlagt, hvor åens fald var størst.

Pres fra ådalens industrimøller medvirkede til anlæggelsen af Vejle-Vandelbanen i 1897. Jernbanen kørte imidlertid kun i ådalen i et par generationer, og blev nedlagt i 1957. Siden er strækningen mellem Vejle og Bindeballe omlagt til natursti.

Landskabsmosaikken, sammensat af sporene efter den menneskelige foretagsomhed i ådalen gennem årtusinder, ændrer sig hele tiden. Mosaikperler forsvinder og andre kommer til. Et af 1990-ernes bidrag til mosaikken er nye slyngede vandløb, kaldet omløbsstryg, forbi de århundreder gamle møllespærringer, således at fiskene atter kan vandre frit op ad åløbene.

Udsigt fra Tørskind mod øst. På billedet ses en 2 km strækning af Vejle Å, som blev genslynget i 2010. Foto: Westy Esbensen

Adgang og friluftsliv

Både på Naturstyrelsens og Vejle Kommunes arealer er adgangen for offentligheden god. Her er der mulighed for fladefærdsel og for at overnatte på primitive pladser forskellige steder. Ved den gamle Ravning station er der mulighed for primitiv overnatning samt toiletter og madpakkehus. I stationsbygningen er der en udstilling om Ravningbroen. Ved Vork Østergård er der shelters til fri afbenyttelse og ved Søballegård har Naturstyrelsen en naturskole. Søballegård ligger midt i Vejle Ådal mellem enge, skov og vand, og her er bålplads og gode muligheder for aktiviteter i området. Vejle Kommune har desuden gennem mange år arbejdet med at forbedre friluftsmulighederne i Vejle Ådal gennem etablering af stier, shelterpladser og meget mere.

:

På nordsiden af Vejle Ådal er anlagt en sti, Bindeballestien, på den tidligere Vandel Jernbanes sporareal. Den er 23 km lang og starter på Vestbanevej i Vejle og ender ved Bindeballe. Stien fører gennem nogle af Vejle Ådals mest uberørte landskaber og er en regional cykel- og vandrerute. Bindeballestien er desuden en del af den nationale hærvejsvandrerute, som går til Jelling. Langs ruten er der en bred vifte af oplevelser og faciliteter, og der formidles flere temaer. Et nyere tema er pilgrimsvandring, og her rækker forbindelsen helt ud i Europa.

Bindeballestien øst for Raving. Fotos: Westy Esbensen

Fredningsforslaget lægger op til flere nye stier i ådalen syd for åen. Her er stisystemet i dag mangelfuldt med flere stier, der ender blindt eller mangler sammenhæng. Forslaget lægger op til at stisystemet generelt styrkes, så der fremover bliver flere spændende rundture af forskellig længde og variation.

Naturpleje og naturplejeaftaler

Dyr græsser mange steder i Vejle Ådal, og inden for fredningsområdet ekstensiveres landbrugsproduktionen løbende. Senest er Sønderkær udtaget af drift og vil over de kommende år blive plejet med henblik på øget biodiversitet frem for traditionelt landbrugsudbytte. Miljø- og Fødevareministeriet står bag ordningen, og flere andre steder i Vejle Ådal er der aftaler på vej.

Formålet med ordningen er at forvandle landbrugsjord til våd natur, som vil gavne både klima, miljø og natur.

På den baggrund lægger fredningsforslaget ikke op til yderligere ekstensivering af landbrugsjord, men understøtter og supplerer de tiltag, som kommer ad anden vej.

Grødeskæringen i Vejle Å er i dag ret intensiv, hvilket betyder at de gode vandløbsplanter, eksempelvis vandranunkel, vandaks og vandstjerne skæres væk til fordel for planter som pindsvineknop, som ved dominans forringer levesteder for smådyr og fisk i åen. Det vil være en fordel for naturen i Vejle Ådal at grønnskæringen ekstensiveres. Det er imidlertid ikke noget, der lægges op til med fredningsforslaget, da dette vil kunne medføre oversvømmelser, også uden for fredningsområdet.

Mange steder i ådalen går der dyr og græsser og sørger for naturplejen. Her græssende køer langs Bindeballestien. Foto: Birgitte Ingrisch

Naturudvikling.

Vejle Kommune har gennem mange år arbejdet med at forbedre naturen i Vejle Ådal. Der er gennemført genslyngning af Vejle Å flere steder, genskabt store vådområder ved Vejle med et rigt fugleliv og sikret afgræsning af enge mange steder i ådalen. Inden for fredningsområdet er der inden for de seneste 5 år sket genslyngning af åen ved Tørskind i 2011 og ved Vingsted i 2013.

Fredningsforslaget lægger ikke i sig selv op til yderligere naturgenopretning, men er omvendt ikke til hinder for, at initiativer til naturgenopretning kan realiseres, når interesse og ressourcer er til stede.

Vejle Kommune og staten opfordres derfor til i samarbejde med lodsejerne og i tråd med målene i Erhvervs- og udviklingsstrategi for Vejle Ådal og Vejle Fjord at:
Arbejde for at naturindholdet og den biologiske mangfoldighed i ådalen øges. Arbejdet bør fokusere på de for Vejle Ådal meget karakteristiske naturtyper: overdrev, skræntskove, samt kilder og vandløb. Dette kan realiseres gennem eksempelvis større græsningsprojekter (rewilding), genslyngning af vandløb, etablering af urørt skov, græsningskov, samt reduktion af grødeskæring i Vejle Å.

Udsigten fra Tørskind (i Nybjerg Mølle-fredningen) mod vest. Foto: Westy Esbensen

Råstofindvinding og vandindvindingsinteresser

Det er ikke udlagte råstofområder inden for fredningsområdet.

Hele den vestlige halvdel af fredningsområdet er udpeget som sprøjtemiddelfølsomme indvindingsområder og områder med særlige drikkevandsinteresser.

Natura2000-interesser

Ca. 43 ha af det foreslåede fredningsområde er omfattet af Natura 2000-beskyttelse og beliggende i habitatområde nr. 238 Egtved Ådal.

Udpegningsgrundlaget for Egtved Ådal er:

- Bæklampret (1096)
- Odder (1355)
- Næringsrige søer og vandhuller med flydeplanter eller store vandaks (3150)
- Brunvandede søer og vandhuller (3160)
- Vandløb med vandplanter (3260)
- Tørre dværgbusksamfund (heder) (4030)
- Enekrat på heder, overdrev eller skrænter (5130)
- Overdrev og krat på mere eller mindre kalkholdig bund (vigtige orkidélokalteter) (6210)
- Artsrige overdrev eller græsheder på mere eller mindre sur bund (6230)

- Tidvis våde enge på mager eller kalkrig bund, ofte med blåtop (6410)
- Bræmmer med høje urter langs vandløb eller skyggende skovbryn (6430)
- Hængesæk og andre kærsumfund dannet flydende i vand (7140)
- Kilder og væld med kalkholdigt (hårdt) vand (7220)
- Rigkær (7230)
- Egeskove og blandskove på mere eller mindre rig jordbund (9160)
- Stilkegeskove og -krat på mager sur bund (9190)
- Skovbevoksede tørvemoser 91D0)
- Elle- og askeskove ved vandløb, søer og væld (91E0)

Det er blandt andet Runkenbjerg og Lyngholm, der er omfattet af Natura 2000-beskyttelsen, og disse markante bakker har da også nogle af Vejle Ådals mest værdifulde overdrev.

Overdrevet på Runkenbjerg hvor 18 forskellige vokshatte vokser. Foto: Birgitte Ingrisch

En fredningsmæssig beskyttelse af de store landskabsværdier, en varig sikring af de rekreative interesser og forbedring af offentlighedens adgang til området vurderes at være et værdifuldt *supplement* til den eksisterende natura 2000-beskyttelse. Samtidig er fredningen til enhver tid underlagt nødvendige plejetiltag i medfør af natura 2000-beskyttelsen.

Frednings- og planlægningsmæssige forhold:

Eksisterende fredninger

Der er ingen eksisterende fredninger inden for det område, som foreslås fredet.

Zonestatus

Fredningsområdet er i sin helhed beliggende i landzone.

Kommuneplanforhold

Kommuneplan 2013-2025 for Vejle kommune udpeger næsten hele ådalen som lavbundsareal.

Hele Vejle Ådal er udpeget som enten særligt værdifulde naturområder, naturområder eller potentielle naturområder. Af kommuneplanen fremgår følgende: ”Gennem en lang årrække er naturen, såvel i udstrækning, variation og diversitet, blevet fattigere. I de seneste år er udviklingen i nogle sammenhænge vendt. Naturtyper som vandhuller, levende hegn, krat og småskov vinder på ny frem. De mere sårbare dele af naturen er dog fortsat i fare, især de lysåbne, næringsfattige lokaliteter er truet af tilgroning og forøget tilførsel af næringsstoffer. Mange naturområder er også truet af nye linjeanlæg, byudvikling m.m. Der er derfor behov for både en beskyttende indsats i forhold til det, der endnu er tilbage, og en naturudviklende indsats for at genskabe naturområder.” Målet for naturområderne er ifølge kommuneplanen:

- At Naturværdierne i det åbne land skal beskyttes og forbedres, arealer med natur udvides og befolkningens adgang til naturområderne skal øges.
- At der skal skabes sammenhængende naturnetværk, der understøtter visionen om den åbne, grønne storby.
- At naturtyper og dyre- og planteliv, som begrundet udpegningen af de internationale naturbeskyttelsesområder, skal styrkes.

Hele Vejle Ådal, herunder det foreslåede fredningsområde, er udpeget som økologisk forbindelse. Retningslinjerne for disse er i kommuneplanen beskrevet, som områder hvor: Dyr og planters naturlige bevægelsesveje skal styrkes. Her må ændringer i arealanvendelsen, bl.a. etablering af nye, større anlæg, ikke i væsentlig grad forringe dyre- og plantelivets spredningsmuligheder. Ved byggeri, anlæg eller ombygning af veje, jernbaner eller lignende, der vil afskære en økologisk forbindelse, skal der stilles krav om tiltag, der sikrer hensynet til en mere sammenhængende natur eller der skal etableres faunapassager, hvor der er behov for det. Fredningsforslaget lægger op til at Ådalen inden for fredningsområdet ikke må gennemskæres af flere nye veje, hvilket understøtter kommuneplanens intentioner.

Det foreslåede fredningsområde er udlagt som bevaringsværdigt landskab i kommuneplanen. Disse områder skal beskyttes mod indgreb, der varigt ændrer landskabet, og gennem landskabsplanlægning og plejetiltag styrkes og forøges. I disse områder er det især væsentligt at sikre, at planlægningen for byudvikling, skovrejsning, større tekniske anlæg m.v. tager hensyn til landskabets karakter og bæreevne.

Hele ådalen er friluftsområde, og langt det meste er støjfølsomt område.

Endelig er godt halvdelen af det foreslåede fredningsområde udpeget som værdifulde kulturmiljøer. Inden for disse områder har Kulturstyrelsen udpeget særlig bevaringsværdige arkæologiske lokaliteter, de såkaldte kulturarvsarealer. Inden for fredningsområdet er der udpeget to kulturarvsarealer, foruden Ravningbroen, der er fredet fortidsminde.

Lokalplanforhold

Lokalplan OF 5.0.3. Idræts- og fritidsformål Vingsted i fredningsområdets østlige del på matr.nre. 7 ak og 16 t Ødsted By, Ødsted. Der må ifølge lokalplanen ikke opføres

nogen form for bebyggelse. Det vurderes, at fredningsforslaget ikke er i strid med lokalplanen.

Øvrige planforhold

Erhvervs- og Udviklingsstrategi for Vejle Ådal og Vejle Fjord, 2015. Strategien er overordnede sigtelinjer for udviklingen af ådalen, hvoraf fredningsområdet udgør en mindre del af det pågældende område.

Den overordnede vision med strategien er at udvikle og brande Vejle Ådal – Vejle Fjord-området for at skabe yderligere vækst inden for primærerhverv, bosætning og oplevelsesøkonomi, og dermed skabe merværdi for hele Vejle Kommune. Visionen er samtidig at skabe et unikt natur- og oplevelsesområde omkring Vejle Ådal og Vejle Fjord, som har både nationalt og internationalt format. Endelig er det overordnede formål at opnå synergigevinster for både erhverv og natur ved en samlet planlægning og koordinering af kommunens og andre interessenters forskellige indsatser i området.

Fredningsforslaget er i samklang med særligt de grønne perspektiver i strategien. Strategiens fokus på udvikling for både dambrugs-, landbrugs- og skovbrugserhvervet kan i stort omfang spille sammen med fredningens intentioner, hvis der tages hensyn til natur- og landskabsinteresserne. Samtidig vil fredningen understøtte strategiens fokus på friluftsliv, sundhed, oplevelser, formidling, kulturhistorie og turismerelaterede erhverv.

Vejle Å set fra Ravingvej mod sydøst. I baggrunden ses Vesterby Skov. Foto: Westy Esbensen

Forslag til fredningsbestemmelser:

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- At sikre og udvikle en stor og sammenhængende natur i et dynamisk ådalslandskab omkring Vejle Å, hvor de bærende og mest værdifulde elementer er de mange kilder og vandløb, overdrevene, skræntskovene, der alle, sammen med de store enge ved Ravning og Runkenbjerg, danner stor variation i landskabet,
- At sikre og øge den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv,
- At beskytte de geologiske terrænformer og sikre deres formidling,
- At sikre områdets kulturspor,
- At sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter,
- At fastholde og forbedre adgangsmulighederne både for offentligheden og i undervisnings- og formidlingssammenhæng gennem et veludbygget stisystem,
- at sikre mulighed for naturudvikling gennem naturpleje
- At forhindre yderligere støjforurening af ådalen og
- At medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som er på det til enhver tid gældende udpegningsgrundlag for habitatområde 238.

§ 2 Bevaring af området

Området skal bevares i den nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området, herunder gendannelse af den naturlige hydrologi.

Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000 plan samt opfølgende kommunale og statslige handleplaner. Indsatser, jævnfør Natura 2000 planerne, kan gennemføres uden særskilt tilladelse fra fredningsnævnet.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

1. Landbrugsarealer kan dyrkes som hidtil. Dog må der ikke tilplantes eller dyrkes flerårige udsigtshæmmende afgrøder som eksempelvis elefantgræs, energipil mv. Opgives landbrugsproduktionen, skal arealerne holdes lysåbne.
2. Eksisterende løvtræsarealer skal opretholdes og må ikke konverteres til nåleskov. Hjemmehørende nål som skovfyr, taks og ene kan dog indgå i blandeskov.
3. Nåletræsplantagen (fredskov) på matr.nre. 27ø og 27 bb Ødsted By, Ødsted samt 4 g, 4e, 3e og 1g Tørskind By, Bredsten kan fastholdes til den er hugstmoden. Eventuel genplantning skal ske med hjemmehørende løvtræsarter.

Nåletræsplantagen (ikke fredskov) på matr.nre. 1b og 40b Vork By, Egtved, 3d Tørskind By, Bredsten, 7e og 7000c Lihmskov By, Nørup samt 6d, 6m, 5e og 5s Bindeballe By, Randbøl kan fastholdes til den er hugstmoden. Der må herefter ikke genplantes eller anvendes udsigtshæmmende afgrøder, og arealerne skal fastholdes lysåbne og udvikles mod naturtypen overdrev (eller eng, hvis det er lavbundsareal).

4. Arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 må ikke omlægges, gødskes, sprøjtes eller kalkes. Plejemyndigheden kan dog i begrænset omfang anvende pesticider ved bekæmpelsen af invasive arter og problemarter, hvor andre metoder har vist sig udsigtsløse.
5. Dambrug kan vedligeholdes og moderniseres i overensstemmelse med de miljøkrav, der måtte blive stillet til dambrug. Det er tilladt at opsætte net over dammene.
6. Haver kan, uanset ovennævnte bestemmelser, udnyttes som hidtil og herunder tilplantes eller omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.
7. Der må ikke etableres nye læhegn. Eksisterende læhegn kan fjernes.

§ 4 Bebyggelse

1. Der må ikke opføres eller etableres nye selvstændige boliger inden for det fredede område.
2. Tilbygning til og ombygning af eksisterende boliger reguleres efter bestemmelserne i planloven. Anvendelse af reflekterende materialer, sortglaseret tegl, sol-paneler og lignende kan dog kun ske med fredningsnævnets tilladelse.
3. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften og dambrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse.
4. Ny selvstændig bebyggelse, herunder ridehaller, pelsdyrbure, drivhuse/-gartnerier, skure, boder, jagthytter, transformerstationer og lignende, må ikke opføres inden for fredningen. Drivhuse, legehuse, terrasser og lignende er dog tilladt i private haver.

- :
5. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende. Forudsat at bygningerne indpasses i landskabet, og facader fremtræder i dæmpede farver uden glans, kan det ske uden fredningsnævnets godkendelse.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

1. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Belysning må kun etableres i tilknytning til boliger og driftsbygninger, og skal i så fald være nedadrettet.
2. Campingvogne og lignende samt teltslagning må ikke anbringes eller finde sted uden for have- og gårdspladsarealer. Undtaget fra forbuddet er teltning på egne arealer eller teltning på primitive overnatningspladser udlagt til formålet.
3. Etablering af sportsanlæg, som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere mv., er ikke tilladt. Boldbaner vest for Vingstedcenteret på matr.nr. 16 t Ødsted By, Ødsted kan fastholdes, men må ikke udvides.
4. Der må alene opsættes sædvanlige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Hegnene skal holdes i jordfarver og usædvanlig hegning er ikke tilladt, herunder fx blafrehegn og træhegn (hestehegn).
5. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og med placering efter aftale med lodsejeren.
6. Der må ikke anlægges nye veje i fredningsområdet.
7. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.
8. Fredningen er ej heller til hinder for, at Naturstyrelsen og Vejle Kommune etablerer primitive overnatningspladser med shelters på egne arealer til almen anvendelse.
9. Der må som udgangspunkt ikke etableres nye grøfter eller dræn. Eksisterende dræn og grøfter kan fastholdes og vedligeholdes. Intensivering af vedligeholdelsen eller etablering af nye dræn og grøfter kan alene ske for at sikre afgræsning af arealer, og først efter nærmere planlægning i plejeplanen.
10. Eksisterende vandindvinding kan fortsætte i det nuværende omfang.
11. Der må ikke etableres permanent oplag af maskiner i det åbne land.
12. På de fredede arealer må der ikke deponeres affald, indrettes lossepladser eller henstilles udrangerede køretøjer eller dele deraf.

§ 6 Terrænændringer mv.

1. Terrænændringer, herunder råstofindvinding, er ikke tilladt. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning (jf. § 2), eller mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter fredningsnævnets godkendelse.
2. Fredningen er ikke til hinder for mindre terrænændringer i private haver.

§ 7 Offentlighedens adgang

1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.
2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé kan ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.
3. Senest 2 år efter fredningens gennemførelse skal de på fredningskortet angivne nye stier etableres på plejemyndighedens foranledning.
4. På de på fredningstidspunktet offentligt ejede arealer er der fri fladefærdsel til fods døgnet rundt. På disse arealer skal der, uanset ejerforhold, også fremover være fri fladefærdsel til fods døgnet rundt.

§ 8. Naturpleje og Naturgenopretning

1. Vejle Kommune er plejemyndighed for de privatejede arealer og egne arealer, og Naturstyrelsen er plejemyndighed for Miljø- og Fødevarerministeriets arealer.
2. Plejemyndighederne gennemfører pleje til opfyldelse af fredningens formål i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27/06/2016 og i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan.
3. På privatejede arealer har plejemyndigheden ret til, uden udgift for vedkommende ejer, at foretage følgende plejearbejder, når ejeren er underrettet derom og har haft mulighed for selv at lade arbejdet udføre:
  - Fjerne uønsket opvækst af selvsåede træer og buske på de lysåbne arealer med henblik på at opretholde arealernes tilstand. Enkeltstående, karaktergivende træer og buske eller trægrupper og levende hegn af løvtræer kan dog bevares.
  - Træffe foranstaltninger for at sikre og fremme plantesamfund med arter, der er karakteristiske for naturtyperne på de lysåbne naturarealer, bl.a. ved at opretholde en lavt voksende græs- og urtevegetation, samt i videst muligt

omfang at fremme et rigt og varieret dyre- og planteliv herunder at sikre og om muligt forbedre levevilkårene for sjældne arter af dyr og planter.

- Sikre at stier og trampespor holdes åbne ved regelmæssig slåning af sporene og afmærke stier og spor i terrænet, så de er synlige for publikum.
  - Bekæmpe arter, der er angivet på Miljøstyrelsens Sortliste.
4. Fredningen er ikke til hinder for naturgenopretning, der udmønter fredningens formål. Naturgenopretningsprojekter skal gennemføres i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt, som er godkendt af Fredningsnævnet.

§ 9 Plejeplaner

1. Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.
2. Plejemyndighederne udarbejder plejeplan for det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. På det Natura 2000 udpegede areal skal den første plejeplan gælde, indtil udløbet af den gældende Natura 2000 plan, og herefter følge denne.
3. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen kan, ud over forskrifter for natur- og landskabspleje, indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve og mindre informationstavler, samt opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.
4. Der skal gives grundejere, forpagtere, Danmarks Naturfredningsforening og Fri-luftsrådet mulighed til at udtale sig om forslaget til plejeplan.
5. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for Fredningsnævnet til afgørelse.

§ 10 Jagt og fiskeri

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

Lystfiskeri med stang og snøre samt fiskeri med ruser og andre faststående redskaber er tilladt i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler herom.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Retsvirkning

Bestemmelsen i § 3 stk. 2 og 4 får retsvirkning ved den offentlige bekendtgørelse af fredningsforslaget, jf. § 37 stk. 3 i naturbeskyttelsesloven.”

Forslaget omfattede ejendommene 3b Bindeballe By, Randbøl, 9m Bindeballe By, Randbøl, 9b Bindeballe By, Randbøl, 5ab Bindeballe By, Randbøl, 2z, 3ae, 5l Bindeballe By, Randbøl, 3e, 3f, 3g, 3h, 1g Tørskind By, Bredsten, 3ah Bindeballe By, Randbøl, 6i, 9k, 6d, 7d, 6m, 7aa Bindeballe By, Randbøl, 2s Bindeballe By, Randbøl, del af 8a, 7g Lihmskov By, Nørup, 1p Tørskind By, Bredsten, del af 10a, 16f Vork By, Egtved, 23d Søgård, Nørup, 4aa Bindeballe By, Randbøl, 7z Bindeballe By, Randbøl, 23a Søgård, Nørup, 5y Bindeballe By, Randbøl, 4ac, del af 4c, 4ae, 4ad Bindeballe By, Randbøl, 4b, 3a Tørskind By, Bredsten, 2k Spjarup By, Egtved, 6e Lihmskov By, Nørup, del af 5o del af 5i, del af 12b Refsgårde, Egtved, 13i, 13p Vork By, Egtved, 1f Søgård, Nørup, 40, 15g Ravnning By, Bredsten, del af 9fk Ødsted By, Ødsted, 6g, 5t Bindeballe By, Randbøl, 13, 14 Vesterby By, Ødsted, 14b, 2c, 27u Ødsted By, Ødsted, 8h Bindeballe By, Randbøl, 5m, 4q, 17 Bindeballe By, Randbøl, 10h, 10i Bindeballe By, Randbøl, 8g, 6f, 10d, 4r, 3æ, 3u, 3s, 3x, del af 14a, del af 14c, 5aa, del af 5e, 2r Bindeballe By, Randbøl, 3n Tørskind By, Bredsten, 7ab, 7g, 7ac, 8k, 8a Bindeballe By, Randbøl, del af 7000k, 7i, 7000f, 7000b Bindeballe By, Randbøl, 7000a, 9 Tørskind By, Bredsten, del af 7000e, 7000c, 9c, 1b, 9e, 8c, 8l Lihmskov By, Nørup, del af 7000c Refsgårde, Egtved, 43, 7000e, 7000b Vork By, Egtved, 7000a Søgård, Nørup, 7000c, 7000b Ravnning By, Bredsten, 7000c, 7000e, 2g, 2h Kjeldkær Hgd., Bredsten, 3f, 3t, 3an, 3am Bindeballe By, Randbøl, 3ao, 3z Bindeballe By, Randbøl, 3r, 3v Bindeballe By, Randbøl, 3y Bindeballe By, Randbøl, 3e Bindeballe By, Randbøl, 3q Bindeballe By, Randbøl, del af 1c Lihmskov By, Nørup, 4f, 5, 4a Tørskind By, Bredsten, 8i Bindeballe By, Randbøl, 10n, 10o Vork By, Egtved, 5ø, 11c Bindeballe By, Randbøl, 7b, 7e Lihmskov By, Nørup, 22 Søgård, Nørup, 1i Tørskind By, Bredsten, 5s Bindeballe By, Randbøl, del af 5d, 8c, 9c Bindeballe By, Randbøl, 7m Bindeballe By, Randbøl, del af 2e Lihmskov By, Nørup, del af 6l Lihmskov By, Nørup, del af 9b, del af 1f Lihmskov By, Nørup, 8f, 6f Lihmskov By, Nørup, 50, 24a Søgård, Nørup, 9d Lihmskov By, Nørup, 3o Tørskind By, Bredsten, 14b Lihmskov By, Nørup, 3b, 3f, 2o, 2p, 4m Lihmskov By, Nørup, 1k Tørskind By, Bredsten, 9f, 9i Lihmskov By, Nørup, 32a, 34a, 34b Søgård, Nørup, 1e, 1d, 1f, 1h Tørskind By, Bredsten, 1a, 1n, 1o, 4e, 4g, 1r, 1q Tørskind By, Bredsten, 3d Tørskind By, Bredsten, 1m Tørskind By, Bredsten, 2b, 2c Refsgårde, Egtved, 12d, 6aa Vork By, Egtved, 4k Refsgårde, Egtved, 5m, 12e Vork By, Egtved, 12g, 12b, 12f Vork By, Egtved, del af 9h, 9f del af 5h Vork By, Egtved, 3o, del af 9e Vork By, Egtved, 10f, 39b, 34 Vork By, Egtved, 16e Vork By, Egtved, 9a, 7f, 31b, 32d Vork By, Egtved, 8a, 25c, 9i, 10i, 8h Vork By, Egtved, del af 5c, 7n, 2v, 2a, 11c Vork By, Egtved, 16 Vesterby By, Ødsted, del af 1a, 1i, 28c Vork By, Egtved, 3d, 3e Vesterby By, Ødsted, 4i, 39a Vork By, Egtved, 5q Vork By, Egtved, 11d Vork By, Egtved, 6f, 7k, 9l Vork By, Egtved, 10r Vork By, Egtved, 2g, 3f, 19b Vork By, Egtved, 42 Vork By, Egtved, 4g, 1b Vork By, Egtved, 40b Vork By, Egtved, 1e, 13k, 21,c 29c, 6g, 6o, 5e Vork By, Egtved, 15o Vork By, Egtved, 4, 42b, 44b Søgård, Nørup, 4g, 10k, 20p Ravnning By, Bredsten, 15q Vork By, Egtved, 16i Vork By, Egtved, 40d Vork By, Egtved, 3p Vork By, Egtved, 7g, 1c, del af 6s Vork By, Egtved, 1k Vesterby By, Ødsted, 39, 52 Søgård, Nørup, 23b, 23c, 23f, 24d, 25a, 25b, 25d, 38b Søgård, Nørup, 27a, 29a, 5c, 5b, 46c, 49, 45a Søgård, Nørup, 26b, 26c Søgård, Nørup, 27b Søgård, Nørup, 37b, 16e, 37e, 14k, 12f Ravnning By, Bredsten, 57c, 30e, 57a, 32c, 30g, 30d, 30f Søgård, Nørup, 28 Søgård, Nørup, 30b Søgård, Nørup, 31a Søgård, Nørup, 26, 27, 31, Ravnning By, Bredsten, 1z, 1y Kjeldkær Hgd., Bredsten, 35b, 35a, 32d, 32b, 32e, 5a, 45c, 45e, 47 Søgård, Nørup, 48 Søgård, Nørup, 41b Søgård, Nørup, 41a, 40b, 41d Søgård, Nørup, 34c, 34g Søgård, Nørup, 45d, 45b Søgård, Nørup, 41c Søgård, Nørup, 13a Søgård, Nørup, del af 1e Søgård, Nørup, 1h, 1g, 14b Søgård, Nørup, 11n, 6h, 12i, 5m Ravnning By, Bredsten, 3f Ravnning By, Bredsten, 15i, 8g Ravnning By, Bredsten, del af 13d Ravnning By, Bredsten, 19d, 19c Ravnning By, Bredsten, 20n, 20o, 20l Ravnning By, Bredsten, del af 9f, 9e, Ravnning By, Bredsten, 4n Ravnning By, Bredsten, 8k Ravnning

:

By, Bredsten, 1 Ravning By, Bredsten, 2e, 15f Ravning By, Bredsten, 17e, 17f, 18e Ravning By, Bredsten, 7k, 17c, Ravning By, Bredsten, 25a Ravning By, Bredsten, 1a, 1ae Kjeldkær Hgd., Bredsten, 30 Ravning By, Bredsten, 28 Ravning By, Bredsten, 29 Ravning By, Bredsten, 2i, 2f, Kjeldkær Hgd., Bredsten, 11gd, 7ak, del af 16t, del af 16ag, del af 16ah Ødsted By, Ødsted, 3f, 3a, 8b, 3b Vesterby By, Ødsted, 4g, 4h, 4b, 1a, 2e, del af 17 Vesterby By, Ødsted, 7c Vesterby By, Ødsted, 23 Ødsted By, Ødsted, 1g, 1i Vesterby By, Ødsted, 1b Vesterby By, Ødsted, 24, 27aa, 27ap, 27aq, 27p, 27q Ødsted By, Ødsted, 6b Vesterby By, Ødsted, 15 Vesterby By, Ødsted, 9c, 4f, 27g Ødsted By, Ødsted, 6u Ødsted By, Ødsted, del af 27e, 27ø Ødsted By, Ødsted, 27bb Ødsted By, Ødsted, 5o, del af 27d Ødsted By, Ødsted, 9ff, del af 27y Ødsted By, Ødsted, 27k, 27i Ødsted By, Ødsted, 11ge Ødsted By, Ødsted, 1b Ødsted By, Ødsted, del af 27c Ødsted By, Ødsted, del af 6e Vork By, Egtved, del af 19 Søgård, Nørup, del af 17b Søgård, Nørup, 5l, 5r, 9d, 5b, 5s, 5t Vork By, Egtved og 8d Lihmskov By, Nørup.

Ejendommenes samlede areal udgjorde efter dette forslag ca. 858 ha.

:

Budgetoverslag:

Danmarks Naturfredningsforening har udarbejdet følgende budgetoverslag for fredningen af Vejle Ådal, jf. naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5:

” ...

Danmarks Naturfredningsforening rejser om kort tid fredningssag for Vejle Ådal, i alt ca. 859 ha. I henhold til Naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 skal et fredningsforslag ledsages af et overslag over de forventede omkostninger, der knytter sig til gennemførelsen af forslaget.

Der tilkendes ikke erstatning for fredning af offentligt ejede arealer, medmindre den fredede ejendom er erhvervet med henblik på midlertidig besiddelse, jf. nbl. § 39 stk. 1, sidste punktum. Vejle Kommune ejer 19 ha og Miljø- og Fødevarerministeriet ejer 119 ha af fredningsområdet. En matrikel på 0,01 ha (lbnr. 133, matr.nr. 30 Tørskind By, Bredsten) har ingen ejer. Det er således kun de 130 private lodsejere, som tilkendes erstatning for samlet 721 ha...”

Det fremgår af budgetoverslaget,

at 38 lodsejere ejer under 1 ha, der erstattes med grundtaksten 3.500 kr./ha,

at 354 ha er § 3-beskyttet natur med forbud mod gødskning og sprøjtning; der ydes ikke erstatning til ejerne af de § 3-beskyttede arealer, medmindre den enkelte lodsejer kan dokumentere, at der er blevet gødet mv.; erstatningen ydes med et mindre beløb, for at dette ophører,

at 77 ha ligger inden for beskyttelseslinjerne ifølge naturbeskyttelseslovens § 16 eller § 18; disse arealer pålægges ikke begrænsninger ud over de begrænsninger, som følger af naturbeskyttelseslovens bestemmelser, og der tillægges ejerne halv grundtakst eller 1.750 kr./ha.

at 128 ha er landbrugsarealer, der pålægges forbud mod tilplantning og flerårige udsigtshæmmende afgrøder; der tillægges ejerne af disse arealer en erstatning på 9.600 kr./ ha,

at 173 ha er skov med løvtræsbinding; der tillægges ejerne af disse arealer en erstatning på 8.000 kr./ha,

at 19 ha er beplantet med nåletræer, der skal afdrives senest 6 år efter fredningens endelige gennemførelse; der tillægges ejerne af disse arealer en erstatning på 25.000 kr./ha,

at der er 11.369 meter eksisterende sti, hvor ejerne kompenseres med 15 kr./m, og

at der skal etableres 2.807 meter nye stier, hvor ejerne kompenseres med 60 kr./m.

Miljø- og Fødevarerministeriet, Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning, har i brev af 31. januar 2017 til Danmarks Naturfredningsforening anført blandt andet:

” ...

Danmarks Naturfredningsforening har med mail af 10. januar 2017 fremsendt budgetoverslag for ovennævnte fredningsforslag til Styrelsen for Vand- og

Naturforvaltning med anmodning om styrelsens bemærkninger, jf. naturbeskyttelseslovens § 36, stk. 5 og 6.

Fredningsforslaget omfatter ca. 859 ha, hvoraf ca. 138 ha er offentligt ejede. I det fremsendte budgetoverslag anslås, at fredningsforslagets gennemførelse vil medføre tilkendelse af fredningserstatninger på 3.698.555 kr.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning skal til budgetoverslaget bemærke følgende:

Fredningsforslaget omfatter 354 ha § 3-beskyttet natur, og det er i budgetoverslaget forudsat, at ingen af disse arealer i dag lovligt kan gødes og sprøjtes, og at en bestemmelse i fredningsforslaget, som forbyder gødskning og sprøjtning fremover, derfor kan gennemføres erstatningsfrit. Da dette forhold imidlertid ikke er afklaret, må der tages forbehold for denne bestemmelse og denne budgetpost, idet det vil være omkostningstungt – og muligvis unødvendigt – at forbyde en lovlig gødskning og sprøjtning.

Det er i budgettet forudsat, at et forbud mod tilplantning og mod udsigtshæmmende afgrøder kan gennemføres mod en erstatning på 9.600 kr./ha (grundtakst plus 6.000 kr./ha). Dette var ganske rigtigt anført i erstatningstaksten i sagen om fredning af Bjergene ved Stensballe i Horsens (og i en række andre sager) for et tilplantningsforbud. Men dels skal taksten nu rettelig være 9.500 kr./ha efter seneste justering af grundtaksten. Dels skal det bemærkes, at fredningsbestemmelserne i Steensballe-sagen netop ikke omfattede majs – trods det oprindelige forslag fra Dn om dette. Hvis budgetoverslaget skal være retvisende på dette punkt, skal majs også udtages af fredningsforslagets bestemmelser – eller også må denne budgetpost reguleres til et lidt højere niveau.

Arealer i området omfattet af åbeskyttelseslinjen omkring Vejle Å rammes også delvist af beplantnings-forbuddet, nemlig for så vidt angår energipil. I sagen om fredning af områder ved Gl. Lejre og Ledreborg Alle fastsattes en erstatning på halvgrundtaks plus 1.500 kr./ha for sådanne arealer. Budgetoverslaget synes således ikke at være retvisende på dette punkt.

I budgettet er estimeret en erstatningstakst på 8.000 kr./ha for en bestemmelse om, at løvtræsarealer skal opretholdes og ikke må konverteres til nål, idet hjemmehørende nål som skovfyr, taks og ene dog kan indgå i blandskov. Det bemærkes, at bestemmelsen i fredningen af Søheden Skov i Brønderslev kommune, som der henvises til, ikke var fuldstændig tilsvarende, idet der her bl.a. var forbud mod renafdrift af løvtræsbevoksninger, forbud mod gødskning og sprøjtning m.v. Den i budgetoverslaget estimerede erstatningstakst for begrænsninger i trævalgsarter synes derfor ansat for højt.

I fredningsforslaget foreslås, at 19 ha nåletræsareal skal afdrives senest 6 år efter fredningens endelige gennemførelse. Der foreligger ikke oplysninger om disse bevoksningers hugstmodenhed m.v., og den anvendte takst kan derfor vanskeligt bedømmes. Det bemærkes desuden, at det nu foreliggende fredningsforslag ikke synes helt sammenligneligt med fredningen af Astrup Krat vedrørende dette særlige forhold. Den estimerede takst synes dog at være lavt sat, særligt for de arealer, hvorpå der ikke

:

efterfølgende må gentilplantes. Styrelsen vurderer derfor, at denne budgetpost næppe er retvisende, og at bestemmelsens udformning derfor bør genovervejes, herunder at det for at undgå misforståelser bør præciseres, at afdrivningen forestås af plejemyndigheden, såfremt ejeren ikke selv ønsker at gennemføre denne.

Styrelsen for Vand- og Naturforvaltning vil redegøre nærmere for styrelsens holdning i øvrigt til fredningsforslaget, herunder dets afgræsning og indhold, i forbindelse med det offentlige møde, fredningsnævnet afholder om fredningsforslaget.”

Danmarks Naturfredningsforening sendte fredningsforslaget til Vejle kommune med anmodning om eventuelle bemærkninger til budgetforslaget.

Vejle Kommune har i et brev af 8. marts 2017 besvaret anmodningen og har anført i brevet blandt andet:

” ...

Vejle Kommunes bemærkninger til Fredningsforslaget

Der er unik og smuk natur i Vejle Ådal, og den skal vi værne om. Vejle Kommune arbejder for at sikre og udvikle ådals landskabet, at sikre biologisk mangfoldighed, at sikre kulturspor og rekreative kvaliteter m.v.

Vejle Kommune ønsker at skabe sammenhængende natur og forhindre yderligere støjforurening i ådalen, herunder forhindre en hærvejsmotorvej gennem området.

Vejle Kommune vil fortsat arbejde dialogbaseret sammen med lokale lodsejere og øvrige interessenter omkring naturpleje og udvikling af området.

Det er imidlertid Vejle Kommunes opfattelse, at en fredning er et unødvendigt instrument at tage i brug for at sikre ådalen, og det er kommunens opfattelse, at en fredning kan få uheldige følger for det gode samarbejde, vi har om udviklingen i Ådalen.

Vejle Kommune ønsker derfor allerede nu at udtrykke vores klare modstand mod fredningsforslaget.

Vejle Kommune vedtog i januar 2016, efter tre års samarbejde med lodsejere, erhverv og øvrige interessenter, en Erhvervs- og Udviklingsstrategi for Vejle Ådale og Vejle Fjord. Strategien sætter meget ambitiøse mål for bl.a. ådalens udvikling af natur og friluftsliv – herunder bevarelse af tunneldalslandskabet.

Vejle Kommune har været med til at etablere en lodsejerforening og en skovejforening i området, og i august 2016 trådte en ny bestyrelse for Vejle Ådal sammen, som skal realisere den ambitiøse strategi. Den samler erhvervsinteresser, lodsejerinteresser og øvrige interessenter.

Over 90% af arealerne, der foreslås fredet, er allerede fredskov, beskyttet natur eller permanente græsarealer. Ser vi på, hvor mange arealer, der er inden for fredningsforslagets område, er det et skøn, at det er mindre end 10 % af det samlede areal, der i dag drives med andre afgrøder.

Inden for området ligger der ingen bebyggelse, der giver mulighed for yderligere by vækst. Hele området er udpeget som bevaringsværdigt landskab og særligt værdifuldt geologisk beskyttelsesområde, som hører under de nationale interesser i kommuneplanen. Derfor vil vi ikke give tilladelse til større tekniske anlæg i området. Regulering af byggeri m.m. i området administreres i dag af Vejle Kommune som myndighed i forhold til zonelovgivning med ankenulighed til Planklagenævnet.

Region Syddanmark har ikke udlagt råstofgraveområder inden for området, og der er heller ikke udpeget interesseområder for råstofindvinding inden for området.

Regeringen har igangsat en VVM-undersøgelse for en ny motorvej på strækningen mellem Give og Haderslev henholdsvis vest og øst om Billund og dermed uden for området, der foreslås fredet. Vejle Kommune har ingen planer om nye kommunale vejanlæg i området.

Vejle Kommune mener derfor, at området, der foreslås fredet, allerede ydes den nødvendige beskyttelse til bevarelse af tunneldalslandskabet og dens unikke og smukke natur.

Det er således Vejle Kommunes vurdering, at der er en klar uoverensstemmelse imellem det, der opnås med fredningen, og de omkostninger, fredningen medfører. Det er vores opfattelse, at vi med vores eksisterende naturplejepraksis og gode lodsejersamarbejde får mere natur for pengene.

Baseret på Danmarks Naturfredningsforenings budgetoverslag vil en fredning give Vejle Kommune udgifter til erstatninger på mellem ca. 370.000 kr. og ca. 925.000 kr. Det svarer til mellem 1/10 og ¼ af budgetoverslaget. Kommunen forventer at blive kompenseret for udgifterne af staten, da beløbet ellers vil gå fra de midler, som kommunen ellers kan anvende til naturpleje.

Vejle Kommune har ingen lokal interesse i en fredning af ådalen. Kommunen frygter også, at den gode dialogbaserede tilgang til bl.a. naturpleje baseret på frivillighed sættes mange år tilbage og i værste fald går tabt med en fredning.

Vejle Kommunes bemærkninger til det fremsendte budgetoverslag følger herunder.

Vejle Kommunes bemærkninger til budgetoverslaget

Grundtakst

Grundtaksten er i budgetoverslaget angivet til 3.500,- kr./ha. Til sammenligning var grundtaksten 3.600,- kr./ha i fredning af Bjergene ved Stensballe (9. november 2016). Det er Vejle Kommunes opfattelse, at taksterne skal afspejle de konkrete værditab.

Beskyttede naturarealer

Inden fredningsforslaget sendes til Fredningsnævnet, er det Vejle Kommunes opfattelse, at det skal afdækkes, hvor stort værditabet på beskyttede natur arealer er som følge af forbud mod gødskning m.v. Landbrugsorganisationerne har skønnet, at 15 % af de 354 ha privatejede beskyttede naturarealer i området gødskes i dag, og de sætter erstatningen til 30.000,- kr. /ha.

Beskyttelseslinjer

Det skal tydeliggøres, om der bliver ydet erstatning for værditab som følge af forbud mod udsigtshæmmende afgrøder herunder majs og energipil inden for å-beskyttelseslinjen. Taksten forhøjes i relevante områder svarende til værditabet.

Landbrugsarealer

I afgørelsen om Bjergene ved Stensballe er der ikke forbud mod dyrkning af majs på landbrugsarealer. Hvis fredningen skal indeholde et forbud mod majs, er det Vejle Kommunes opfattelse, at erstatningen skal forhøjes svarende til værditabet. Landbrugsorganisationerne skønner i størrelsesordenen 20.000,- kr./ha.

Løvtræsbinding

Vejle Kommune er af den opfattelse, at erstatningernes størrelse skal afhænge af de konkrete lokale forhold.

Afdrift af nål

Ved afdrift af nål er det Vejle Kommunes opfattelse, at erstatningsstørrelser skal tage udgangspunkt i de enkelte kulturer, og hvornår de er hugstmodne. Hvis en afdriftstid på 6 år fastholdes, er det Vejle Kommunes opfattelse, at erstatningerne skal være væsentligt højere og afspejle tab som følge af afbrudt omdriftstid, træartsvalg m.m. Ifølge landbrugsorganisationerne skal erstatningerne hæves til 75.000,- kr./ha.

Ny sti

I tilfælde af at der etableres nye stier, som opdeler dyrkede marker, er det Vejle Kommunens opfattelse, at der skal ydes en væsentlig højere erstatning pr. løbende meter end de 60,- kr./meter.

Jagt

Det er Vejle Kommunes opfattelse, at regler for etablering af vildtremiser, vildtagre og opsætning af skydetårne skal præciseres, og at der skal ydes erstatning for tab af jagtleje som følge af eventuelle restriktioner.

Beboelse

De 16 beboelser er ikke kompenseret for nedsat handelsværdi. Landbrugsorganisationerne skønner 100.000,- kr. pr. ejendom.

Plejeforpligtigelse

Det er Vejle Kommunes opfattelse, at kommunen skal ydes kompensation for udgifter forbundet med plejeforpligtigelsen på private arealer.”

Fredningsnævnets behandling af fredningsforslaget:

Fredningsnævnet består under behandlingen af denne sag af nævnets formand, retspræsident Vagn Kastbjerg, det ministerudpegede medlem Flemming Davidsen og det kommunalt udpegede medlem Keld Jensen.

Fredningsnævnet har afholdt offentligt møde i sagen den 16. juni 2017.

Fredningsnævnet har bekendtgjort fredningsforslaget og indkaldt til det offentlige møde ved bekendtgørelse indrykket i Statstidende den 18. maj 2017.

Fredningsnævnet har den 4. maj 2017 indkaldt lodsejerne, offentlige myndigheder, foreninger m.v. til **det offentlige møde**.

I det offentlige møde følgende:

Fredningsleder Birgitte Bang Ingrisch, København, og Uffe Rømer, Vejle, begge Danmarks Naturfredningsforening, landinspektør Jørgen Heinemeier, Naturstyrelsen, byrådsmedlem, næstformand i Natur- og miljøudvalget Lars Schmidt og afdelingschef Klaus Enevoldsen samt Alex Sand Frich, Vejle Kommune, Keld Hjort, Allan Johnsen, Bent Holgersen, J. J. Erichsen, Carsten Schmidt, Jørgen Jøker Trachsel, Anders Grosen, Julie Povlsen, Ingvar H. Johansen, Jørgen Olesen, advokat Bjarne Petersen, Peter Olesen, Jens Grøn, Bent Lund Nielsen, Lars Kromann-Larsen, Lise Ræder Knudsen, Per Delphin, Marian Würtz Jensen, Erik Björkstén, landbrugskonsulent Mogens Westen og konsulent Maria Pilgaard, begge Vejle Fredericia Landboforening, Mogens Kristensen, Arne Rasmussen, Kristen Mikel Jensen, Peder Hummelose, Thomas Christensen, Kaj Winther Hansen, Ejgil Dalgas Knudsen, Anne Birgitte Levisen, Anne Sophie Vinther Hansen, Rose Henriksen, Peter Sørensen, Vibeke Bunk Batting, Brian Lund, Birgit Skov, Flemming Skov, Anders H. Nielsen, Ole Jespersen, Per H. Johansen, Jens Jørgen Olsen, Henrik Korsholm, Skovejforeningen, Svend Westergaard, Bjarne Østergaard

Der er anført følgende i fredningsnævnets forhandlingsprotokol om det offentlige møde:

Fredningsnævnets formand oplyste, at Danmarks Naturfredningsforening har fremsat forslag om fredning af Vejle Ådal. Forslaget er modtaget i fredningsnævnet den 23. marts 2017. Fredningsnævnet har gennemgået forslaget og har konstateret, at det opfylder kravene i naturbeskyttelsesloven til et fredningsforslag. Fredningsnævnet har herefter bekendtgjort forslaget i Statstidende den 18. maj 2017, på fredningsnævnets hjemmeside samt sendt indkaldelser den 4. maj 2017 til lodsejerne i det område, som forslaget omfatter, offentlige myndigheder samt foreninger, der er parter i fredningssagen.

Fredningsnævnet formand konstaterede herefter, at der er sket korrekt bekendtgørelse af fredningsforslaget, og at der er sket korrekt indkaldelse af lodsejerne, myndighederne og foreningerne, der kan påklage afgørelsen.

Fredningsnævnets formand redegjorde herefter for de procedureregler, der gælder for behandlingen af fredningsforslaget.

Fredningsleder Birgitte Bang Ingrisch præsenterede fredningsforslaget og oplyste, at forslaget omfatter i alt 858 ha, hvoraf 699 ha ejes af 130 private lodsejere. Naturstyrelsen ejer 123 ha og Vejle Kommune 15 ha. Landbrugs- og Fiskeristyrelsen har for nyligt købt Sønderkær Enge, der omfatter 21 ha.

Birgitte Bang Ingrisch anførte herefter, at Danmarks Naturfredningsforening har besluttet at fremsætte forslaget om fredning af Vejle Ådal, fordi ådalen rummer store landskabelige, geologiske, naturmæssige, kulturhistoriske og rekreative værdier og udgør sammen med de fredede arealer omkring Nybjerg Mølle, Grejsdalen og de fredede arealer på nordsiden af Vejle Fjord et af landets største sammenhængende nationale naturområder. Danmarks Naturfredningsforening har sammen med Naturstyrelsen og Kommunernes Landsforening udarbejdet en handlingsplan for fredninger, som netop har som to af tre fokusområder at sikre de større, sammenhængende landskaber og de større sammenhængende naturområder. Der er i dag retsregler og politisk vedtagne planer, der beskytter Vejle Ådal, men disse regler og planer kan ændres ved en politisk beslutning, og derfor vil fredning af ådalen supplere de gældende regler og planer, optimere og sikre en præcis og varig beskyttelse af ådalen samt sætte nogle rammer for aktiviteter i fredningsområdet. Det betyder, at beskyttelsen efter fredningens gennemførelse ikke vil være afhængig af politiske beslutninger.

Birgitte Bang Ingrisch anførte nærmere om de fredningsværdige værdier i ådalen, at ådalen i sin helhed er Østjyllands længste og mest markante tunneldal, som er dannet gennem årtusinder af smeltevand fra den sidste istids østjyske iskappe. Ådalen strækker sig ca. 20 km mod vest fra Vejle og ca. 20 km mod øst ud i Vejle Fjord. Det område, som fredningsforslaget omfatter, strækker sig fra Vingstedvej ca. 10 km vest for Vejle og til Slotsbjergvej ca. 17 km vest for Vejle og med en varierende bredde. Arkæologiske undersøgelser viser, at ådalen har været beboet siden stenalderen, fordi ådalen og skovene omkring ådalen er rig på naturressourcer og giver let adgang til havet. Mange steder rejser skråningerne og skrænterne sig stejlt over ådalen og har umuliggjort almindelig landbrugsmæssig udnyttelse. Der er derfor i fredningsområdet en stor biodiversitet, og store områder er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. De arkæologiske fund har været grundlaget for udpegningen af flere kultursarvsarealer i og omkring ådalen. Ådalen udgør sammen med arealerne omkring Nybjerg Mølle et stort sammenhængende rekreativt område, hvor der er anlagt stier, som gør det muligt for befolkningen at færdes i området.

Birgitte Bang Ingrisch anførte endvidere, at ådalen er under pres på grund af byudviklingen i Vejle, de mange tekniske anlæg, landbrug og dambrug i og omkring ådalen samt af tilgroning, tilplantning og udtørring. Billund Lufthavn ligger i nærheden af ådalen. Det diskuteres i øjeblikket, om der skal bygges en Hærvejsmotorvej fra Vejle til Billund for at løse de fremkommelighedsudfordringer, der følger med samfundsudviklingen. Hvis der bygges en motorvej gennem ådalen, vil ådalens vigtigste naturværdier og landskabelige skønhed blive fragmenteret. Ådalen indeholder som anført store rekreative værdier på grund af den store landskabelige skønhed. Men befolkningen har ingen eller kun begrænset adgang til ådalen. Adgangen kan blive yderligere begrænset, såfremt staten og kommunen sælger sine arealer, hvor der er fri

fladefærdsel. Samfundet har behov for råstoffer. Der er arealer i og omkring ådalen, hvor der kan udvindes råstoffer. Der bliver plantet nåletræer i naturområderne. Når nåletræerne vokser til, slører træerne udsigten. Den stigende bybefolkning har behov for at komme ud i naturen. Hvis ådalen privatiseres, viser tendensen, at privatiserede områder lukkes, så den rekreative værdi går tabt.

Birgitte Bang Ingrisch anførte endelig, at afgrænsningen af fredningsområdet er foretaget med udgangspunkt i ådalens store landskabelige værdier og relative uberørthed. Den foreslåede afgrænsning skaber sammenhæng med de fredede arealer omkring Nybjerg Mølle. Fredningsstyrelsen udarbejdede i 1984 en oversigt over Danmarks større nationale naturområder. Vejle Ådal og dens sidedale blev af Fredningsstyrelsen prioriteret højt som et af landets mest storslåede tunneldalslandskaber. Danmark fik i 2009 en naturkanon. I denne kanon er Vejle Ådal og Vejle Fjord medtaget med den begrundelse, at ådalen er den mest imponerende af de dale, der præger Jyllands Østkyst. Miljøministeren har i handlingsplanen for fredninger som et af tre højt prioriterede hovedformål at sikre Perlerne – de unikke, vigtigste og nationalt mest værdifulde lokaliteter. Handlingsplanen er ikke geografisk funderet, men Vejle Ådal vil være et naturligt fokus for en kommende fredningsindsats på linje med andre af landets nationalt værdifulde lokaliteter. Det er derfor rettidigt omhu at gennemføre en fredning af ådalen for at sikre ådalens store landskabelige, geologiske, naturmæssige, kulturhistoriske og rekreative værdier.

Birgitte Bang Ingrisch gennemgik herefter fredningsbestemmelserne i forslaget og bemærkede, at dele af fredningsområdet indgår i Natura 2000-området. Fredningsområdet er underlagt de kommunale og statslige handleplaner; det betyder, at Natura 2000 planer for fredningsområdet kan gennemføres uden dispensation fra fredningsbestemmelserne.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede vedrørende fredningsbestemmelsernes § 3, at reglerne i denne bestemmelse regulerer spørgsmål om anvendelsen og driften af arealerne i fredningsområdet. Da majs er en 1-årig afgrøde, kan der dyrkes majs på landbrugsarealerne i fredningsområdet. Skovarealer i fredningsområdet omfatter både fredskov og ikke-fredskov. Nåletræsbeplantningerne på matr.nr. 1 b og 40 b Vork by, 3 d Tørskind, 7 e og 7000 c Lihmskov samt 6 d, 6 m, 5 e og 5 s Bindeballe kan fastholdes til de er hugstmodne. Efter afdrivning må arealerne ikke tilplantes på ny eller anvendes til udsigtshæmmende afgrøder, men skal holdes lysåbne, så der på sigt opstår overdrev eller enge på arealerne. § 3-arealerne må ikke omlægges, gødskes, sprøjtes eller kalkes. Det er oplyst af lodsejerne, at nogle engarealer gødskes; hvis denne gødskning skal fortsættes, skal den enkelte lodsejer godtgøre, at arealerne er gødsket inden for de sidste 10 år. Såfremt lodsejeren godtgør dette, kan gødskning fortsættes som hidtil. Driften af dambrug er detailreguleret i lovgivningen. Der er derfor ikke behov for en yderligere regulering af dambrugsdriften i fredningsbestemmelserne. Eksisterende dambrug kan som følge heraf drives, vedligeholdes og moderniseres i overensstemmelse med de til enhver tid gældende miljøkrav. Dette er præciseret i fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 5. Læhegn i fredningsområdet slører udsigten. Fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 7, indeholder derfor forbud mod plantning af nye læhegn.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede vedrørende fredningsbestemmelsernes § 4, der regulerer bebyggelse i fredningsområdet, at bestemmelsens 1. stk. indeholder forbud mod opførelse af nye selvstændige boliger i fredningsområdet. Hvis en eksisterende bolig ønskes ombygget eller udvidet, reguleres spørgsmålet af planlovens bestemmelser. Hvis en husejer ønsker at udskifte et tag med sortglaserede tagsten, at anvende reflekterende materialer eller lignende til en ombygning eller tilbygning, skal fredningsnævnet vurdere, om der kan dispenseres hertil. Opførelse af bygninger, der er nødvendige for driften af et landbrug eller et dambrug, kan ske under forudsætning af, at nye bygninger opføres i tilknytning til eksisterende bygninger. Hvis bygningerne skal placeres uden for den eksisterende bygningsmasse, skal fredningsnævnet vurdere projektet.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede vedrørende fredningsbestemmelsernes § 5, at denne bestemmelse indeholder et regelsæt, som regulerer spørgsmål om faste konstruktioner og anlæg i fredningsområdet. Hvis der skal opsættes belysning i tilknytning til boliger og driftsbygninger til landbrug og dambrug i fredningsområdet, skal belysningen monteres på pullerter og være nedadrettet. Fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 10, om vandindvinding skal revideres, så ordene ”i det nuværende omfang” slettes. Fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 11, skal suppleres med en bestemmelse, som regulerer opbevaring af hø- og halmballer i fredningsområdet, for eksempel om krav til emballage, fordi erfaringen viser, at hø- og halmballer skæmmer landskabet.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede vedrørende fredningsbestemmelsernes § 7, at offentligheden må færdes i og har adgang til ophold i fredningsområdet efter de til enhver tid gældende love om offentlighedens adgang til naturen. Offentligheden må i overensstemmelse med naturbeskyttelseslovens § 26 færdes til fods og på cykel ad de eksisterende veje og stier. Fredningsområdet grænser op til Nybjerg Mølle-området. Forslaget lægger op til, at der skal etableres nye stier, som forbinder de to fredningsområder. Nye stier skal etableres som trampestier, der markeres med pæle. Staten og Vejle Kommune ejer i alt 159 ha jord i fredningsområdet. Der er fri fladefærdsel til fods døgnet rundt på disse arealer. Hvis staten eller Vejle Kommune beslutter at sælge arealerne til private, skal der fortsat være fri fladefærdsel på disse arealer.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede om fredningsbestemmelsernes § 8 og § 9, at disse bestemmelser regulerer spørgsmål om naturpleje, naturgenopretning og udarbejdelse af plejeplaner. Pleje skal ske i overensstemmelse med plejeplaner, der udarbejdes og behandles efter reglerne i den til enhver tid gældende plejebekendtgørelse. Hvis der skal ske naturgenopretning, skal der udarbejdes et naturgenopretningsprojekt, som skal godkendes af fredningsnævnet. Der skal tillige udarbejdes plejeplaner for fredningsområdet. Plejeplaner for fredede arealer i privat eje udarbejdes af Vejle Kommune, der skal give grundejere, forpagtere, Danmarks Naturfredningsforening og friluftsrådet adgang til at udtale sig om plejeplanen. Hvis der ikke kan opnås enighed om planen, skal de elementer af planen, der er uenighed om, forelægges fredningsnævnet til afgørelse.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede om fredningsbestemmelserne i § 10, at jagt og fiskeri reguleres – også efter gennemførelsen af fredningen – af de love og bekendtgørelser

som til enhver tid gælder for disse aktiviteter. Fredningen betyder derfor, at der ikke sker ændringer i adgangen til jagt og fiskeri.

Byrådsmedlem, næstformand i Natur- og miljøudvalget, Lars Schmidt, oplyste, at Vejle Kommune finder, at forslaget om fredning af Vejle Ådal er overflødig, og at kommunen er forundret over, at forslaget er blevet rejst. Vejle Ådal er et helt enestående naturområde, som kommunen ønsker at bevare. Der er gennem årene taget en række initiativer af kommunen og lodsejerne i ådalen udelukkende med det formål at sikre et administrationsgrundlag, der tilgodeser lodsejernes, erhvervsvirksomhedernes og kommunens forskellige og modsatrettede interesser. Der er i 2016 i dette forum fastlagt en strategi for ådalen og dens udvikling. Med udgangspunkt i denne strategi samt de retsregler og planer, der gælder for forvaltningen af de forskellige interesser, som knytter sig til ådalen, er der etableret en beskyttelse af ca. 90 % af arealerne i det område, som fredningsforslaget omfatter. Fredningsforslaget er derfor overflødig. Hvis fredningsforslaget gennemføres, skal der betales erstatning. Det er kommunens foreløbige vurdering, at budgetoverslaget er urealistisk, fordi der skal ydes fuld erstatning for de eventuelle bånd, fredningen lægger på anvendelsen af arealerne i fredningsområdet. Det er kommunens opfattelse, at det gode samarbejde, der er etableret mellem kommunen og lodsejerne om forvaltningen af ådal vil ophøre, hvis fredningsforslaget gennemføres. Vejle Kommune skal behandle fredningsforslaget på byrådsmødet den 21. juni 2017, hvorefter der vil blive udarbejdet et høringssvar med kommunens indsigelser mod fredningsforslaget, fordi fredningen ikke er et relevant instrument til at sikre ådalen.

Afdelingschef Klaus Enevoldsen, Vejle Kommune, anførte, at Vejle Kommune er meget bevidst om de betydelige naturværdier, Vejle Ådal rummer, men også om de erhvervsvirksomheder, der er etableret i ådalen. Både beboere og erhvervsdrivende er ligeledes bevidste om det helt unikke naturområde. Da såvel kommunen som beboerne og de erhvervsdrivende er interesserede i at værne om ådalen, er der etableret et forum med interessenter fra kommunen og lodsejerforeningerne i ådalen; der er nedsat en bestyrelse, og der er udarbejdet en samlet Erhvervs- og udviklingsstrategi om udviklingen af erhverv og pleje af naturen i ådalen. Strategien er behandlet og vedtaget i Vejle Byråd. Der er med Erhvervs- og udviklingsstrategien og interessenterne derfor etableret et stærkt forankret samarbejde om ådalen. Erhvervs- og udviklingsstrategien er et dynamisk redskab, der løbende revideres, fordi interessenterne tilstræber at handle efter, hvad der er nødvendigt og relevant. Over 70 % af arealerne i ådalen, der er omfattet af fredningsforslaget, er beskyttede enten som fredskov, beskyttet natur eller permanente græsarealer. I øjeblikket dyrkes der landbrugsafgrøder på mindre end 12 % af arealerne. Vejle Kommune har ikke kendskab til planer om at udvinde råstoffer i ådalen, at by udvikle ådalen eller at anlægge en motorvej gennem ådalen til Billund Lufthavn.

Klaus Enevoldsen anførte endvidere, at Vejle Kommune sammen med lodsejerforeningerne har gennemført forskellige udviklingsprojekter i ådalen. Det drejer sig om: Etablering af gydebanker i 15 tilløb til Vejle Å og 10 gydebanker i selve åen, Vejle Å er blevet genslynget ved Tørskind og ved Vingsted, Bindeballe Møllebæk er blevet restaureret, og spærringen ved en opstemmet sø i Vollund Bæk er blevet fjernet. Vejle Kommune har for at sikre afgræsning i Natura 2000-områderne heget og ryddet

store arealer på Egtved Holt, ved Refsgårde og ved Runkenbjerg og har uden for Natura 2000-områderne foretaget hegning af arealer ved Klingebækgård og Engvang. Vejle Kommune har endvidere opkøbt driftsrettigheder til naturskov ved Vork og har endelig som et rekreativt projekt etableret et oplevelsespunkt ved Vingsted. Ud over disse tiltag har lodsejerforeningerne med bistand af frivillige etableret stier ved Vork, udbygget eksisterende stier, etableret en udsigtsplatform og shelters ved Vork, anlagt en ridesti ved Ravningbroen samt etableret en shelterplads ved Ravning. Vejle Kommune har endvidere foretaget rydning og hegning ved Vork, afgræsning af enge og overdrev ved Ravning, heget overdrev ved Tørskind, ryddet overdrev ved Vork Bakker samt foretaget hegning, afbrænding, rydning og afgræsning af arealer ved Bindeballe. Alle disse tiltag vidner om stor aktivitet for at åbne ådalen for offentligheden og for at værne ådalen. Fredningsforslaget har imidlertid allerede standset planlagte tiltag; det drejer sig om et stiprojekt, der skulle have været gennemført i 2017.

Klaus Enevoldsen anførte endelig, at Vejle Kommune har en flersidig strategi for Vejle Ådal; strategien omfatter ådalen som landdistrikt, kulturen og erhvervene. Det er kommunens opfattelse, at de ressourcer, der skal anvendes til betaling af erstatning, hvis fredningsforslaget gennemføres, afledt drift og gennemførelse af plejeplaner kan anvendes mere fleksibelt uden en fredning. De arbejdsgrupper, der er nedsat, arbejder ud fra en forudsætning om frivillighed. De tiltag, der er iværksat og var planlagt iværksat, har afsæt i græsrodderne i ådalen; fredningsforslaget kommer fra Hovedstaden. Vejle Kommune er af den opfattelse, at det arbejde, der er iværksat, og som overordnet ledes af en bestyrelse sammensat af lokale repræsentanter, har vist, at der kan etableres løsninger til gavn for både naturen og befolkningen. Fredningsforslaget er derfor overflødig og bør afvises.

Landinspektør Jørgen Heinemeier, Miljøstyrelsen, bemærkede indledningsvist, at Miljøstyrelsen er den statslige myndighed på fredningsområdet, men tillige forvalter af de statslige arealer i det område, som fredningsforslaget omfatter. Miljøstyrelsen kan sammen med kommunerne og Danmarks Naturfredningsforening fremsætte forslag om fredning af konkrete arealer, men styrelsen er ikke medlemsrejsen i denne sag.

Jørgen Heinemeier anførte nærmere, at Miljøstyrelsen indtager den holdning, at fredningsinstrumentet skal bruges på en relevant måde og dér, hvor fredningsværdierne er størst, så man får et stort udbytte af en fredning. Da der gennem en fredning sker et indgreb i den enkelte lodsejers råderet, skal det indgreb, som en fredning indebærer, være proportionalt og velbegrundet. Da Miljøstyrelsen skal udrede 75 % af de fredningserstatninger, som nævnene fastsætter, følger styrelsen derfor på Miljø- og Fødevarerministeriets vegne alle nye fredningssager, der bliver rejst i hele landet. Styrelsen ser på sagerne med de nationale briller for at medvirke til, at den begrænsede fredningsindsats, der er mulighed for at gennemføre, fokuserer på lokaliteter, som er relevante i et nationalt perspektiv. Miljøstyrelsen arbejder for, at de 6 til 10 fredningsforslag, der årligt fremsættes, skæres til, hvis det er relevant for at fokusere fredningerne på de vigtigste hovedformål og på de arealer, hvor fredningsværdierne i særlig grad er til stede. I andre tilfælde skal sagen efter styrelsens opfattelse helt afvises. Danmarks Naturfredningsforening tager initiativet til de fleste sager, der årligt rejses.

Jørgen Heinemeier anførte endvidere, at styrelsen deltager i det offentlige møde for, dels at lytte til synspunkter om fredningsforslaget, dels at redegøre kort for den opfattelse, styrelsen umiddelbart har af forslaget her i den indledende fase.

Jørgen Heinemeier anførte i den forbindelse, at man kan konstatere, hvis man ser på Vejle Ådal med de nationale briller, at fredningsområdet er en del af et nationalt geologisk interesseområde, der gennem planlægningen er udpeget som en del af et sammenhængende bevaringsværdigt landskab og desuden som et større sammenhængende landskab, som rummer blandt andet ca. 354 ha, der er § 3-arealer, enkelte Natura 2000-arealer samt desuden nogle væsentlige kulturarvsarealer og arealer med fortidsminder. Vejle Ådal er i øvrigt i Danmarks Naturkanon fra 2009 fremhævet som et særlig fint eksempel på en tunneldal og bliver kaldt Østjyllands mest markante fjord- og tunneldal. I Danmarks Naturkanon er det anført om den fremtidige naturforvaltning, at det er vigtigt, at de geologiske landskabsformer, deres indbyrdes overgange og sammenhænge ikke ødelægges eller sløres. I 2013 udarbejdede Danmarks Naturfredningsforening, Kommunernes Landsforening og Miljøstyrelsen en handlingsplan, der fastsætter 3 hovedmål for fredningsarbejdet. Fredningsarbejdet skal fokusere på større sammenhængende landskaber, større sammenhængende naturområder og endeligt ”Perlerne”. Forslaget om fredning af Vejle Ådal er i overensstemmelse med handlingsplanen: Vejle Ådal er et stort, sammenhængende uforstyrret landskab af høj kvalitet, det er et stort sammenhængende naturområde og har samlet en kvalitet, der gør det til ”en perle”. Ådalen er derfor en vigtig og nationalt værdifuld lokalitet. Det er i denne sammenhæng en yderligere kvalitet, at Vejle Ådal hænger direkte sammen med de fredede arealer omkring Nybjerg Mølle.

Jørgen Heinemeier konkluderede derfor, at fredningsværdierne i området har en sådan karakter og national betydning, at styrelsen grundlæggende ikke vil udtale sig imod en fredning af Vejle Ådal for at sikre ådalen mod bebyggelse, yderligere tilplantning, terrænreguleringer m.v., og at der hjemles Vejle Kommune mulighed for at udføre pleje, hvis dette skulle blive nødvendigt. Forslaget lægger således op til det, der i fredningsterminologien kaldes en status quo fredning. Danmarks Naturfredningsforening går på visse punkter i forslaget videre end en status quo fredning, og dette forhold har styrelsen en kritisk tilgang til.

Jørgen Heinemeier anførte i denne sammenhæng for det første, at fredningsforslaget lægger op til, at det skal være forbudt at gøde og sprøjte på de naturarealer, der er beskyttet efter Naturbeskyttelseslovens § 3. Dette er forbudt allerede som følge af bestemmelserne i naturbeskyttelseslovens § 3. Men der er nogle arealer – normalt engarealer – som blev gødet og sprøjtet lovligt før 1992. Disse arealer kan fortsat lovligt både gødskes og sprøjtes. Det er i øjeblikket uafklaret, hvor store arealer i Vejle Ådal, det drejer sig om. Landboforeningen har skønnet, at det måske drejer sig om ca. 50 ha. De arealer, der er tale om, har et ret højt naturindhold og opfylder derfor kriterierne for at være omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det er ikke nøjere beskrevet i fredningsforslaget hvilke forbedringer, der muligvis på sigt kan opnås ved at bringe gødskning og sprøjtning til ophør. Hvis fredningen afskærer en hidtil lovlig gødskning og sprøjtning af en eng, vil der være tale om et relativt tungt og dyrt indgreb, som skal afvejes imod, hvad der er hovedsigtet - landskabsbevaring - med fredningsforslaget, og om nytteværdien for naturen ved dette indgreb står mål med omkostningerne. Dette skal

tillige sammenholdes med, at der samlet set er meget store § 3-arealer i fredningen. Styrelsen kan derfor på det foreliggende grundlag ikke støtte et forbud mod gødskning og sprøjtning på de formentlig relativt få arealer, hvor der i dag lovligt kan gødskes og sprøjtes. Hvis Danmarks Naturfredningsforening fastholder, at der skal gælde et forbud mod gødskning og sprøjtning, skal alle lodsejere, der mener, at de bliver ramt af forbuddet, indsende dokumentation for, at arealerne er gødsket og sprøjtet før 1992 og med jævne mellemrum derefter. Styrelsen opfordrer i øvrigt alle sagens parter til i fællesskab at medvirke til at sikre, at § 3-registreringen er korrekt. Hvis en lodsejer eller Vejle Kommune mener, at § 3-registreringen er ukorrekt, eller på nogle punkter er usikker, skal det afklares, fordi § 3-registreringen har stor betydning for beregningen af den erstatning, som lodsejerne skal have tilkendt som følge af fredningen.

Jørgen Heinemeier anførte for det andet, at der under besigtigelsen skal ses meget nøje og kritisk på de steder, hvor Danmarks Naturfredningsforening foreslår, at eksisterende nåletræsbevoksninger skal afdrives. Styrelsen kan muligvis støtte, at der på sigt sker en afdrivning af enkelte af de relativt få nåletræsplantager uden fredskovspligt i fredningsområdet, hvis dette medvirker væsentligt til at tydeliggøre landskabsformerne, men det er efter styrelsens opfattelse ikke nødvendigt at fastsætte en bestemmelse om, at de lysåbne arealer herefter ikke må gødskes, hvis det er således, bestemmelsen skal forstås. Hertil kommer, at forbuddet vil være et relativt dyrt indgreb, hvor nytten ikke synes at stå mål med omkostningerne. Danmarks Naturfredningsforening anførte under præsentationen af fredningsforslaget, at den foreslåede bestemmelse primært skyldes hensynet til udsigter – det ses derfor ikke at være afgørende vigtigt, om der må gødskes. Styrelsen finder det heller ikke generelt nødvendigt at bestemme, at de udpegede nåletræsbevoksede fredskovsarealer konverteres til løvtræer, fordi det gælder for flere af disse arealer, at det landskabeligt set er uden nævneværdig betydning, om bevoksningen er af løv eller nål. I øvrigt er nogle af disse bevoksninger allerede afdrejet.

Jørgen Heinemeier anførte for det tredje, at Miljøstyrelsen finder, at det er naturligt at se nærmere på muligheden for at forbinde eksisterende veje og stier i fredningsområdet til en sammenhængende rute syd for åen øst for Vork, men styrelsen tager umiddelbart forbehold med hensyn til stien rundt om Vesterby Skov. Der skal foretages en grundig besigtigelse og en nøje drøftelse af nødvendigheden og beliggenheden af enkelte stistrækninger samt overvejelse af alternative stiføringer for de enkelte strækninger.

Jørgen Heinemeier anførte for det fjerde, at det er Miljøstyrelsens opfattelse, at de foreslåede bestemmelser om pleje skal justeres, så de er i overensstemmelse med den gældende plejebekendtgørelse, og for Naturstyrelsens arealer således, at der sker harmonisering med styrelsens driftsplaner og Natura 2000-planer. Styrelsen vil redegøre nærmere herfor i et skriftligt indlæg.

Jørgen Heinemeier anførte afsluttende, at det samarbejde, der er etableret mellem Vejle Kommune og lodsejerne for at sikre og bevare de store naturværdier i Vejle Ådal, har indtil nu været af afgørende betydning for ådalens bevaring og udvikling, og det er lige så afgørende, at en eventuel fredning af ådalen ikke lægger hindringer i vejen for, at dette samarbejde kan fortsætte, for det er i alle parter interesse.

Museumsmedarbejder Anders Horsbæk Nielsen, Vejle Museerne, oplyste, at der knytter sig mange kulturhistoriske interesser til ådalen, men ingen af interesserne er aktuelt truet. Vejle Ådal har været beboet siden stenalderen på grund af rige naturressourcer i ådal og dens nære omgivelser. Der er gjort betydelige kulturhistoriske fund i ådalen; der er derfor udpeget flere kulturarvsarealer i ådalen. Museerne og Kulturstyrelsen har registreret et stort antal fortidsminder i ådalen, herunder hjulspor ovenfor og nedenfor Ravingbroen, der vidner om en betydelig færdselsåre op mod Jelling. Der er i den vestlige del af fredningsområdet - i Sønderkær - registreret mange stenalderbopladser. Der er endelig registreret hededambrug, som er et kulturhistorisk miljø, der skal beskyttes. Det samme gælder området omkring Tørskind og jern-bane-traceet gennem området. Fredningsområdet er derfor i et kulturhistorisk perspektiv interessant.

Per Johansen, Risgårdvej 2, Vork - lodsejer nr. 70 - oplyste, at han er næstformand i Lodsejerforeningen for Vejle Ådal og Vejle Fjord. Lodsejerforeningen og de 2 andre foreninger i det område, som fredningsforslaget omfatter, består af 83 lodsejere, som sammenlagt ejer 90 % af de arealer i ådalen, som Danmarks Naturfredningsforening ønsker fredet. Lodsejerforeningerne ønsker ikke ådalen fredet og opfordrer Danmarks Naturfredningsforening til at genoverveje fredningsforslagets relevans, fordi lodsejerne og kommunen hæger om ådalen og de værdier, ådalen rummer. Lodsejerforeningen har gennem det arbejde, der allerede er blevet udført, vist, at de mål, som ønskes opnået gennem fredningen, kan nås ad frivillighedens vej. De restriktioner, som fredningsforslaget lægger op til, giver ingen mening, fordi der allerede er en række bindinger, som fuldt ud tilgodeser naturen, og varetager de samme interesser som Danmarks Naturfredningsforening tilstræber med fredningsforslaget. Lodsejerne i ådalen har nydt godt af en række tilskudsordninger, som understøtter de tiltag, som lodsejerne har gennemført. Fredningsforslagets gennemførelse vil på forskellige punkter skade naturen. Det drejer sig for eksempel om stier gennem områder, hvor der er kronvildt, som ikke tåler forstyrrelser. De tiltag, der er gennemført, har understøttet biodiversiteten i ådalen; biodiversiteten er stigende og ikke faldende.

Maria Pilgård, Fredericia-Vejle Landboforeninger, anførte indledningsvist, at fredningsinstrumentet er det stærkeste instrument, der kan tages i anvendelse for at beskytte naturen, når beskyttelsen ikke kan opnås ad anden vej. Landmændene i ådalen er landskabsforvaltere, der gennem samarbejdet på frivillig basis har opnået resultater, som ikke vil kunne opnås ved hjælp af fredningsinstrumentet, der er "en gammel dame", som er tung at danse med. Hvis ådalen fredes, vil der blive sat nogle begrænsninger, og der vil opstå utryghed for fremtiden. Det arbejde, der er sat i værk gennem "Erhvervs- og vækststrategien", der er fremadrettet, må ikke bremses af fredningen, som etablerer en statisk tilstand. Lodsejerne prøver hele tiden at finde en balance mellem, hvad der er den rigtige natur, og hvad der er det rigtige for alle parter. Det er en dynamisk proces, der hele tiden indstiller sig efter den aktuelle situation og behov. Hvis fredningsforslaget gennemføres, vil der blive fastsat en række fredningsbestemmelser, som ret detaljeret beskriver, hvad der er tilladt, hvad der er forbudt, og hvad der muligvis kan dispenseres til. Allerede fredningsbestemmelsernes § 3 indfører begrænsninger, når der fastsættes bestemmelser om, hvilke afgrøder der må dyrkes. Klimaet ændrer sig drastisk i øjeblikket. Det har derfor ikke mening at tale om, at genplantning skal ske med hjemmehørende løvtræsarter. Det er muligt, at hjemmehørende arter slet ikke "eksisterer" om få år. Forslaget til fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 4, lægger op til

et gødskningsforbud på § 3-arealerne. Danmarks Naturfredningsforening overser, at der er nogle § 3-arealer - normalt engarealer - som er blevet gødet og sprøjtet lovligt før 1992. Disse arealer kan fortsat lovligt både gødskes og sprøjtes. Fredningsbestemmelsernes § 4 om sortglaserede teglsten og reflekterende materialer bærer præg af ”smagsdommeri”. Det samme gælder bestemmelsen om placeringen af nødvendige driftsbygninger til landbrug og dambrug. Nødvendige bygninger skal kunne opføres dér, hvor det ud fra driftsmæssige hensyn er mest optimalt at placere dem. Det samme gælder bestemmelsen i § 5 om belysning. Belysning skal kunne etableres dér, hvor det af driftsmæssige hensyn er mest optimalt, også selvom der ikke er nogen tilknytning til boliger og driftsbygninger. Belysning til landbrug og dambrug vil altid være nødvendigt for driften, og derfor skal belysningen naturligvis ikke være en nedadrettet pullertbelysning. Det er nødvendigt, at landmænd kan hegne af hensyn til deres dyr. Nogle landmænd er hesteavlere; de skal naturligvis kunne opsætte hestehegn, der er en del af en landbrugsbedrift. Nogle synes, at hestehegn er pæne; andre ikke. Bestemmelsen i § 5, stk. 4, er udtryk for ”smagsdommeri”. Det er nødvendigt at kunne aflede vand fra marker. Det gælder både intensivt og ekstensivt drevne arealer. Fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 9, vil derfor lægge hindringer i vejen for normal markdrift. Fredningsforslaget lægger op til, at der skal etableres nye stier i ådalen. Stierne vil gennemskære marker og hindre en forsvarlig drift. Der er gennem det gode samarbejde mellem lodsejerne og Vejle Kommune allerede etableret stier, som offentligheden kan benytte. Hvis der skal etableres yderligere stier, såfremt fredningsforslaget gennemføres, skal behovet herfor analyseres nærmere. Fredningsbestemmelserne griber også ind i jagt i fredningsområdet. Jægerne skal have mulighed for at drive jagt på samme vilkår, som jægere har alle andre steder i landet; der skal være mulighed for at fjerne opvækst, at opsætte Hochsitze og at anlægge vildtagre.

Maria Pilgård anførte afsluttende, at landboorganisationerne er modstandere af fredningsforslaget, fordi der ikke er nogen trusler mod ådalen, som ikke kan elimineres gennem det samarbejde, der allerede er etableret mellem de forskellige interessenter, som allerede ad frivillighedens vej har sikret ådalen på naturens præmisser.

Landinspektør Jørgen Heinemier bemærkede hertil, at det, lodsejerne lovligt har kunnet gøre indtil nu, kan lodsejerne fortsætte med; fredningsforslaget lægger op til, at kun nye tiltag er dispensationskrævende.

Landbrugskonsulent Mogens Westen, Fredericia-Vejle Landboforeninger, bemærkede, at han ikke vil kommentere fredningsforslaget, men at han vil henlede fredningsnævnets opmærksomhed på, at budgettet er misvisende. Hvis der gennemføres en fredningsbestemmelse med et gødskningsforbud, skal staten og kommunen betale en betragtelig erstatning; kravet vil beløbe sig til ca. 3,5 mill. kr. Forbud mod flerårige høje afgrøder, udlæg af jord til nye stier og løvtræsbindinger udløser også betragtelige erstatninger.

Landbrugskonsulent Mogens Westen oplyste, at der er 16 boliger i ådalen, der vil blive bundet af bindinger og begrænsninger. Det betyder, at boligernes værdi falder. Ejerne af boligerne skal kompenseres for værditabet, der skønsmæssigt vil kunne opgøres til 12 til 14 mill. kr.

Jens Grøn, Gejlvangvej 3, Vorbasse, oplyste, at han har været én af initiativtagerne til oprettelsen af en forening af ejere af skovene i ådalen. Skovejerforeningen skal varetage skovejernes interesser over for myndighederne og under behandlingen af fredningsforslaget. Skovejerforeningen sætter spørgsmålstegn ved, om der er behov for at gennemføre en fredning, fordi de tiltag, som lodsejerne og skovejerne har gennemført i ådalen, er i overensstemmelse med formålet med fredningen - nemlig at bevare naturværdierne i ådalen. Skovejerforeningens medlemmer føler ikke, at fredningen er nødvendig, for de vil gerne selv tage ansvaret for plejen og driften af skovene, fordi det betyder, at de har ejerskab til det, der sker med deres ejendomme. Hvis ejerskabet fratages skovejerne, forsvinder engagementet og incitamentet. Det er også væsentligt, at der er en balance mellem ejer interesserne og offentlighedens interesser. Skovejerforeningen opfordrer Danmarks Naturfredningsforening til at genoverveje forbuddet mod nåletræer på de ca. 19 ha, der er tilplantet med nåletræskulturer. Hvis baggrunden for ønsket om afdrivningen af nåletræerne er begrundet i udsigter i ådalen, kan offentligheden sagtens finde udsigtspunkter. Fredningsbestemmelserne lægger også op til løvtræsbindinger. Mange af de hjemmehørende løvtræer er under pres på grund af klimaforandringerne. Skovejerne ønsker frie hænder med hensyn til valg af løvtræsarter, fordi det kan blive nødvendigt i fremtiden at finde løvtræsarter, der kan trives under et ændret vejrlig, som klimaforandringer afstedkommer. Hvis fredningsforslaget skal gennemføres, vil skovejerforeningen opfordre til, at forslaget til fredningsbestemmelser giver mulighed for at gennemføre fornuftige løsninger for driften af skovarealerne.

Ingvar dt Johansen, Steen Blichers Vej 105, Bredsten, oplyste, at han er medlem af skovejerforeningen. Det er hans opfattelse, at fredningsforslaget er tyndt, og at fredning af ådalen ikke er berettiget, fordi skovejerne og de øvrige lodsejere har gennemført mange tiltag for at forbedre naturen i ådalen. De behov, der er for en indsats for naturinteresserne, kan gennemføres af de enkelte interessenter i ådalen med støtte i de aftaler, der er indgået mellem lodsejerforeningen, skovejerforeningen og kommunen.

Ingvar dt Johansen bemærkede, at fredningsforslaget lægger op til, at der skal anlægges nye stier i ådalen. Stier giver ofte anledning til gener, fordi de gennemskærer marker og skove på en uhensigtsmæssig måde. Hvis der skal anlægges nye stier, bør de anlægges, så de generer driften af skovene og markerne mindst muligt. Skovejerforeningen opfordrer derfor til en dialog om stitracéer, såfremt fredningsforslaget skulle blive gennemført.

Ingvar dt Johansen bemærkede endelig, at fredningsforslaget ikke bør lægge hindringer for, at der kan plantes hjemmehørende nåletræer i blandt skovene, fordi nåletræer også er en gammel dansk træsort.

Vibeke Bunk Batting, Rodbjerggaard, Vorkvej 73, Egtved, oplyste, at hendes mand og hun har overtaget Rodbjerggaard pr. 1. april 2017. De erfarede først efter købet af ejendommen, at der var udarbejdet et fredningsforslag, som også omfatter deres ejendom, der rummer store naturværdier, som hendes mand og hun glæder sig til at videreudvikle.

Vibeke Bunk Batting anførte nærmere, at hendes mand og hun blev forfærdede, da de konstaterede, at skoven på skrænten ned mod engen også er omfattet af forslaget. Skoven, der er fredskov, udgør et stort naturrum for vildt og rovfugle, hvor hendes mand, der er jæger, kan gå på jagt på egen jord. De har planlagt at etablere fårehold på ejendommen og dyrke grønsager på deres ejendom, fordi de ønsker at leve i pagt med naturen.

Vibeke Bunk Batting anførte endvidere, at hendes mand og hun blev dybt frustreret, da de under gennemlæsningen af fredningsforslaget konstaterede, at der skal anlægges en cykel- og gangsti tværs gennem deres skov. Offentlighedens færdsel gennem skoven vil skræmme vildtet væk fra dets naturlige rum, hvor blandt andet den røde glente, der ikke tåler uro, lever. Det fremgår af fredningsforslaget, at et af formålene er at ”forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv”. Hvis der anlægges en sti tværs gennem skoven, sker der ikke en forbedring af dyrenes levevilkår, men en forværring. Fredningen af skrænten med skoven vil ikke forbedre, men forringe levevilkårene for vildtet og fuglene i skoven. Der er tidligere blevet anlagt stier fra toppen af skrænten og ned mod engen. Det er ikke svært at forestille sig den trafik, der vil komme, når området åbnes for offentlighedens adgang. Tanken om Mountainbikere på stien er en gyser. Fredningen af deres ejendom er overflødig, fordi skrænten og skoven, der er fredskov, allerede er beskyttet gennem den gældende lovgivning. Hvis fredningen gennemføres vil en meget smuk del af Danmarks natur blive misbrugt, og levevilkårene for vildtet vil blive forringet, og vildtet vil sandsynligvis forsvinde. Det, fredningsmyndighederne ønsker, offentligheden skal nyde, vil blive ødelagt ved offentlighedens tilstedeværelse.

Jens Jørgen Thøgersen, Landboforeningen, oplyste, at han er formand for styregruppen. Styregruppen har lagt en strategi for udviklingen af naturen og erhvervslivet i ådalen. Arbejdet foregår på frivilligt basis. Der er blevet nedsat en bestyrelse, der kan tage over, når styregruppen nedlægges. Styregruppen havde intet hørt om fredningsforslaget før i marts 2017. Styregruppen er kritisk over for fredningsforslaget, fordi det vil bremse det gode samarbejde, der er om bevarelse og udvikling af ådalen. Danmarks Naturfredningsforening bør trække forslaget tilbage.

Birgit Skov, Vorkvej 75, Egtved, oplyste, at hendes mand og hun driver et dambrug i ådalen; de er ved at omlægge deres dambrug til et økologisk dambrug. Det kræver, at dambruget skal ombygges. Hvis fredningen gennemføres, kan sagsbehandlingen, der skal foretages, inden projektet kan gennemføres, trække ombygningen i langdrag. Hendes mand og hun vil gerne værne om naturen, men de vil også gerne følge med udviklingen, så de kan drives deres dambrug i årene fremover.

Fredningschef Birgitte Bang Ingrisch bemærkede, at Danmarks Naturfredningsforening har udarbejdet et forslag til fredning af ådalen. Forslaget er et forslag, der skal gøres til genstand for drøftelser, som kan resultere i, at forslaget ændres eller måske frafaldes vedrørende enkelte ejendomme. Fredningsforslaget vil ikke lægge hindringer i vejen for eksempel dambrugerens drift af deres virksomheder. Det fremgår af forslaget til fredningsbestemmelserne. Lodsejerne i ådalen vil også efter fredningens gennemførelse kunne søge støtte efter de forskellige ordninger, der er etableret inden for landbrugs -, dambrugs- og skovbrugsområdet.

Byrådsmedlem Lars Schmidt bemærkede, at der er etableret en dialogkultur mellem de myndigheder, der beskæftiger sig med ådalen, og de, der bor og arbejder i ådalen. Hvis fredningsforslaget gennemføres, risikerer fredningsmyndighederne, at denne dialogkultur, der er opbygget gennem flere år, dør hen.

Peter Sørensen, Oustrupvej 19, Egtved, henviste til, at frivilligheden har været et bærende element i arbejdet om sikringen og beskyttelsen af ådalen. Lodsejerne har gjort en stor indsats, som fredningsmyndighederne bør påskønne og støtte. Fredningsforslaget vil fratage lodsejeren initiativet til skade for naturen.

Kaj Flemming Winther Hansen, Vejrøgade 20, København Ø, bemærkede, at staten og kommunen skal betale det, det koster at frede, eller at omdanne ådalen til en naturpark. Der er på frivilligt basis opnået store resultater for at bevare og sikre naturen i ådalen. Det kræver hele tiden en indsats fra lodsejernes side. Hvis landmændene fortsat skal kunne drive deres ejendomme, skal der være en indtjening. Det er nødvendigt for at skaffe en indtjening, at der fortsat kan gødskes, dyrkes majs og drænes. Hvis fredningsforslaget gennemføres, vil der blive lagt bånd på driften af landbrugsejendommene, og det skal kompenseres gennem erstatning. Vejle Kommune bliver også taget som gidsel, fordi naturen skal plejes. De, der har størst forstand på naturen, er lodsejerne, som har vist, at de er deres opgave som naturforvaltere voksne. Frednings-forslaget bør derfor trækkes tilbage.

Lars Kromann Larsen, Vejle, oplyste, at der har været forskellige tiltag i Vejle Kommune, hvor der er blevet samarbejdet om forskellige naturtiltag. Fredningsforslaget vil understøtte dette samarbejde. Fredningen af ådalen har ikke alene regional interesse, men også national interesse på grund af nærheden af Jelling og de fredede arealer ved Tirsbæk og Ulbækhus. Lodsejerne opfordres til at gøre sig til medspillere og ikke modspillere i fredningssagen, fordi forslaget indeholder mange positive elementer, der kun vil kunne bidrage til at forbedre forholdene i ådalen.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede afsluttende, at lodsejerne misforstår fredningsforslagets bestemmelse om gødskning. Hvis der er blevet gødsket og sprøjtet før 1992, og der efterfølgende er blevet sprøjtet og gødsket mindst hvert 10 år, kan der fortsat sprøjtes og gødskes. Landmændene kan fortsat dyrke majs, der er en 1- årig afgrøde. Der kan opsættes solceller, men fredningsnævnet skal meddele dispensation hertil, og de frivillige aftaler gælder stadigvæk, så det frivillige arbejde, der er gennemført indtil nu, kan fortsætte som hidtil.

Fredningsnævnets formand sluttede det offentlige møde og oplyste, at mødedeltagerne er velkomne til at sende bemærkninger om fredningsforslaget til nævnet; alle bemærkninger, der modtages, vil indgå i sagsbehandlingen.

Fredningsnævnets formand oplyste, at fredningsnævnet vil besigtige de fredede arealer torsdag, den 29. juni 2017 for at danne sig et overblik over det område, der foreslås fredet. Fredag den 30. juni 2017 vil fredningsnævnet herefter besigtige konkrete arealer efter forslag fra de enkelte lodsejere. De lodsejere, der ønsker, at fredningsnævnet skal besigtige deres ejendomme, skal rette henvendelse herom til fredningsnævnet senest

:

fredag den 24. juni 2017. Fredningsnævnet vil kontakte den enkelte lodsejer om, hvornår besigtigelsen af den konkrete ejendom vil finde sted...”

Fredningsnævnet foretog den **29. juni 2017** en overordnet **besigtigelse** af de arealer, som fredningsforslaget omfatter.

I besigtigelsen deltog for Danmarks Naturfredningsforening fredningschef Birgitte Bang Ingrisch, København, Uffe Rømer, Vejle, Axel Schou, Vejle, Westy Ebbesen, Vejle, og Per Delphin, Vejle, for Miljøstyrelsen, landinspektør Jørgen Heinemeier, for Vejle Kommune afdelingschef Claus Enevoldsen og biolog Anne Drøgemøller, for Fredericia – Vejle Landboforeninger Bent Nielsen og byrådsmedlem Lasse Engholm.

Der er anført følgende i fredningsnævnets forhandlingsprotokol om besigtigelsen:

”...

Fredningsnævnets formand oplyste, at fredningsnævnet vil besigtige det område, som fredningsforslaget omfatter for at danne sig et indtryk af området. Der skal ikke i forbindelse med besigtigelsen forhandles om fredningsforslaget, men mødedeltagerne kan stille forslag om, hvad der bør besigtiges.

Fredningsleder Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at Danmarks Naturfredningsforening har udpeget nogle dele af fredningsområdet, som er relevante for forståelsen af fredningsforslaget, og at foreningen har lagt en rute.

Fredningsnævnets medlemmer tiltrådte forslaget til besigtigelsen.

Fredningsnævnet besigtigede herefter blandt andet skovarealet, dalstrøget og engdraget på ejendommen matr. nr. 1 b Vork by, Egtved, nåletræsbevoksningerne på Vingsted Skovvej, området ved Ravningbroen, arealerne omkring Tørskindvej, arealerne omkring Naturskolen Søballegård og derefter arealerne omkring Runkenbjerg og afsluttede med vandring ad stien på Runkenbjerg til højderyggens vestligste punkt, hvorfra der er udsigt til arealer, hvor der er foretaget naturpleje, og de arealer ved Sønderkær neden for Runkenbjerg, som Staten skal overtage. Besigtigelsen fortsattes herefter i området ved Tingkærvad Bro og afsluttedes med besigtigelse af arealerne langs Bindeballestien, der er anlagt på Vejle – Grindsted jernbanens tracé...”

Fredningsnævnet fortsatte **besigtigelsen den 30. juni 2017**.

I den samlede besigtigelse deltog for Danmarks Naturfredningsforening fredningschef Birgitte Bang Ingrisch, København, Uffe Rømer, Vejle, Axel Schou, Vejle, Westy Ebbesen, Vejle, og Per Delphin, Vejle, for Miljøstyrelsen, landinspektør Jørgen Heinemeier, for Vejle Kommune biolog Alex Frichs og byrådsmedlem Lasse Engholm samt de lodsejere, der er anført i protokollatet fra besigtigelsen.

Der er anført følgende i fredningsnævnets forhandlingsprotokol om besigtigelsen den 30. juni 2017:

” ...

Fredningsnævnets formand oplyste, at fredningsnævnet har modtaget anmodninger fra 12 lodsejere om besigtigelse af deres respektive ejendomme. Anmodningerne er navnlig begrundet i ønsker om forlægning af eller protester mod foreslåede stiforløb, afdrivning af nåletræsbeplantninger, gødskning, afgrænsning af fredningsområdet og protester mod de foreslåede fredningsbestemmelser, såfremt fredningsforslaget gennemføres. De konkrete indsigelser vil fremgå under de enkelte ejendomme.

Besigtigelsen ved Vingsted Centret kl. 9:00 – Lodsejer nr. 110:

Vingsted Centret var repræsenteret af salgs- og marketingschef Brian Runge.

Birgitte Bang Ingrisch påviste fredningsgrænsens forløb på Vingsted Centrets ejendomme og oplyste, at navnlig skovstykket sydvest for centret er af betydning for afgrænsningen af fredningsområdet, fordi skovstykket ”hænger sammen med skoven, der omkranser” Vingsted Skovvej.

Brian Runge henviste til centerchef Mette Ravns bemærkninger i mail af 11. maj 2017 og oplyste supplerende, at Vingsted Centret ønsker skoven, som grænser op til centret, udtaget af fredningsforslaget eller fredningsgrænsen forlagt mod vest, fordi centret på sigt kan få brug for skoven til de aktiviteter, centret tilbyder sine kunder. Centret er i stor udvikling, og skoven kan være et sted, hvor der kan være forskellige aktiviteter med blandt andet opsætning af redskaber.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at Danmarks Naturfredningsforening vil fastholde fredningsgrænsens forløb på centrets ejendom, fordi skoven er en naturlig afgrænsning af fredningsområdet mod Vingsted Centret. Der står nogle store, gamle og markante træer i skoven; træerne skal bevares. Fredningen skal på den anden side ikke lægge hindringer i vejen for centrets udvikling. Danmarks Naturfredningsforening vurderer derfor, at der kan udformes særbestemmelser, som sikrer på den ene side sikrer de store gamle træer og på den anden side centrets udviklingsmuligheder, så skovområdet ikke lægger begrænsninger på centret.

Salgs- og marketingschef Brian Runge tog Danmarks Naturfredningsforenings bemærkninger til efterretning og tilføjede, at Vingsted Centret herefter afventer udkast til særbestemmelser for de arealer, som tilhører centret, og som er omfattet af fredningsforslaget.

Besigtigelsen af lodsejer Eigild Knudsens og Anne Levisens ejendom kl. 9:30 – Lodsejer nr. 13:

Lodsejer Anne Levisen deltog i besigtigelsen.

Der fremlagdes:

16. Brev af 20. juni 2017 fra Anne Levisen og Eigild Knudsen.

:

Anne Levisen bemærkede indledningsvist, at det er hendes mands og hendes opfattelse, at fredningsforslaget er baseret på luftfotos, offentlig planlægning af ådalen og geologiske artikler mv. og ikke lokalkendskab. Mange af de oplysninger, der fremgår af fredningsforslaget, vedrører ejendomme, som ligger uden for fredningsområdet; det samme gælder en del af de istidsfænomener, der beskrives. Disse forhold påberåbes til støtte for fredning af ådalen. Det er derfor deres opfattelse, at fredningsforslaget er meget generelt og upræcist. Det er tillige deres opfattelse, at landskabet ikke er under pres, fordi planloven og naturbeskyttelsesloven sørger for, at der ikke kan ske byudvikling i ådalen. Danmarks Naturfredningsforening har anført i forslaget, at det eksisterende stisystem er mangelfuldt, og at flere stier ender blindt eller mangler sammenhæng. Dette udsagn er ikke rigtigt. Der er mange stier og småveje mellem Vingsted, Ødsted og Vork. De, der færdes i området, benytter de befæstede veje og undgår de vandlidende jordveje i skovene på skrænterne oven for ådalen.

Anne Levisen anførte herefter, at der ifølge fredningsforslaget skal anlægges en sti i skovbrynet i Vesterby Skov, hvor der ikke i dag færdes ret mange besøgende. Hvis fredningsforslagets stiforløb bliver gennemført, vil stien på hendes mands og hendes ejendom komme til at gennemskære et område, som er et af de mest fredfyldte levesteder for vildtet, hvoraf flere arter er sky og sjældne. Det stiforløb, som er vist på fredningskortet på hendes mands og hendes ejendom, vil være utilgængeligt, fordi der ikke er nogen veje eller stier gennem området, og fordi der flere steder er meget fugtigt, og nogle steder er skovbunden nærmest bundløs. Der er også mange væltede træer, som besværliggør passage. Der færdes stort set ingen besøgende i denne del af Vesterby Skov. De eneste, som jævnligt kommer i skoven, er jægere og skovarbejdere. Hvis der skal etableres en sti langs skovbrynet, skal væltede træer fjernes, og skoven vil blive åbnet for offentligheden. Det betyder, at skoven ikke længere kan benyttes til jagt, fordi det er umuligt at lukke alle adgangsvejene. Besøgende, der kommer med deres hunde, og mountainbikere, der vil køre på stierne, vil skræmme vildtet bort, så skoven ikke længere kan benyttes som jagtrevir. Hvis forslaget til stiforløbet gennemføres, vil hendes mand og hun miste jagtindtægter, naturen vil blive ødelagt, og arealerne vil miste deres herlighedsværdi med en sti ned over marken og gennem skoven.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede hertil, at Danmarks Naturfredningsforening har gennemgået området og har i fredningsforslaget og fredningskortet forsøgt at lægge et stisystem, som på den ene side respekterer de enkelte lodsejeres interesser, og på den anden side åbner mulighed for, at besøgende kan opleve ”perlerne” i fredningsområdet. Det stiforløb, der er foreslået på Anne Levisens og Ejgild Knudsens ejendom, er lagt således, at det giver besøgende en enestående mulighed for at opleve skovene på skrænterne ned mod selve ådalen og den åbne ådal. Ifølge fredningsforslaget skal stien forbindes med stien, der skal etableres på østsiden af Ravingvej. Dette stiforløb er derfor et af de særligt interessante for besøgende i ådalen. Stien skal ikke anlægges, men alene markeres som en trampesti. Det vil sige, at der opsættes pæle, der markerer tracéet, men der anlægges ikke en sti. Besøgende går på græsset eller på skovbunden.

Fredningsnævnet gennemgik herefter en del af det foreslåede stiforløb.

:
Anne Levisen oplyste, at der er en del gamle hjulspor ned over skrænten og gennem skoven. Hvis der skal være en sti gennem skoven, bør den følge de gamle hjulspor, så indgrebet i naturen begrænses mest muligt.

Spørgsmålet om etablering af en sti, der slutter i skovbrynet ned mod ådalen på Anne Levisens og Eigild Knudsens ejendom og anlæg af en udsigtsplatform, drøftedes.

Anne Levisen bemærkede hertil, at dette forslag også er uacceptabelt, fordi besøgende skal gå gennem skoven ned til udsigtsplatformen og tilbage igen.

Jørgen Heinemeier anførte, at Miljøstyrelsen har vurderet dette stiforløb. Styrelsen ser kritisk på det foreslåede stiforløb, fordi forløbet i skovkanten tilføjer ”meget lidt” sammenholdt med vanskelighederne ved at etablere og vedligeholde trampestien. Besigtigelsen underbygger Anne Levisens bemærkninger om, at skovbunden er meget fugtig og kan være svært tilgængelig.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede, at Danmarks Naturfredningsforening fortsat er af den opfattelse, at der skal etableres en trampesti fra Vesterbyvej ned over skråningen til Vesterby Skov, gennem skoven og ned mod ådalen – eventuelt således at stien følger de gamle hjulspor – men at stiforløbet i skovbrynet ned mod ådalen kan forlægges til et højere liggende tracé indtil det punkt, hvor stien skal forbindes med stien, der fører videre til Ravningsvej og op gennem den sydvestlige afgrænsning af Vesterby Skov. Danmarks Naturfredningsforening vil udarbejde et forslag til en alternativ linjeføring af den foreslåede sti i dette område.

Besigtigelsen af lodsejer Erik Bjørns ejendom kl. 10:00 – Lodsejer nr. 66

Lodsejer Erik Bjørn blev ikke antruffet.

Det blev af hans hustru telefonisk oplyst, at han ikke kan deltage pga. sygdom. De vil eventuelt sende bemærkninger, når de ser referatet fra besigtigelsen.

Fredningsnævnet gennemførte besigtigelsen.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at nåletræerne på denne ejendom er plantet inden for de sidste år; området er ikke fredskovpligtigt. Det vil være et landskabeligt løft og åbne udsigten ud over ådalen, hvis nåletræerne fældes, når de er hugstmodne. Ifølge forslaget til fredningsbestemmelser § 3, stk. 3, må der ikke ske genplantning, og der må ikke dyrkes udsigtshæmmende afgrøder på arealet, der herefter formentlig vil udvikle sig til overdrev eller eng.

Jørgen Heinemeier bemærkede hertil, at nåletræsbevoksningen dækker 8,15 ha; fældning af træerne vil ikke betyde noget for udsigten over ådalen, fordi der mellem nåletræsbevoksningen og ådalen er en slørende beplantning af løvfældende træer og buske. Dette ses tydeligt fra Ravningsvej. Danmarks Naturfredningsforening bør derfor revurdere sin stilling til denne nåletræsbeplantning.

Birgitte Bang Ingrisch fastholdt, at træerne skal fældes, når de er hugstmodne, og at der ikke kan ske genplantning på denne del af Erik Bjørns ejendom.

Besigtigelsen af Lise Knudsens og Michael Rasmussens ejendom kl. 10:30 – Lodsejer nr. 67

Lise Knudsen og Michael Rasmussen deltog i besigtigelsen.

Der fremlagdes:

17. Mail fra Lise Knudsen og Michael Rasmussen, modtaget den 21. juni 2017.

Lise Knudsen oplyste, at det fremgår af fredningsforslaget og fredningskortet, at der skal anlægges en sti ca. 30 til 50 meter syd og vest om deres beboelseshus og langs hegnet omkring deres have. Ravningsvej er ca. 30 meter fra deres hus. De kan derfor, hvis stien etableres, påregne trafik på 3 sider af deres hus.

Lise Knudsen oplyste endvidere, at Danmarks Naturfredningsforening under mødet den 16. juni 2017 pointerede, at det er formålet med fredningen at sikre og øge den biologiske mangfoldighed i ådalen og forbedre levevilkårene for dyre- og plantelivet. Der er på Michael Rasmussens og hendes ejendom græshoppesanger, slørugler, hornugler, isfugle, grønspætte, flagermus og firben. Hvis der etableres en sti, som - må det forventes - vil blive benyttet intensivt, vil det betyde, at dyre- og plantelivet vil blive forstyrret. Det strider derfor mod formålet med fredningsforslaget at etablere en sti som foreslået. Området neden for skrænten bliver benyttet af lystfiskere, der parkerer deres biler på engen, griller og spiller højt. Vejle Kommune eller sportsfiskerne har i efteråret 2016 bygget en shelter, der formentlig er opført på deres grund og inden for skovbyggelinjen. Kommunen orienterede dem ikke om projektet. Michael Rasmussen og hun har flere gange oplevet, at besøgende, der har overnattet i shelteren, benytter deres grund til toilet, henter brænde i deres skov og efterlader affald, når de forlader stedet. Alt dette er i modstrid med intentionerne bag fredningsforslaget, og problemerne må forventes forværret, hvis fredningen gennemføres, fordi der vil komme endnu flere besøgende i ådalen.

Lise Knudsen oplyste endelig, at Michael Rasmussen og hun har et mindre skovstykke, der er omkranset af løvtræer; skoven er blandskov med løvtræer og nåletræer. De fælder hver år nogle nåletræer; de bruger træet til opvarmning. De ønsker ikke, at der gennem fredningen skal sættes en grænse for, hvornår de må fælde, og de ønsker, at selvsåede træer skal have lov til at vokse op. De har konstateret, at der holder en del mejsearter og fuglekonger til i skoven, hvor fuglene søger insekter navnlig ved nåletræerne. Michael Rasmussen og hun ejer i alt 10 ha, som de afgræsser med Galloway kvæg; kreaturerne er glade for at ligge dér, hvor der er læ og godt nåledække. Deres skovstykke er ikke en firkantet, tæt nåletræsplantage, men derimod en blandskov med en stor biodiversitet. Det er urimeligt, at fredningsforslaget ikke åbner mulighed for, at de i givet fald kan erstatte deres nåletræsskov med en løvskov, således som det er muligt for andre skovejere i ådalen.

Lise Knudsen bemærkede afsluttende, at Michael Rasmussen og hun vil ansøge fredningsnævnet om tilladelse til at erstatte en gammel minkhal på deres ejendom med en landbrugshal, hvor de kan parkere deres traktor, opmagasinere deres arbejdsredskaber, og hvor deres Galloway kvæg kan søge ly.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede indledningsvist, at det er uproblematisk at erstatte minkhallerne med en landbrugshal, fordi ejendommen har status som landbrug, og fordi landbrugshallen må betragtes som driftsmæssig nødvendig.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede om stiforløbet og nåletræsbeplantningen, at Danmarks Naturfredningsforening vil fastholde, at der skal etableres en trampesti som vist på fredningskortet, og at nåletræerne skal afdrives, når de er hugstmodne; der kan alene ske genplantning med hjemmehørende løvtræsarter.

Lise Knudsen anførte heroverfor, at der allerede nu kommer mange besøgende, der er forstyrrende for naturen. Det foreslåede stiforløb bør revurderes, fordi der er mulighed for at forlægge stien, så den ikke griber forstyrrende ind i naturen.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede, at Danmarks Naturfredningsforening på den anden side ikke vil udelukke, at der kan etableres en sti med et andet forløb end vist på fredningskortet, uden at det vil fratage besøgende oplevelsen af naturen i ådalen. Danmarks Naturfredningsforening prioriterer et forløb fra Vesterby Skov til Ravingvej højt af hensyn til oplevelsen af den landskabelige mangfoldighed i ådalen.

Jørgen Heinemeier oplyste, at et ændret stiforløb ikke vil forringe oplevelsen af landskabet, og at bevarelsen af en nåletræsbeplantning på Lise Knudsens og Michael Rasmussens ejendom heller ikke har nogen betydning for det samlede landskabsbillede i betragtning af nåletræsbeplantningens størrelse i forhold til størrelsen af det areal, som fredningsforslaget omfatter.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste afsluttende, at Danmarks Naturfredningsforening vil vurdere stiforløbene i ådalen, herunder på Lise Knudsens og Michael Rasmussens ejendom, når der er et samlet billede af, hvilke stier der bør etableres af hensyn til besøgendes oplevelse af fredningsområdet.

Besigtigelsen af Tina Petersens ejendom kl. 11:00– Lodsejer nr. 68

Tina Petersen og Michael Rasmussen - lodsejer nr. 69 - deltog i besigtigelsen.

Der fremlagdes:

18. Udateret brev fra Tina Petersen.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at der ifølge fredningsforslaget skal etableres en sti mellem Tina Petersens og Lise Knudsens og Michael Rasmussens ejendomme for at etablere et samlet stisystem fra Vingsted Skovvej til engene syd for Vejle Å. Ifølge fredningsforslaget skal stien på østsiden af Ravingvej etableres langs skellet mellem

ejendommene matr.nr. 13 k Vork by, Egtved og matr.nr. 5 e smst. og fortsætte over Ravingvej.

Tina Petersen oplyste, at hun protesterer mod, at der etableres en sti over hendes mark øst for Ravingvej og på markvejen mellem Lise Knudsens og Michael Rasmussens ejendom og hendes ejendom. Denne del af stien vil få et forløb lige forbi hendes baghave. Hun tager hver sommer et slet hø på marken øst for Ravingvej og benytter marken sammen med Lise Knudsen og Michael Rasmussen som aflastningsmark for deres kreaturer. Hvis der etableres en sti over marken, vil stien afskære kreaturerne fra naturlig adgang til vand. Besøgende, der færdes ad stien, vil forstyrre kreaturerne. Marken er generelt sumpet, men en del af den er meget sumpet. Denne del har hun hegnet, så hendes kreaturer ikke kan komme derind. Råvildt holder til i det hegnede område om dagen. Hun oplever hele tiden, at besøgende, der færdes ad det tracé, hvor Ravingbroen har været, lader deres hunde løbe frit omkring. Det forstyrrer vildtet og fuglene. Hun oplever også, at besøgende ikke er der på naturens præmisser, for de både forurener med efterladt affald og støj. De, der bor i ådalen, har slået sig ned her, fordi der her er fred og ro. Der er en naturcampingplads ved Raving Station. Pladsen benyttes til børnefødselsdage, lejrbål og andre festlige sammenkomster, der i stille vejr kan høres på lang afstand. Fredning af ådalen vil betyde endnu flere besøgende.

Michael Rasmussen oplyste, at Lise Knudsen og han gerne vil forpagte Tina Petersens arealer øst for Ravingvej, fordi de mangler marker og enge, hvor deres Galloway kreaturer kan græsse. Hvis der etableres en sti over marken, vil det være vanskeligt at foretage afgræsning.

Birgitte Bang Ingrisch anførte hertil, at hvis marken øst for Ravingvej skal afgræsses, skal stien øst for Ravingvej forlægges mod nord, så den følger skellet mellem matr.nr. 13 k Vork by, Egtved, og matr.nr. 13 p smst. og matr.nr. 15q smst., så stien udmunder på Ravingvej dér, hvor Ravingbroen er markeret; besøgende kan så fortsætte ad tracéet, hvor broen har været, og videre mod nord. Selvom stien forlægges mod nord, kan den fortsat forbindes med stien i det nordvestlige hjørne af Vesterby Skov, for rundturen gennem ådalen er væsentlig for besøgendes oplevelse af ådalen.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede herefter, at Danmarks Naturfredningsforening frafalder den vestlige sløjfe, hvor stien forløber mellem Lise Knudsens og Michael Rasmussens og Tina Petersens ejendomme. Besøgende må derfor i stedet benytte de eksisterende stier.

Tina Petersen oplyste, at området omkring skellet mellem ejendommene matr.nr. 13 k Vork by, Egtved, matr.nr. 13 p smst. og matr.nr. 15q smst. er meget sumpet, og at det vil være umuligt at anlægge en sti gennem sumpen.

Birgitte Bang Ingrisch anførte hertil, at stien skal etableres som en trampesti uden anden markering end pæle, der viser stiens forløb.

Tina Petersen tilføjede, at marken på østsiden af Ravingvej er eng med en rig flora; engen er meget sårbar. Danmarks Naturfredningsforening bør derfor overveje, hvor stort et publikumstryk området kan bære, for der kommer allerede nu mange turister og

navnlig mountainbikere; mountainbikerne ser det som en udfordring at køre gennem uvejsomt terræn. Det vil derfor være et voldsomt indgreb i naturen at anlægge en sti her, fordi den vil tiltrække mountainbikerne.

Alex Frichs bemærkede hertil, at der kan etableres et træ dæk eller lignende gennem området, såfremt stien skal forlægges mod nord. Der kan i forbindelse hermed etableres chikaner, så trafikken gennem området reguleres.

Birgitte Bang Ingrisch anførte heroverfor, at marken eller engen ikke er beskyttet § 3-område. Det er væsentligt for oplevelsen af ådalen, at der etableres en sti på tværs af ådalen, så besøgende kan få et indtryk af landskabet og naturværdierne i dalen.

Alex Frichs foreslog, at stien forlægges længere mod nord, men på sydsiden af Vejle Å over ejendommene matr.nr. 15 q og 13 p Vork by, Egtved, hvor arealerne er lettere tilgængelige.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede afsluttende, at Danmarks Naturfredningsforening vil vurdere Vejle Kommunes forslag.

Besigtigelsen af lodsejer Per H. Johansens ejendom kl. 11:30 – Lodsejer nr. 70

Lodsejer Per H. Johansen deltog i besigtigelsen.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at der ikke ifølge fredningsforslaget skal etableres stier på Per H. Johansens ejendom i ådalen. Per H. Johansens ejendom er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3.

Per H. Johansen oplyste, at han protesterer mod fredningsforslaget generelt og konkret mod de foreslåede stier, fordi stierne vil betyde, at der kommer endnu flere besøgende end i dag, så trykket på naturen øges. Det vil forringe levevilkårene for dyrevildtet i området. Besøgende må henvises til at benytte de eksisterende stier og veje.

Per H. Johansen oplyste endvidere, at han ejer ca. 25 ha i det område, som fredningsforslaget omfatter. Han tager høslet på arealerne. Forbuddet mod gødskning vil betyde, at græssets vækstvilkår vil blive forringet med et stort indtægtstab for ham til følge. Hvis forslaget gennemføres, afskæres han også fra at vedligeholde drænene, der blev udlagt i 1950'erne, og dermed begrænses høhøsten, hvis arealerne bliver vandlidende.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede hertil, at det er politisk besluttet, at gødskning m.v. kan fortsætte, hvis markerne eller engene blev gødsket før 1992, og at der efter 1992 er blevet gødsket mindst hvert 10. år. Det betyder, at hvis det godtgøres, at der er gødsket mindst hvert 10 år efter 1992, kan gødskning fortsætte uændret. Dræn kan vedligeholdes som hidtil, og hvis det er nødvendigt at udskifte et dræn, kan dette også ske, uanset fredningen.

Alex Frichs tilføjede, at det ikke ligger i fredningen, at arealerne i ådalen skal blive fugtigere. Hvis det bliver nødvendigt at gennemføre for eksempel et vandløbsprojekt, kan lodsejerne ansøge fredningsnævnet om dispensation.

Jørgen Heinemeier henledte Per H. Johansens opmærksomhed på, at det følger af den gældende lovgivning, at der er grænser for, hvad der må foretages inden for et § 3 beskyttet område, uanset fredningen.

Besigtigelsen af Ravning og Sillerupvæld Dambrug ApS' ejendom kl. 13:00 – Lodsejer nr. 91, 96, 97 og 98

Lodsejeren, Ravning og Sillerupvæld Dambrug ApS, var repræsenteret af Haakon Jøker.

Der fremlagdes:

19. Mail fra Ravning og Sillerupvæld Dambrug ApS, modtaget den 22. juni 2017.

Haakon Jøker oplyste, at selskabet har drøftet forløbet af fredningsgrænsen over selskabets ejendomme og opfordrer Danmarks Naturfredningsforening til at udtage de matrikelnumre af selskabets ejendomme, som ligger nord for Ravningvej, af fredningsforslaget. Der er på ejendommen matr.nr. 13 a Søgård, Nørup, et dambrug, der sammen med dambrugene på ejendommene matr.nr. 1 c og 7 g Ravning udgør én virksomhed. De to sidstnævnte ejendomme er ikke omfattet af fredningsforslaget.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at Danmarks Naturfredningsforening er indforstået med, at de af dambrugets ejendomme, der ligger nord for Ravningvej/Bindeballevej, udtages af fredningsforslaget, og at fredningskortet som følge heraf vil blive revideret.

Besigtigelsen af Carsten Schmidts ejendom kl. 13:30 – Lodsejer nr. 57

Lodsejer Carsten Schmidt deltog i besigtigelsen.

Der fremlagdes:

20. Brev af 23. juni 2017 fra Carsten Schmidt.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at Carsten Schmidt ejer ca. 20 ha af det areal, der er omfattet af fredningsforslaget, og at der skal etableres en trampesti over ejendommen matr.nr. 7 n Vork by, Egtved.

Carsten Schmidt oplyste, at han protesterer mod afgrænsningen af fredningsområdet og forslaget til stier i området, fordi forslagets gennemførelse vil få store konsekvenser for hans landbrugsejendom. Hvis ådalen imidlertid skal fredes, bør fredningsgrænsen forlægges mod nord, så fredningsområdet får en mere naturlig afgrænsning over for de omgivende arealer, idet afgrænsningen ifølge hans forslag stort set vil følge skellet mellem skoven på skrænterne ned mod ådalen og markerne i ådalen, men nord om dambruget på matr.nr. 6 f Vork by, Egtved. Han har indtegnet sit forslag til afgrænsning af fredningsområdet på det kort, som han har vedhæftet sit brev til fredningsnævnet.

Carsten Schmidt anførte om stierne, at Vejle Sportsfiskerforening har opført en shelter på hans ejendom matr.nr. 11 c Vork by, Egtved, lige op ad den skovklædte skrænt. Sportsfiskerne har brug for en sti ned til åen. Han foreslår som et alternativ til Danmarks Naturfredningsforenings forslag til et stiforløb, at der etableres en trampesti fra shelteren ned langs skellet mellem matr.nr. 11 c Vork by, Egtved, og matr.nr. 2 g smst. eller skråt over matr.nr. 11c Vork by, Egtved, ned til og derefter langs Vejle Å. Hvis hans forslag følges, kan besøgende undgå vådområderne.

Carsten Schmidt anførte endvidere, at han driver en ejendom med erhvervshestehold. Hans heste er væddeløbsheste, der er meget følsomme over for hunde, støjende besøgende og mountainbikere med pandelygter. Hvis området åbnes yderligere, vil den trussel besøgende udgør, blive øget. Hvis Danmarks Naturfredningsforenings forslag følges, kommer fredningsgrænsen til at ligge tilnærmelsesvist i hans baghave, og han vil få besøgende meget tæt på sin gård. Han har brug for lys, navnlig i den mørke tid af året, så han kan orientere sig, når han færdes omkring sin gård. Hvis fredningsforslaget gennemføres, vil det betyde helt urimelige begrænsninger for hans landbrugsbedrift og hesteopdræt.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede hertil, at Danmarks Naturfredningsforening har trukket en grænse efter landskabets karakter. Stierne foreslås udlagt som vist på fredningskortet for at få stierne øst og vest for Ravingvej til at hænge sammen. Danmarks Naturfredningsforening vil vurdere Carstens Schmidts forslag til et ændret stiforløb, men foreningen fastholder, at fredningsgrænsen skal trækkes som vist på fredningskortet.

Carsten Schmidt bemærkede afsluttende, at det er væsentligt, at besøgendes færdsel i fredningsområdet reguleres, hvis forslaget bliver gennemført. Der kommer allerede nu mange besøgende. Landskabet bærer præg af det øgede pres fra besøgende. Han plejer og passer området; hvis han ikke gjorde det, ville området ikke have den værdi i dag, som det er tilfældet.

Besigtigelsen af Vibeke Bunk Battings og Walter Zacharias' ejendom kl. 14:00 – Lodsejer nr. 59

Lodsejerne Vibeke Bunk og Walter Zacharias deltog i besigtigelsen.

Der fremlagdes:

21. Mail af 22. juni 2017 med udateret indlæg fra Vibeke Bunk og Walter Zacharias samt brev af 22. juni 2017 fra advokat Bjarne Aarup.

Vibeke Bunk og Walter Zacharias bemærkede indledningsvist, at de principalt protesterer mod, at Vejle Ådal fredes, fordi ådalen allerede er beskyttet gennem den gældende lovgivning. Hvis ådalen skal fredes, bør fredningen subsidiært begrænses til de store sammenhængende naturområder, som er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3. Det betyder, at skovarealerne syd for ådalen udgår af fredningsforslaget; skovarealerne syd for ådalen "bliver derved ligestillet" med skovarealerne nord for

ådalene, der ikke er omfattet af fredningsforslaget. Skovarealerne vest for vejen bør under alle omstændigheder udgå af fredningsforslaget.

Vibeke Bunk og Walter Zacharias bemærkede om stierne, der ifølge fredningsforslaget skal etableres, at besøgende har adgang til ådalen ad Bindeballestien, Ravningvej og Tørskindvej; der er derfor ikke behov for yderligere stier i ådalen, herunder i ådalens sydøstlige del. Flere besøgende betyder, at trykket på naturen øges til skade for dyre- og plantelivet. Hvis det er fredningsnævnets opfattelse, at der skal etableres flere stier, bør stierne udlægges over de åbne arealer mellem den eksisterende sti på matr.nr. 40 b Vork by, Egtved, til den eksisterende sti på matr.nr. 8 a Vork by, Egtved. Hvis dette forslag følges, vil besøgende få mulighed for at opleve ådalen og de åbne vidder, i modsætning til oplevelsen af ådalen ved at færdes gennem et tæt skovområde oven for ådalen, hvor udsigten eller udsynet er begrænset. Hvis fredningsnævnet bestemmer, at der skal udlægges stier i skoven på deres ejendom, vil trykket fra navnlig mountainbikere blive øget, og det vil være til skade for dyrevildtet og fuglene, der lever i deres skov på skrænten ned mod ådalen. Der er blandt andet ynglende glenter i skoven. Det taler også for, at stien forlægges nord om dambruget og så tæt på Vejle Å som muligt.

Vibeke Bunk henviste i øvrigt til sit skriftlige indlæg og sit indlæg på mødet den 16. juni 2017 om offentlighedens adgang til deres ejendom og påpegede, at spejdere tidligere har anlagt stier fra toppen af skrænten på deres ejendom og ned mod ådalens bund. Højdeforskellen er ca. 70 meter. Disse stier er ikke offentligt tilgængelige i dag. Hvis fredningsforslaget gennemføres, og området åbnes for besøgende, vil det være en udfordring for navnlig mountainbikere at cykle rundt i området, hvor de vil opleve højdeforskellen på 70 meter, når de kører op og ned ad skrænterne. Besøgendes adgang til deres ejendom med ophold på skrænterne og øvrige skråninger samt benyttelse af deres bålpladser og privat anlagte stier vil ændre området, og presset vil blive øget til skade for naturen og dyrelivet.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede hertil, at stier er med til at styre og regulere færdslen, så forstyrrelse af særligt sarte områder kan undgås, og tilføjede, at besøgende allerede i dag har adgang ad eksisterende stier og veje.

Birgitte Bang Ingrisch anførte herefter, at Danmarks Naturfredningsforening har vurderet ådalen og dens omgivelser og har på dette grundlag fastlagt udstrækningen af det område, der foreslås fredet. Baggrunden er beskrevet i fredningsforslaget. Danmarks Naturfredningsforening har vurderet, hvorledes ådalen efter gennemførelsen af fredningen kan åbnes for besøgende uden ulempe for beboerne i ådalen. På denne baggrund har naturfredningsforeningen foreslået et stiforløb. Forslaget til stiforløbet kan naturligvis revurderes, hvis der findes bedre løsninger, der kan tilgodese de forskellige og modsatrettede interesser, som besøgende og beboerne har. Gårdejer Carsten Schmidt har foreslået, at stien, der skal udlægges over hans ejendom, følger et tracé så tæt på Vejle Å som muligt. Danmarks Naturfredningsforening vil derfor inddrage Vibeke Bunks og Walter Zacharias forslag i overvejelserne om stiforløbet i denne del af fredningsområdet, men det skal påpeges, at det er væsentligt for oplevelsen af det fredede område, at besøgende får mulighed for at færdes i hele området gennem et reguleret stiforløb.

Besigtigelsen af Birgit og Flemming Skovs ejendom kl. 14:30 – Lodsejer nr. 62

Lodsejerne Birgit og Flemming Skov deltog i besigtigelsen.

Der fremlagdes:

22. Mail, modtaget den 19. juni 2017.

Birgit og Flemming Skov oplyste, at de driver dambruget på ejendommen matr.nr. 6 f Vork by, Egtved. De ønsker dambrugets arealer samt det stykke af ejendommene matr.nr. 4 l og matr.nr. 2 v Vork by, Egtved, der ligger op ad dambruget, udtaget af fredningsforslaget for at bevare muligheden for at kunne udvide dambruget, som de har omlagt til et økologisk dambrug. Det er også nødvendigt løbende at kunne foretage forbedringer af damme og bygninger.

Birgit og Flemming Skov anførte til forslaget om stier i den del af ådalen, hvor deres ejendom ligger, at det vil være bedst for oplevelsen af naturen, at stien følger åen, fordi lystfiskere færdes langs åen, og fordi det vil give besøgende mulighed for at opleve ådalen i hele dens udstrækning. En sti langs åen vil betyde, at dyr, som afgræsser engene og markerne neden for skrænterne, kan færdes frit uden at være begrænset af hegn.

Flemming Skov tilføjede, at han forstår synspunktet om, at stisystemer muligvis vil regulere færdslen, men det er hans erfaring, at besøgende i ådalen ikke bekymrer sig om, at ejendommene i ådalen er i privat eje, for besøgende færdes på kryds og tværs i hele ådalen.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede hertil, at gårdejer Carsten Schmidt har foreslået, at den sti, der skal udlægges på hans ejendom, forlægges til et tracé langs åen. Danmarks Naturfredningsforening vil overveje dette forslag. Stien skal i givet fald udgå fra sportsfiskernes shelter på Carsten Schmidts ejendom og følge et tracé ned til åen og derefter langs åen til et punkt vest for det nedlagte dambrug. Danmarks Naturfredningsforening vil vurdere, hvorvidt dette forløb af stien kan komme i konflikt med § 3 beskyttelsen af de arealer, hvor stien udlægges.

Flemming Skov anførte hertil, at det må være muligt at ombytte nogle arealer til § 3 beskyttede arealer.

Birgit Skov oplyste, at hun driver en kennel på ejendommen; det vil hun gerne kunne fortsætte med.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede, at Birgit Skov fortsat kan drive en kennel fra ejendommen, selvom fredningsforslaget gennemføres.

Besigtigelsen af Mogens Kristensens ejendom kl. 15:00 – Lodsejer nr. 56

Lodsejer Mogens Kristensen kom til stede.

Fredningsnævnets formand oplyste, at nævnet har besigtiget arealerne neden for skrænten mod ådalen, og at Carsten Schmidt har fremsat forslag om forlægning af stien, så den følger et tracé på sydsiden af Vejle Å.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste, at Danmarks Naturfredningsforening vil vurdere Carsten Schmidts forslag, og hvis forslaget følges, vil stien, der skal etableres som en trampesti, ikke berøre de § 3-beskyttede arealer på Mogens Kristensens ejendom neden for skrænten.

Birgitte Bang Ingrisch oplyste endvidere, at Danmarks Naturfredningsforening vil kommentere forslaget om stiforlægningen, og at lodsejerne vil blive orienteret om foreningens stilling hertil.

Besigtigelsen af Anne Schmedes og Erik Danielsens ejendom kl. 15:20 – Lodsejer nr. 45

Lodsejeren Anne Schmedes deltog i besigtigelsen.

Anne Schmedes oplyste indledningsvist, at hendes mand og hun er indforstået med, at deres ejendom, der er et nedlagt landbrug med et jordtilliggende på ca. 10,1 ha, fredes. De har planer om at opføre en mindre træbygning, som falder ind i naturen, på deres ejendom, hvor de kan opbevare en traktor, tilbehør i form af skovle, pallegafler og en havetraktor. I øjeblikket står maskinerne i det fri og pynter ikke på landskabet. Hun ønskede derfor oplyst, om det vil være muligt at få dispensation til at opføre træbygningen.

Anne Schmedes oplyste endvidere, at hendes mand og hun ønsker afklaret, om et skovstykke, de ejer øst for Slotsbjergvej, skal betragtes som nåleskov, der skal afdrives, for det er ikke et typisk nåletræsområde. Der er snarere tale om urørt skov, fordi der ligger mange stormfældede træer efter orkanen i 1999 i skoven; der er aldrig blevet foretaget oprydning. Hendes mand og hun har set både sortspætte og grønspejtte i skoven, hvor der også er mange myretuer, som tiltrækker spætteerne. Hendes mand og hun vil gerne bevare skoven som urørt skov på grund af naturværdierne.

Skovstykket besigtigedes.

Birgitte Bang Ingrisch bemærkede, at det er Danmarks Naturfredningsforenings opfattelse, at der kan dispenseres til en træbygning til opbevaring af maskiner og lignende, og at skovstykket øst for Slotsbjergvej ikke skal have status som et skovstykke med nåletræer. Signaturen for nåletræer vil blive ændret på fredningskortet.

Besigtigelserne afsluttet.

Afsluttende anmodede Birgitte Bang Ingrisch fredningsnævnet udsætte behandlingen af fredningsforslaget, fordi Danmarks Naturfredningsforening skal gennemgå de bemærkninger, der er fremkommet på det offentlige møde om fredningsforslaget og under besigtigelsen. Danmarks Naturfredningsforening har endnu ikke modtaget Vejle Kommunes bemærkninger til fredningsforslaget. Danmarks Naturfredningsforening vil

:

efter gennemgangen overveje, hvorvidt bemærkningerne giver anledning ændringer af fredningsgrænsens forløb, de foreslåede stier i fredningsområdet og fredningsbestemmelserne.

Fredningsnævnet imødekom anmodningen, hvorefter behandlingen af fredningsforslaget blev udsat for at afvente Vejle Kommunes bemærkninger til fredningsforslaget og Danmarks Naturfredningsforenings stilling til bemærkningerne fra det offentlige møde, indlæggene og besigtigelsen...”

Skriftlige bemærkninger til fredningsforslaget:

Fredningsnævnet har før og efter det offentlige møde modtaget en række skriftlige bemærkninger fra lodsejere, Vejle Kommune og interesseorganisationer. Det fremgår heraf blandt andet:

Lodsejer nr. 26 Gorm Christensen har i brev af 24. maj 2017 oplyst, at han protesterer mod forslaget om fredning af Vejle Ådal.

Lodsejer nr. 99 Lennart Mortensen har i et brev af 11. juni 2017 protesteret mod forslaget om fredning af Vejle Ådal.

Lennart Mortensen har anført i brevet blandt andet:

”...

Vi opfatter fredningen som et helt unødvendigt tiltag. I de sidste 50 år er udviklingen i Vejle å gået mod mere natur og ikke mindre. I slutningen af 1960'erne opkøbte fredningsmyndighederne gårde i Bindeballe området og omlagde det til naturarealer. Efterfølgende har en del ejendomme i området fulgt samme spor, og stille og roligt bevæget sig hen mod begrebet – naturgårde. Til dette punkt er der en klar konklusion – en fredning vil absolut ikke hverken mere eller mindre ændre på dette forhold, og jeg tror ikke, at fremtiden bringer forandringer på det punkt.

Samfundsmæssigt, mener vi, at det er spildte kroner at ofre penge på en fredning. Der kommer ganske enkelt ikke noget tilbage, der gør den smukke natur mere attraktiv for hverken naturelskere, turister eller lodsejere - eller andre med interesse for Vejle ådal.

Der er allerede etableret rigtig mange publikumsmagneter i ådalen - her nævnes:

1. Udsigtspunkter
2. Naturstien fra Vejle til Bindeballe
3. Museum ved Ravning og Bindeballe station
4. Naturstier ved Spjarup, Runkenbjerg, Tørskind og Ravning/Vingsted.
5. Tørskind Grusgrav
6. Slyngningsprojekter af Vejle å ved Tørskind

Vejle Kommune og private pålægges udgifter og bindinger i forbindelse med fredningsforslaget. Det er ikke hensigtsmæssigt fordi det er værd at fremhæve, at lodsejerne har i forvejen et konstruktivt samarbejde med kommunen - et samarbejde, der forener erhvervs- og naturinteresser i konkrete og attraktive projekter for området.

Lokalbefolkningen i området er generelt åbne overfor at dele de smukke omgivelser med det publikum, der søger området. Mange vil føle at fredningen vil pålægge dem et helt unødvendigt åg på deres ejendom, og det kan frygtes, at der skabes en modstand, der evt. vil føre til håndshævning af deres rettigheder vedr. publikumsadgang og andet – med mindre adgang til følge

Fredningen vil blive dyrere end anvist af DN. De påpeger ingen erstatning i paragraf 3 områder pga. manglende gødning. Det er værd at fremhæve, at den nuværende regering

:

ophævede dette forbud. Det er klart, at en sådan rettighed skal erstattes, og dermed bliver forslaget langt dyrere end angivet.

Det er samtidig svært at acceptere at DF igen, prøver at fratage lodsejere rettigheder og hermed pålægge helt unødvendige restriktioner på anden mands ejendom. Det skaber stor modstand både forslaget og DN.

Det skal fortsat være muligt at drive de sparsomme erhverv i ådalen uden unødvendige restriktioner. Erhvervene er med til at skabe variation i landskabet, og har slet ikke negative miljø- og naturmæssige konsekvenser.

På ovenstående baggrund vil vi som lodsejere – og i øvrigt naturelskere anbefale at Fredningsnævnet afviser forslaget om fredning i Vejle ådal. Som vi ser det, er der absolut ingen, der får gevinst af det, og samtidig er det dyrt både for Vejle Kommune, skatteyderne og lodsejerne – der er ganske enkelt ingen vindere ved en fredning...”

Lodsejer nr. 7 Jørgen Hansen har i brev af 14. juni 2017 protesteret mod fredningsforslaget under henvisning til, at en fredning vil få indflydelse på driften af hans landbrug.

Lodsejer nr. 62, Birgit og Flemming Skov, Vork Dambrug, har i brev af 19. juni 2017 protesteret mod, at deres ejendom matr.nr. 6 f Vork by, Egtved, som er et dambrug, fredes, samt at en del af matr.nr. 4 i Vork by, Egtved, og matr.nr. 2 v smst., der grænser op til dambruget, fredes, fordi disse arealer er den eneste mulighed for udvidelse af dambruget. Birgit og Flemming Skov foreslår, at stien, der ifølge fredningsforslaget skal etableres i skoven bag deres ejendom, udgår, og at stien i stedet etableres langs Vejle Å, hvorfra besøgende vil kunne se hele ådalen. Et forløb langs åen betyder også, at kreaturer får fri adgang til at afgræsse markerne oven for skrænten.

Lodsejer nr. 13 Eigil Dalgas Knudsen har rejst indsigelser mod gennemførelsen af fredningsforslaget og har i brev af 20. juni 2017 anført blandt andet:

” ...

Det er vores opfattelse, at fredningsforslaget er baseret mere på tredjehånds oplysninger (luftfoto, offentlig planlægning, Geologiske skrifter m.m.) end på eget direkte lokalkendskab. Oplysninger synes at være meget generaliserende og upræcise i forhold til det areal, man ønsker fredet. Fredningsforslaget indeholder således også mange oplysninger om interessante ting, som findes uden for fredningsgrænsen, fremsat på en måde, som om de er med til at begrunde en fredning. Der nævnes en del istidsfænomener i Vejle Ådal, men ikke mange konkrete eksempler fra fredningsområdet – måske fordi de fortrinsvis findes udenfor, og måske fordi man ikke har lokalkendskab.

Ligeledes er beskrivelsen af landbrugskulturen i enge og skove mangelfuldt beskrevet, man kunne have fortalt mere om de indgreb, der har været i engene, og lagt større vægt på resultatet af den meget individuelle brug af arealerne – forhold, som er umiddelbart synlige og som vil være interessant for den besøgende.

Det siges, at fredningsforslaget skal beskytte landskabet og tunneldalen, derfor er det ikke hensigtsmæssigt, at man kun vil frede arealerne syd for Bindeballestien, idet man

:

så ikke freder tunneldalen som sådan, men egentlig – som der står – kun har fokus på ”overdrev, skræntskove samt kilder og vandløb”. Altså en meget botanisk orienteret fredning. Medens beboelsesejendomme i det fredede område underlægges begrænsninger, gælder dette ikke beboelser på nordsiden af ådalen, hvilket forekommer uretfærdigt.

Om begrundelsen for fredningen

Der står at ”I dag er landskabet under pres fra byudvikling, tekniske anlæg, landbruget og de mange dambrug rundt omkring i ådalen”. Det er vores opfattelse, at Planloven og Naturbeskyttelsesloven på udmærket vis sørger for, at det netop ikke er tilfældet. Der er ingen byudvikling i eller ved det område, der ønskes fredet, og der er ikke mange dambrug tilbage. De marker, der dyrkes i ådalen, ligger tilsyneladende på højtliggende moræneaflejringer, og de dyrkede marker er netop med til at fremhæve dette interessante fænomen. Paradoksalt nok står der videre: ”Baggrunden for den valgte afgrænsning er områdets store landskabelige værdier og relative uberørthed”, og Bindeballestien ”fører gennem nogle af Vejle Ådals mest uberørte landskaber”.

Stiforslaget og den generelle adgang til ådalen

Det anføres, at stisystemet er ”mangelfuldt med flere stier, der ender blindt eller mangler sammenhæng”. Dette udsagn må skyldes manglende lokalkendskab, idet der i området mellem Vingsted, Ødsted og Vork, hvor landskabet er dødispræget og terrasseagtigt, findes en del småveje, som er beskrevet i ovennævnte turfoldere, og som er meget brugt af både lokalbefolkning og turister. Man kunne have forventet, at disse ture ville være nævnt på linje med Vingsted Sø, Troldborg Ring og hulveje ved Ravning og Vingsted.

Som beboere i landområdet møder vi en del turister på vejen, og det er vores erfaring, at folk foretrækker de befæstede veje, hvor man kan færdes tørskoet, og helst undgår de vandlidende jordveje i skovene.

Man kunne for eksempel have haft en oplysning om, at man fra blandt andet Vorkvej, Ribevej, Mølkærvej og Vesterbyvej har et fantastisk overblik over Vejle Ådal og Vork Bakker.

Vi håber således ikke, at fredningsforslaget bliver stadfæstet, idet vi ikke mener, at det vil gavne naturinteresserne i området.”

Vejle Byråd behandlede spørgsmålet om fredningen af ådalen på byrådsmødet den 21. juni 2017, men sendte før det offentlige møde den 16. juni 2017 dette indlæg til Danmarks Naturfredningsforening og fredningsnævnet:

”...

Vejle Kommune har den 4. maj 2017 modtaget Danmarks Naturfredningsforenings forslag om fredning af 858 ha i Vejle Ådal.

Vejle Kommunes indsigelser imod forslag om fredning af Vejle Ådal

Der er en unik og smuk natur i Vejle Ådal, og den skal vi værne om. Vejle Kommune arbejder for at sikre og udvikle ådals landskabet, at sikre den biologiske mangfoldighed, at sikre de kulturhistoriske spor og rekreative kvaliteter m.v.

Vejle Kommune ønsker også at skabe sammenhængende natur og forhindre yderligere støjforurening i ådalen, herunder forhindre en hærvejsmotorvej gennem området.

Det er imidlertid Vejle Kommunes opfattelse, at en fredning er et unødvendigt instrument at tage i brug for at sikre ådalen, og at der er en klar uoverensstemmelse imellem det, der opnås med en fredning af Vejle Ådal, og de omkostninger, en fredning vil medføre. Det er også vores opfattelse, at vi med vores eksisterende naturplejepraksis og gode lodsejersamarbejde får mere natur for pengene, og vi frygter, at den gode dialogbaserede tilgang til bl.a. samarbejde om udviklingen af hele Vejle Ådal og Vejle Fjord og naturpleje baseret på frivillighed sættes mange år tilbage og i værste fald går tabt med en fredning.

Vejle Kommune har derfor ingen lokal interesse i en fredning af ådalen. Samme holdning gav hovedparten af de berørte lodsejere udtryk for på et åbent husarrangement, som Vejle Kommune arrangerede den 8. februar 2017.

Vejle Kommune arbejder dialogbaseret sammen med lokale lodsejere, lokalråd og øvrige interessenter omkring naturpleje og udvikling af området. Vedlagte bilag viser, at Vejle Kommune gennem det gode dialogbaserede lodsejersamarbejde har gennemført eller støttet en lang række naturprojekter og rekreative projekter ikke bare i Vejle Ådal, men også i tilløb til denne og i Grejs Ådal. Det viser, at kommune, lodsejere og foreninger ved det gode samarbejde og ved frivillighedens vej ikke bare kan opnå det samme, men også vil gå længere i forhold til det, man vil opnå ved en eventuel fredning.

Efter tre års samarbejde med lodsejere, erhverv og øvrige interessenter vedtog Vejle Kommune i januar 2016 en Erhvervs- og Udviklingsstrategi for Vejle Ådale og Vejle Fjord. Strategien sætter meget ambitiøse mål for bl.a. ådalens udvikling af natur og friluftsliv – herunder bevarelse af tunneldalslandskabet og de naturmæssige værdier fra Randbøl Hede til Rands Fjord, hvor Vejle Ådal er en del af dette store område.

Vejle Kommune har understøttet etableringen af en lodsejerforening og en skovejforening i området, og i august 2016 trådte en ny bestyrelse for Vejle Ådal sammen, som skal realisere den ambitiøse strategi. Den samler erhvervsinteresser, lodsejerinteresser og øvrige interessenter.

Inden for den forslåede fredningsgrænse er over 70 % af arealerne enten fredskov, beskyttet natur eller permanente græsarealer, mens mindre end 12 % af det samlede areal i dag drives med landbrugsafgrøder.

Der ligger ingen bebyggelse, der giver mulighed for yderligere by vækst inden for den forslåede fredningsgrænse. Hele området er udpeget som bevaringsværdigt landskab og særligt værdifuldt geologisk beskyttelsesområde, som hører under de nationale interesser i kommuneplanen. Derfor vil kommunen ikke give tilladelse til større

:

tekniske anlæg i området. Regulering af byggeri m.m. i området administreres i dag af Vejle Kommune som myndighed i forhold til zonelovgivning med ankemulighed til Planklagenævnet.

Region Syddanmark har ikke udlagt råstofgraveområder inden for området, og der er heller ikke udpeget interesseområder for råstofindvinding inden for området.

Regeringen har igangsat en VVM-undersøgelse for en ny motorvej på strækningen mellem Give og Haderslev henholdsvis vest og øst om Billund og dermed uden for området, der foreslås fredet. Vejle Kommune har ingen planer om nye kommunale vejanlæg i området.

Vejle Kommune ønsker derfor at udtrykke en klar modstand mod fredningsforslaget. Kommunen mener, at området, der foreslås fredet, allerede er ydet den nødvendige beskyttelse til bevarelse af tunneldalslandskabet og dens unikke og smukke natur.

Baseret på Danmarks Naturfredningsforenings budgetoverslag vil en fredning af Vejle Ådal give Vejle Kommune udgifter til erstatninger på mellem ca. 370.000 kr. og ca. 925.000 kr. Det svarer til mellem 1/10 og ¼ af Danmarks Naturfredningsforenings budgetoverslag. Kommunens udgifter til erstatninger i forbindelse med nye fredninger vil gå fra de midler, som kommunen ellers kan anvende til naturpleje og fremtidig drift. Hvis fredningen bliver gennemført, vil kommunen også få løbende udgifter til plejeplaner, som kommunen vil få pligt til at udarbejde ifølge fredningsbestemmelserne. Udgiften til disse vil gå fra midler til kommunens naturadministration..."

Fredningsforslaget blev behandlet på et byrådsmøde den 21. juni 2017 i Vejle Byråd.

Det fremgår af et resumé fra byrådets møde, at et flertal i byrådet stemte for et forslag om, at Vejle Kommune skulle rejse indsigelse mod forslaget om fredning af Vejle Ådal, fordi fredning af ådalen vil være et unødvendigt instrument at tage i brug for at sikre ådalen, og fordi omkostningerne ved at gennemføre en fredning af ådalen ville overstige det, der kunne opnås med en fredning af ådalen.

Vejle byråd anfører i resuméet blandt andet, at det er kommunens opfattelse, at Vejle Kommune med kommunens naturplejepraksis og det gode samarbejde, kommunen har med lodsejerne i ådalen, "får mere natur for pengene"; byrådet frygter, at den gode dialogbaserede tilgang til blandt andet samarbejdet om udviklingen af Vejle Ådal og Vejle Fjord samt naturpleje baseret på frivillighed kan blive sat mange år tilbage og i værste fald gå tabt med en fredning af Vejle Ådal. Vejle Kommune har derfor ingen lokal interesse i en fredning af ådalen.

Lodsejer nr. 83 Jørgen Olesen og lodsejer nr. 77 Peter F. Olsen har i brev af 22. juni 2017, at Vejle Å's bundkvoter er fastlagt i et regulativ for åen, og at det maksimale flodemål er fastlagt ved et pejlemærke i grødefanget ved Vingsted. Hvis bundkoterne og det maksimale flodemål overskrides, har Vejle Kommune ikke overholdt regulativet; det berettiger lodsejerne til at kræve erstatning for forhøjet stemmeret. Disse lodsejere ønsker derfor bundkoter og stemmeret kontrolleret nu samt derefter hvert 5 år og tager forbehold om at kræve erstatning for forhøjet stemmeret samt krav om, at det offentlige uden vederlag overtager plejen af deres arealer, såfremt arealerne ikke længere er farbare med en almindelig traktor.

:

Lodsejer nr. 128, Knud Erik Laursen har i et brev af 22. juni 2017 oplyst, at han på egne og på vegne sine medejere af ejendommen matr.nr. 6 e Vork by, Egtved, Ib Jensen, Tudvadvej 18, Egtved, og Ingolf Christensen, Amnitsbølvej 14, Ødsted, protesterer mod, at deres ejendom er omfattet af fredningsforslaget og henviser til, at ejendommen ikke ville være blevet omfattet af fredningsforslaget, såfremt fredningsgrænsen mere naturligt havde fulgt Vingsted Skovvej. Der er på ejendommen nogle birketræer, nogle rødell, lidt ahorn og hegn. Det forekommer uigennemtænkt at inddrage ejendommen under fredningsforslaget.

Trefor El-net, der ikke er lodsejer i fredningsområdet, har i et brev af 21. juni 2017 kommenteret § 5 i forslaget til fredningsbestemmelser og har anført blandt andet, at denne bestemmelse kan hindre etablering af transformatorstationer, hvis der opstår behov for at levere el til nye eller eksisterende installationer i det foreslåede fredningsområde.

TREFOR Vand A/S, der ejer ejendommene matr.nr. 4k Refsgårde, Egtved, matr.nr. 5m og 12e Vork By, Egtved, samt har vandindvindingsanlæg på ejendommene 5l, 5r, 9e, 9f, 12g, 12f Vork By, Egtved, har i et brev af 22. juni 2017 oplyst blandt andet, at Trefor står for vandforsyningen til Vejle, Fredericia og Middelfart. Dele af selskabets indvindingsanlæg til Tørskind Vork Vandværk, som er et primært forsyningsanlæg, ligger inden for fredningsforslagets afgrænsning. Selskabet er afhængig af at kunne bevare vandindvindingen fra boringerne i området og skal derfor kunne vedligeholde, modernisere og udbygge indvindingsanlæggene. I selskabets fremtidsplanlægning er der skabt mulighed for at udvide vandindvindingen nord og vest for Vejle Ådal for at komme i kontakt med store grundvandsressourcer i sandmagasiner fra miocæn tid. Grundvandsmagasinerne har deres største udbredelse nord og vest for fredningsområdet til Vejle Ådal. Hvis der skal indvindes vand fra disse områder, skal der nedgraves en råvandsledning, der skal krydse Vejle Ådal for at levere vandet til forbrugerne i Vejle Kommune og resten af Trekantområdet. Det er derfor u hensigtsmæssigt for den infrastrukturelle udvikling i Trekantområdet, hvis fredningen af Vejle Ådal hindrer sådanne tiltag.

Advokat Bjarne Aarup, Saxo Advokater, Vejle, har som advokat for lodsejer nr. 59 Vibeke Bunk og Walter René Zacharias, Vorkvej 73, Egtved, i brev af 22. juni 2017 protesteret mod fredningsforslaget og har anført blandt andet:

” ...

Som advokat for Vibeke Bunk Batting og Walter René Zacharias skal jeg gøre indsigelse mod ovenstående fredning.

Det bemærkes, at mine klienter erhvervede ejendommen med henblik på at videreudvikle de naturmæssige værdier på ejendommen, og at mine klienter frygter, at en eventuel fredning vil begrænse muligheden for dette, særligt de nye ruter (cyklister m.v.) i området. Mine klienters bemærkninger under mødet den 16. juni 2017 vedlægges (bilag 1).

Det er mine klienters overordnede synspunkt, at fredningen – som anført af Vejle Kommune i brev af 8. marts 2017 – er overflødig for at sikre de landskabelige og naturmæssige interesser, der er i området. Det skyldes, at hovedparten af området er beskyttet af naturbeskyttelseslovens § 3 (Kortbilag 2), og at størstedelen af skovarealerne er fredskov (Kortbilag 1). Det indebærer, at over 90% af arealerne allerede er beskyttet af anden lovgivning.

Det forhold, at 10% af arealerne, der ligger spredt over hele området, ikke er beskyttet af anden lovgivning, er med til at sikre en større biodiversitet i området. En eventuel fredning vil sandsynligvis medføre en ændret anvendelse af disse 10% af arealerne, således at anvendelsen bliver som de øvrige arealer i ådalen, hvilket som nævnt vil være til skade for biodiversiteten.

Såfremt fredningsnævnet måtte finde, at der er grundlag for at frede dele af Vejle Ådal, er det mine klienters opfattelse, at fredningen skal indskrænkes til de store sammenhængende arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, særligt eng- og mosearealerne (Kortbilag 2).

Det undrer således mine klienter, at skovarealerne henholdsvis syd for Vejle Ådal og i midten af området skal være omfattet af fredningen, når skovarealerne nord for Vejle Ådal ikke skal være omfattet af fredningen. Mine klienter foreslår derfor, at skovarealerne syd for Vejle Ådal og i midten af området (Tørskind Bro til Højmose) udgår af en eventuel fredning. Under alle omstændigheder bør fredningsgrænsen på mine klienters ejendom følge den eksisterende vej, således arealerne vest for vejen udgår af fredningen.

Herudover er det mine klienters opfattelse, at Bindeballestien sikrer offentligheden adgang til området, idet Bindeballestien sikrer øst-vestgående færdsel. Der er ikke behov for yderligere anlæggelse af ruter, da Bindeballestien, Ravingvej og Tørskindvej sikrer offentlighedens adgang til området. Der synes i hvert fald ikke behov for anlæggelse af de nye ruter, der særligt sker i skovarealerne i områdets sydøstlige del, hvor offentligheden i øvrigt må antages ikke kun at bruge de anlagte ruter (Dette er særligt problematisk for mine klienters ejendom grundet de af spejderne anlagte stier og bålpladser).

Såfremt Fredningsnævnet måtte finde, at der er grundlag for ruter i dette område, bør ruterne efter mine klienters opfattelse gå over de åbne arealer fra eksisterende rute (løbenr. 67) til eksisterende rute ved løbenr. 55/56 (matrikelnumre 7f og 8a). Denne placering vil øge offentlighedens muligheder for at betragte ådalens åbne arealer, hvilket ikke vil være muligt ved en placering af ruterne i skovene. Det vil dog være mere naturligt at etablere en bro over åen ved Koldborg Voldsted, således de eksisterende ruter bliver forbundet (løbenr. 12 og 53/54). Dette vil sikre en yderligere forbindelse i nord- og sydgående retning mellem Ravingvej og Tørskindvej.

Det bemærkes i denne sammenhæng, at en indførelse af nye ruter i skovarealerne syd for ådalen vil medføre, at der er større uro i området, særligt fra mountainbikere. Denne større uro vil være til skade for fuglene og vildtet, der i øjeblikket har et ugeneret område i de pågældende skovarealer.

Såfremt ovenstående måtte give anledning til afklarende spørgsmål, er Fredningsnævnet velkommen til at kontakte såvel Vibeke Bunk Batting (Tlf. 93975790) som undertegnede, ligesom jeg skal opfordre Fredningsnævnet til at besigtige forholdene på mine klienters ejendom (Besigtigelsen bedes koordineret med Vibeke Bunk Batting)..."

:

Lodsejer nr. 72 Mette Bonde Jørgensen har i et brev af 22. juni 2017 protesteret mod, at hendes ejendom og ådalen fredes samt offentlighedens adgang til det fredede område ad det stisystem, der foreslås etableret.

Mette Bonde Jørgensen har påpeget modsigelsen mellem på den ene side at etablere et stisystem for at forbedre offentlighedens adgang til ådalen og på den anden side at sikre ådalen og at forbedre levevilkårene for dyre- og plantelivet i ådalen; hun påpeger også levevilkårene for de mennesker, der bor i ådalen og værner om dens natur. Et nyt stiforløb mellem lodsejerne nr. 67's, 68's og 72's jorder, der er mellem Ravingvej tæt på boligerne på den ene side og det nye stisystem på den anden side, vil helt konkret betyde, "at offentligheden stort set får adgang til disses baghaver, og herved kommer endnu tættere på boliger og det tilhørende privatliv".

Mette Bonde Jørgensen henviser i øvrigt til de støjgener, de eksisterende adgangsmuligheder og overnatningsmuligheder har medført, som hun ofte oplever som "bagsiden af" den nok så gode intention" og rejser spørgsmålet om, hvorvidt dyre- og plantelivet i ådalen kan "tåle mere offentlig adgang og belastning"

Lodsejer nr. 45 Anne Schmedes, Slotsbjergvej 1, Randbøl, har i breve af 13. maj 2017 og 22. juni 2017 oplyst blandt andet, at hun støtter, at Vejle Ådal fredes, men hun anmoder om, at nåletræsbeplantningen på matrikelnummer 3 d kan bevares, fordi beplantningen i dag er en urørt blandet skov med et rigt dyreliv, sortspætte, grønspætte, rådyr, grævling, væltede rådne træer, insekter, mm, fordi der ikke er blevet ryddet op i skoven efter stormfaldet i december 1999. Skoven generer ikke udsynet for nogen - og desuden vil det jo blive et hul i en skovstrækning, da naboen for nylig har plantet graner på sin matrikel.

Anne Schmedes rejser i sit indlæg endvidere spørgsmål om, hvorvidt det vil være muligt at få dispensation til at opføre en mindre træbygning til opbevaring af de redskaber, der er nødvendige for driften af hendes ejendom, der er et nedlagt landbrug, fremfor at have sine maskiner stå i det fri.

Lodsejer nr. 68 Tina Petersen har i et indlæg, dateret den 23. juni 2017, protesteret mod, at der udlægges en sti over hendes mark, matrikelnummer 5 e Vork, Egtved og på markvejen mellem hendes ejendom og ejendommen matr.nr. 40 d Vork, Egtved, der tilhører lodsejer nr. 72 Mette Bonde Jørgensen.

Tina Petersen har oplyst, at hendes mark benyttes til høslet og afgræsning med gallo-kvæg, kvier og heste. Stien vil afskære adgangen til naturlig vanding af dyrene, der ligeledes vil blive forstyrret af en sti over marken. Det markerede stiforløb går gennem et sumpet område; den mest sumpede del af hendes mark er "hegnet af for husdyrene"; her finder råvildtet et skjulested om dagen.

Tina Petersen har oplyst endvidere, at besøgende, der færdes på dæmningen, der markerer Ravingbroen, lader deres hunde løbe frit. Det forstyrrer husdyrene som vildtet i området.

Tina Petersen har tillige oplyst, at hun sætter pris på den uforstyrrede natur med et rigt dyre- og planteliv, men hun oplever, at besøgende - gående og cyklister - ikke forstår at forholde sig korrekt i forhold hertil, idet besøgende efterlader affald og støjer til gene for dyrelivet og beboerne i ådalen.

:

Tina Petersen har endelig oplyst, at hun ikke er interesseret i, at der etableres en sti forbi hendes baghave.

Lodsejer nr. 5 Lars Gram Hansen har protesteret mod forslaget om fredning af Vejle Ådal og har rejst krav om, at hans ejendom eksproprieres, såfremt fredningsforslaget gennemføres. Lars Gram Hansen har oplyst, at der er lyst fredskov på hans ejendom, og at han ikke ønsker løvtræer på ejendommen. De beløb, der er afsat til erstatninger, afspejler ikke værditabet for ejendommen, såfremt fredningsforslaget gennemføres.

Lodsejer nr. 110 Vingsted Hotel og konferencecenter har anført følgende om fredningsforslaget:

”...

VINGSTED hotel & konferencecenter (VJK) er et 4-stjernet konferencecenter beliggende på Vingsted Skovvej 2, 7182 Bredsten. VHK er et aktivt konferencecenter, vores særkende er alle de aktive muligheder herude, og vi anvender vores grønne arealer til mange forskellige teambuilding aktiviteter.

Vi har for et par år siden etableret en ZIP line, som er godkendt af Vejle Kommune, og som går over Vejle Å. ZIP line starter på matrikel 16t, som er en del af fredningen, og den ender på matrikel 2i/2f, som ligeledes er en del af fredningen.

Arealet 2i/2f indgik i en byttehandel med Vejle kommune, hvor VHK via en jordbyttehandel muliggjorde, at Vejle Kommune kunne realisere VINGSTED oplevelsespunkt, som er et tilløbsstykke for kommunens borgere.

På dele af matrikel 16t har vi desuden opsat en række eventaktiviteter i form af en Jakob´ stige, klatretræer mm. Disse redskaber er godkendt af Naturstyrelsen.

Det er ikke optimalt, at areal 16t, 2i og 2f, som VINGSTED hotel & konferencecenter ejer, omfattes af den kommende fredning, da det vil lægge en væsentligt begrænsning på vores udviklingsmuligheder, som et aktivt konferencecenter. Vi har brug for løbende at udbygge vores eventtilbud, og det vil ikke være optimalt, at vi løbende skal søge om dispensation ift. fredningen.

En besigtigelse af områderne vil vise, at det vil give god mening at undlade af de anførte tre matrikler, da det ikke vil ændre udbyttet af den samlede fredningsløsning. Alle matriklerne ligger i kanten af fredningen, og det vil ikke gøre fra eller til, om de medgår i fredningen eller for det samlede projekt.

Vi har ingen udfordringer i at øvrige matrikler, som vi ejer, fredes.”

Lodsejer nr. 58 Jens Jørgen Olesen har opfordret fredningsnævnet til at udtage sin ejendom matr.nr. 1 a Vork by, Egtved, af fredningsforslaget, fordi ejendommen fejlagtigt er noteret som fredskov.

Jens Jørgen Olesen har henvist til, at Miljøstyrelsen har truffet afgørelse om, at fredskovpligten ophæves på 0,29 ha af Jens Jørgen Olesens ejendom. Ejendommens samlede areal, omfattet af fredningsforslaget, er 19,90 ha.

Lodsejer nr. 67, Lise Ræder Knudsen og Michael Højlund Rasmussen har rejst forskellige indsigelser som også anført under besigtigelsen 30. juni 2017.

Lodsejerforeningen Vejle Ådal, Foreningen Familielandbruget, Vejle-Fredericia Landboforening, Kolding Herreds Landbrugsforening, Foreningen Jysk Landbrug, Foreningen Erhvervsdambrugerne og Foreningen Skovdyrkerne har i et brev af 27. juni 2017 protesteret mod forslaget om fredningen af Vejle Ådal.

Foreningerne har anført i brevet blandt andet:

”...

Landbruget er en stor del af Vejle Ådal, og lodsejerne er stolte over deres landskab og ansvaret for forvaltningen heraf. Det er dog problematisk, at man ønsker er indskrænke rådigheden over arealerne igennem en fastfrysning af landskabets udtryk. Forslaget er et udtryk for et specifikt natursyn, der får en statisk og vedvarende konsekvens. Landskabet og naturen er dynamiske størrelser, hvori kulturen afspejles. Det er vigtigt at bevare, men også give plads til udvikling.

Landbrugets organisationer ønsker på baggrund af deres berørte medlemmer af fredningsforslaget for Vejle Ådal, at fremføre en indsigelse mod forslaget. Formålet med fredningen er overordnet beskrevet som at sikre og udvikle en sammenhængende natur, den biologiske mangfoldighed, geologi, kultur og rekreative kvaliteter. Derudover nævnes, at den skal reducere støjforurening.

Landbrugsorganisationerne stiller sig uforstående over for dette fredningsforslag, da der ikke synes, identificeret en trussel mod formålsparagraffen. Det virker besynderligt, at man ønsker at frede et areal, der allerede udvikles naturligt i et samarbejde gennem Vejle Ådal og Vejle Fjord erhvervs- og udviklingsstrategi, vedtaget af kommunalbestyrelsen den 27 januar 2016. Truslen beskrevet i fredningsforslaget, synes ikke at være reel. F.eks. sker der ingen byudvikling i Vejle Ådal, og der er igennem de sidste 10- 15 år sket en reduktion af dambrug. På landsplan er dambrugene reduceret fra godt 500 til i dag ca. 200. Denne nedgang har været endnu større i Vejle Ådal. I dag er der ca. 15 dambrug i ådalen hvor de resterende 35 er lukket eller opkøbt af staten. Danmarks naturfredningsforening udlægning af, at landskabet i dag som værende under pres fra byudvikling, tekniske anlæg, landbrug og mange dambrug rundt omkring i ådalen, er helt enkelt ikke korrekt.

Fredningsinstrumentet bør først tages i anvendelse, såfremt ønskede hensyn ikke kan sikres ved øvrige tiltag og reguleringer. Netop dette argument bør føre til at afvisning af fredningsforslaget.

Danmarks Naturfredningsforenings budgetoverslag stemmer ikke overens med de reelle erstatningskrav for fredningsforslagets indgribende bestemmelser. Landbrugsorganisationerne ønsker gerne at bistå med informationer herom, på

baggrund af et indgående kendskab til branchen. Lodsejere bør vurderes individuelt, således der kan tages forbehold for særlige forhold. Dertil kommer at jagt og herlighedsværdier ikke er indeholdt i budgetoverslaget. Det er af afgørende betydning, at budgetoverslaget langt fra imødekommer de reelle tab, som følge af forslagets gennemførelse.

Grundlæggende er landbrugsorganisationerne modstandere af forslaget, og ønsker ikke at fredningen gennemføres.

Landbrugsorganisationer ønsker at fremføre følgende konkrete problemstillinger i forhold til fredningsbestemmelserne, samt hvilke konsekvenser det på nuværende tidspunkt, må antages at få for lodsejerne:

§ 3 stk.1. Landbrugsarealer kan dyrkes som hidtil. Dog må der ikke tilplantes eller dyrkes flerårige udsigtshæmmende afgrøder som eksempelvis elefantgræs, energipil mv. En fredning er en statisk fastlåsning, af en nuværende tilstand, og kan derfor få en utilsigtet betydning i fremtiden. Fredningsforslaget i sin nuværende udformning vil afskære fremtidige produktionsmuligheder, der kan vise sig at være fremmende for eksempelvis også natur og miljøhensyn. Såfremt man ønsker at påpege problemstillinger i forhold til energipil, -poppel og elefantgræs, bør fredningsbestemmelserne alene omfatte dette.

§3 stk. 2. Eksisterende løvtræsarealer skal opretholdes og må ikke konverteres til nåleskov. Til trods for, at der er knyttet et højere antal arter til løvskov, er variationen i træartsvalget også afgørende for biodiversiteten. Det er vigtigt, at fredningsforslaget ikke forhindre anvendelse af nåletræer i blanding til gavn for skovdriften. Træartsvalget er af afgørende betydning for produktionsmulighederne i skoven. Alene brug af hjemmehørende træarter kan være forbundet med udfordringer for at opretholde en rentabel skovdrift. Klimaudfordringer gør sig også gældende i forhold til træartsvalget. Det er problematisk at hjemmehørende træarter i træartsvalget skal være bindende, dersom øvrige arter kan være bedre egnet til fremtidens skove. Alene valg af hjemmehørende arter, gør produktionen sårbar.

§3 stk. 3. Nåletræsplantagen (fredskov), kan fastholdes til hugstmoden, og gentilplantning skal ske med hjemmehørende arter. Nåletræsplantagen (ikke fredskov), kan fastholdes til hugstmoden og skal herefter afdrives og fastholdes lysåben.

Skovdrift er baseret på et fremtidsperspektiv, hvor investeringer sikres gennem planlægning, der går over generationer. Ovennævnte forslag vil påføre ejendommene eventuelle værditab i kraft af tab af produktionsapparat. Landbrugsorganisationerne ønsker, at lodsejere sikres kompensation i relation til dette langsigtede produktionsapparat, der i dag er eksisterende.

§3 stk. 4. Arealer omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3 må ikke omlægges, gødskes, sprøjtes eller kalkes.

Økologiske landmænd mister frem over muligheden for at få økologitilskud på fredede arealer, hvor der er forbud mod gødskning eller sprøjtning jf. Landbrugs- og Fiskeristyrelsen, se afsnit nedenfor.

” En del fredninger har bestemmelser, der forbyder brug af pesticider og/eller gødning. Det har betydning for tilsagnet om Økologisk Arealtilskud, da vi giver tilskuddet som kompensation for, at arealerne skal drives økologisk, herunder at der ikke må bruges pesticider. Det betyder, at vi ikke kan give eller opretholde Økologisk Arealtilskud til arealer, hvor der er et forbud mod at bruge pesticider.

Tilsvarende gælder, at vi ikke kan give tillæg om reduceret kvælstoftilførsel til arealer, hvor der er et forbud mod gødskning, da vi giver tillægget til arealer, hvor det er krav, at der tilføres mindre gødning. Derudover kan nogle fredninger have bestemmelser om pløje- eller tilplantningsforbud, som kan betyde, at der ikke kan gives frugt/bærtillæg.”...

Derudover skal landmænd også betale tilskud tilbage, hvis de på nuværende tidspunkt har fået tilsagn til støtte jf. fredningsforslagets øjeblikkelige retsvirkning. Det vil være en betydelig bekymring for lodsejere, der i dag har lov til at gøde og dyrke deres §-3arealer, uanset om de økologer eller ej. Dertil kommer at det kan få konsekvenser for de landmænd, der lovligt dyrker deres §3-arealer i dag.

§3 stk.7. Der må ikke etableres nye læhegn. Eksisterende læhegn kan fjernes.

Læhegn er et karakteristisk udtryk for landskabsanvendelsen gennem tiden, dertil kommer at de fremtræder som biologiske trædesten for en række arter. Såfremt lodsejere ønsker at etablere læhegn, evt. gennem tilskud, fratages de denne mulighed.

§4 stk. 1. Tilbygning til og ombygning af eksisterende boliger reguleres efter bestemmelserne i planloven. Anvendelse af reflekterende materialer, sortglaseret tegl, solpaneler og lignende kan dog kun ske med fredningsnævnets tilladelse.

Mange lodsejere ser på muligheder i at anvende miljøvenlige energitiltag, og finder begrænsningen bekymrende. Som landmand er bygninger koblet til landbrugsdriften og bolig, tæt knyttet, og derfor kan anvendelse af reflekterende materialer knyttes både til drift og bolig.

§4 stk. 2. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften og dambrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse.

Afhængig af placering og anvendelse af nuværende bygninger og produktionsarealer, kan der i fremtiden være behov for at placere bygninger væk fra eksisterende. Denne bestemmelse er en betydelig begrænsning på landbrugsdriften, og landbrugsdriftens udviklingsmuligheder.

Tilgængelighed på arealerne, kan også være afgørende for placering af bygninger, f.eks. ved stejle skrænter m.m.

§5 stk. 1. Faste anlæg og konstruktioner, må ikke etableres inden for fredningsområdet.

Belysning skal være nedadrettet.

Belysning er af afgørende betydning for landbrugsdriften, bestemmelsen, kan få konsekvenser for landmandens muligheder, for eksempel ved fangfolde, dambrug og staldanlæg. Begrænsninger omkring faste anlæg og konstruktioner vil deslige give store begrænsninger for fremtidens landbrug inden for udpegningen af fredningsforslaget.

§5 stk. 4. Der må alene opsættes sædvanlige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug... Hestehegn er også sædvanlige landbrugshegn. Bestemmelsen er formuleret på en fortolkningsmæssigt svær måde. At holde hest, er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære en række købere til eventuelle ejendomme, eller skabe en værdiforringelse.

§5 stk. 9. Der må som udgangspunkt ikke etableres nye grøfter eller dræn. Eksisterende dræn og grøfter kan fastholdes og vedligeholdes. Intensivering af vedligeholdelsen eller etablering af nye dræn og grøfter kan alene ske for at sikre afgræsning af arealer, og først efter nærmere planlægning i plejeplanen.

Formuleringen er svær at forstå. Det vil være behov for at dræne både ekstensive og intensivt dyrkede arealer. Hvordan forholder bestemmelsen til vandløbsprojekter og genslyngning? Der er en klar forventning om, at der grundet klimaforandringer vil komme mere vand. Dette skal afledes. Denne bestemmelse anses for at være en barriere, for at sikre arealer mod stigende vandmængder.

§7 Offentlighedens adgang

Det er et problem at stierne er placeret uden dialog med lodsejere. Der er stor bekymring for både produktion, færdselstyper samt forstyrrelser af jagtinteresser. Stier bør ske gennem frivilligt samarbejde, præcis sådan som man arbejder med det i bestyrelsen for Vejle Ådal og Vejle Fjords Erhvervs- og udviklingsstrategi.

Jagt

Fredningsforslaget forholder sig ikke til jagtinteresser, samt forslaget's konsekvenser for jagten. Jagt er en vigtig værdi for lodsejerne. Flere tiltag peger på at fjerne bevoksning, og dermed skjul for vildtet. Antageligt vil vildtet søge skjul andre steder, og dermed mindske udbyttmulighederne. Dertil kommer begrænsningerne i mulighederne for at opføre jagthytte. Konsekvenser for jagtmulighederne, vil ligeledes kunne forventes af forringe ejendomsværdien.

Pleje

Landbrugsorganisationerne noterer sig at Vejle Kommune vil være plejemyndighed for de privatejede arealer, hvor de får ret til, uden udgift for vedkommende ejer, at foretage plejearbejde, når ejeren er underrettet derom og har haft mulighed for selv at lade

arbejdet udføre. Lodsejere vil generelt gerne samarbejde, men opfatter denne skrivelse som en markant ændring i den private ejendomsret.

Budgetoverslag

Landbrugsorganisationerne kan ikke godkende det fremlagte budgetoverslag, og mener det er misvisende i forhold til den reelle konsekvens, fredningen vil få for lodsejere i det udpegede område. Landbrugsorganisationer fremlægger derfor et revideret overslag, der i højere grad afspejler det reelle tab. Det samlede erstatningskrav, med forbehold for eventuelle individuelle forhold, beregnes til 12.507.000 kr. (se bilag 1). Den enkelte lodsejer skal vurderes individuelt, det reviderede budgetoverslag fra organisationerne skal således alene ses som et modspil til Danmarks Naturfredningsforenings budgetoverslag.

Afsluttende kommentarer:

Landbrugsorganisationerne er stærkt bekymret for at fredningsinstrumentet anvendes på et unødvendigt grundlag, dersom der ikke er nogen trussel mod udvikling af landskabet og naturen i Vejle Ådal. Fredningen bør ikke pålægge lodsejere så konkrete og detaljerede begrænsninger på rådigheden. Det overordnede formål bør i stedet imødekommes gennem et frivilligt samarbejde, således som det er i dag. I en underskriftindsamling, foretaget af Lodsejerforeningen for Vejle Ådal og Vejle Fjord, har 83 modsejere skrevet under på modstandere af fredningsforslaget. Landbrugsorganisationerne er uforstående overfor at et forslag til fredning har øjeblikkelig retsvirkning uden der foreligger en afgørelse. Afgørelsen kan lade vente på sig i op til flere år, alt imens at lodsejere er låst af bestemmelserne i et udkast formuleret af en snæver interesseorganisation som Danmarks Naturfredningsforening. Dispensationsager er både dyrt og tidskrævende, og efterlader ikke fleksibilitet...”

Skovejerforeningen Vejle Ådal/ Vejle Fjord har protesteret mod gennemførelsen af fredningsforslaget og har blandt andet:

”...

Skovejerforeningen Vejle Ådal/Vejle Fjord er bekendt med og tilslutter sig fuldt indsigelsen fra Landbrugsorganisationerne. Foreningen har dog enkelte bemærkninger til størrelsen af erstatning for omlægning af fredskovspligtige nåletræsarealer til løvskov, samt nogle generelle bemærkninger til fredningsforslaget.

De synspunkter, som Skovejerforeningen fremførte ved det offentlige møde, er stadig aktuelle.

Overordnet mener Skovejerforeningen, at fredningsforslaget bør frafalde. Blandt årsagerne hertil kan nævnes, at det arbejde og de mange miljøsikrende tiltag der har været foretaget i Vejle Ådal er sket ved en demokratisk dialog og med frivillige aftaler mellem Kommunen og lodsejerne i Ådalen. Det fremtidige arbejde ses bragt i alvorlig fare, såfremt der kommer en fredning der tvinger parterne ind i unødvendige, ufrivillige, snærende og begrænsende rammer.

DN fremfører, at fredningsforslaget skal betragtes som rettidig omhu. Skovejforeningen er derimod af den opfattelse, at der er tale om et meget stort område, hvori der påtænkes en unødvendig brug af fredningsinstrumentet og står fuldstændig uforstående over for, at forslaget fremføres netop nu, hvor lodsejere og interesseorganisationerne, herunder med repræsentation af DN, har udarbejdet en Erhvervs og Udviklingsstrategi for Vejle Ådal - Vejle Fjord, et Erhvervs- og udviklingsråd og en Bestyrelse for Vejle Ådal & Vejle Fjord. I disse sammenhænge deltager, som nævnt, en repræsentant for DN, hvortil man har lyttet. Såfremt dennes ideer og bidrag havde været ignoreret eller tilsidesat, ville fremføringen af fredningsforslaget kunne have været forstået.

Skovejforeningen vil endvidere gøre opmærksom på, at der er mennesker der bor og lever i det foreslåede fredningsområde. Det er vores opfattelse, at disse personer med en fredning vil opleve unødvendige og besværliggørende restriktioner, hvad enten de har et udkomme ved drift af land-, dam- eller skovbrug eller blot fordi de har valgt at leve der, fordi de værdsætter de natur- og landskabsværdier, der findes i området.

DN forsikrede ved det offentlige møde, at stort set alle ønsker om aktiviteter i området vil kunne ske efter tilladelse eller dispensation fra Fredningsnævnet. Såfremt det er tilfældet, står vi uforstående overfor, hvorfor fredningen ønskes gennemført.

I fredningsoplægget beskrives området besidder mange store natur- og landskabsmæssige værdier og at området ser ud som man ønsker, at det skal se ud også i fremtiden, en status quo fredning. Det er skovdyrkerforeningens opfattelse at disse værdier er beskyttet af allerede eksisterende beskyttelsesforanstaltninger og på ingen måde er under pres. Vejle Kommune har ved en lang række projekter sikret disse værdier yderligere af frivillighedens vej. Vi mener, det er den bedste, smidigste, mest holdbare og billigste måde, at sikre områdets værdier på denne måde, fordi man derved sikrer lodsejernes medejerskab og stolthed ved og over at deltage projekterne. Dette vil efter vores opfattelse ikke kunne opnås gennem en påtvungen fredning...”

Miljøstyrelsen har i brev af 25. august 2017 anført supplerende om fredningsforslaget blandt andet:

” ...

Miljøstyrelsen redegjorde på det offentlige møde den 16. juni 2017 for sine overordnede synspunkter på fredningsforslaget, jf. det udsendte referat af mødet.

Styrelsen anførte bl.a., at de foreslåede bestemmelser om pleje efter styrelsens opfattelse skal justeres, og at styrelsen ville fremkomme med et skriftligt indlæg herom.

En fredning giver kommunen en plejeret, men ikke en plejeplicht.

Miljøstyrelsen har skærpet sin opmærksomhed på, at bestemmelser om pleje ikke må give anledning til misforståelser om dette.

Det er desuden vigtigt at være opmærksom på, at hvis fredningsbestemmelserne angiver decideret forpligtende plejemål, vil visse former for EU-støtte (f.eks. til afgræsning) bortfalde, med erstatningsmæssige konsekvenser til følge.

Samtidig er det ikke ønskeligt, hvis fredningsbestemmelser ændrer på den ordning, som følger af plejebekendtgørelsen, f.eks. ved at pålægge kommunen en pligt til at forhandle plejeplanen med organisationer m.v.

I lyset heraf skal Miljøstyrelsen derfor foreslå følgende ændrede formuleringer af de foreslåede fredningsbestemmelser – nøjere begrundelser er vedr. de enkelte formuleringer angivet i parentes:

§ 8, stk.2: Plejemyndighederne kan gennemføre pleje... (den foreslåede bestemmelse kan opfattes som om der foreligger en plejepligt)

§8, stk. 3: På privatejede arealer har plejemyndigheden bl.a. ret til... (det er ikke hensigtsmæssigt, at oprensningen – som i sig selv er usædvanlig og kunne udelades – opfattes som udtømmende)

§ 9, stk. 2: For de privatejede arealer kan plejemyndigheden lave en plejeplan efter reglerne i plejebekendtgørelsen. For Naturstyrelsens arealer gælder driftsplaner, som løbende revideres. For Natura 2000-arealer gælder særlige planer, og pleje skal være i overensstemmelse med disse planer. (Det fremgår af plejebekendtgørelsen, at plejeplaner efter bekendtgørelsens regler alene anvendes på arealer, der ikke er statsejede. I den aktuelle sag ses der ikke at være et akut plejebehov, som kan begrunde, at kommunen skal pålægges at udarbejde en plejeplan for private og kommunale arealer inden en i fredningen fastsat frist. Det er Miljøstyrelsens opfattelse, at en sådan indgriben i kommunens dispositionsfrihed på plejeområdet må forudsætte, at der foreligger et væsentligt akut plejebehov).

§9, stk.3 omformuleres til: Plejeplanen skal beskrive den ønskede naturtilstand og de foranstaltninger, der sigter mod opnåelse af fredningens formål. (Detailændringer af almenhedens adgangsret synes ikke relevant i sagen, informationstavler omtales i § 5, stk. 5, hegning i § 5, stk. 4 og læskure i §4, stk. 5 og der er derfor ikke behov for at omtale disse specifikt her, mens bænke, affaldskurve ikke ses reguleret af fredningen og derfor kan opsættes på offentlige arealer, eller hvor der kan opnås aftaler med lodsejere herom. Med den foreslåede formulering fremstår det, som om plejemyndigheden får en uspecificeret ret til at opsætte disse ting fremover).

§ 9, stk. 4 og 5 slettes (idet plejebekendtgørelsen beskriver reglerne om tilvejebringelsen af plejeplaner og beskriver, hvem der skal underrettes om afgørelser, om klageadgang m.v.)

Retsvirkninger jf. fredningsforslagets §12

I § 12 foreslås, at bestemmelserne i forslagets § 3, stk. 2 og 4 får retsvirkning straks. Dette indebærer bl.a., at lodsejernes mulighed for i særlige tilfælde at fortsætte en eksisterende lovlig gødskning og sprøjtning af § 3-arealer er afbrudt allerede nu, inden der er taget stilling til, om fredningen skal gennemføres med denne bestemmelse. Dette kan i princippet få erstatningsmæssige konsekvenser, også selvom bestemmelsen senere evt. fjernes. Der ses ikke at være argumenteret overbevisende for, at denne fravigelse

af den sædvanlige ordning vedr. retsvirkninger, jf. hovedreglen i § 37, stk. 3, er påkrævet f.eks. for at undgå irreversible skader på miljø eller landskab, idet der alene er tale om gøde og sprøjte i hidtidigt omfang.

På denne baggrund, og i forlængelse af Miljøstyrelsens synspunkter som fremført på det offentlige møde samt lodsejernes bemærkninger, skal Miljøstyrelsen hermed opfordre fredningsnævnet til snarest at træffe afgørelse om, at denne foreslåede øjeblikkelige retsvirkning af vedr. eksisterende lovlig drift af § 3-arealer tilsidesættes, jf. lovens § 37, stk. 4.

Miljøstyrelsen vil ikke modsætte sig, at retsvirkningsbestemmelsen opretholdes for så vidt angår forslaget § 3, stk. 2, idet der her er mulighed for, at der ellers kan ske irreversible ændringer...”

Lodsejer nr. 44, Kaj Flemming Winther Hansen har i brev af 31. august 2017 protesteret mod forslaget om fredning af Vejle Ådal. Winther Hansen har bl.a. anført:

”

Området er gennem de seneste 20 år blevet mere åbent i det lodsejere og Vejle Kommune i fællesskab har investeret i rydning af buskads og krat/skov, så arealet nu fremstår som en naturlig blanding af ager/græsningsarealer med solitære træer og mindre skove. Aktuelt er min familiens agre efter en længere periode med majs, for ud gået af juletræsdrift, lagt ud med optimale græssorter til økologisk kødkvægsdrift og produktion af hø. For at optimere denne drift er det nødvendigt undertiden at omlægge blandt andet fordi de områder hvor kvæget kaster deres afføring er hjemsted for skadelige parasitter. Så det er nødvendigt at indså græsarter. Ligeledes er det med blandt andet udgangspunkt i syreregn og jordens bonitet, nødvendigt jævnlige at kunne tilføre kalk.

Jeg finder det derfor yderst uholdbart at man i fredningsforslaget ikke vil acceptere tilførsel af kalk. Det umuliggør fremtidig drift. Arealerne vil langsomt ændre sig fra de aktuelle græsblandinger med kløver der er tilpasset kvægs behov til mos og kvægdrift og produktion af hø bliver således en umulighed.

En anden mulighed end kvægdrift er energimajs eller fodermajs. Majs har været den bærende afgrøde på gården i en årrække og er også afhængig af at jorden tilføres "plejemidler".

Den tredje erhvervs mulighed er juletræsdrift og grangrøn. Det var hovedindtægtskilden i mange år, og kan blive aktuel igen hvis det i fremtiden ikke længere, grundet ringe græskvalitet er muligt at få arealerne afgræsset og hvis priserne på majs, og måske også på kød, er vigende.

En fjerde mulighed er energipil. Jeg har i en årrække samarbejdet med firma i Vrå desangående.

Det er svært at se andre driftsmuligheder af aktuelle magre jorde og engarealer end de her nævnte. Og en drift er jo nu engang en nødvendighed for at holde "tingene

:

sammen". Jeg har en længere biologiorienteret uddannelse (er adjungeret professor på KU) og har drevet gården i en generation og min datter har læst agronomi og økonomi, så vi mener at vide hvad vi taler om.

Vi kan derfor ikke i familien acceptere Fredningsforslagets negative attitude til tilførsel af kalk. Det invaliderer gårdens drift. Der skal selvfølgelig også, alt efter hvilken drift der vælges, kunne tilføres kunstgødning (NPK). Aktuelt ikke nødvendigt da der, lige nu, er økologisk kødkvægsdrift.

Vi kan heller ikke acceptere at vi fratages de øvrige relativ få driftsmuligheder vi har. Her tænkes bla. på juletræer/granrønt/energipil.

Der er ingen garanti for at kvægdrift i fremtiden er muligt (befolkningens kostvaner kan jo ændres) og fremover er vegetarisk føde måske mere populært. Derfor må vi selvfølgelig have mulighed for forskellige driftsformer — hvis vi skal holde gården kørende. Alternativt må der udbetales en klækkelig erstatning. Aktuelt er mine børns interesse i at overtage gården vigende, da det er usikkert om gården overhovedet kan drives hvis den bebudede fredning aktualiseres. En ejendomsmægler vurdering lader også ane at værdien af gården kan halveres hvis driftsmulighederne beskæres som det foreslås i aktuelle fredningsforslag.

Det skal afslutningsvis bemærkes at forbud mod vildtagre, skydetårne, opførsel af læbælter forbud mod shelters, etc. (campere i fri natur) forbud mod at dræne, mv alt sammen er med til at invalidere ejendommens værdi, så jeg har ikke overdrevet når jeg i mit indlæg i Vejle den 16. juni sagde at det samlede beløb som fredningen af Vejle Å dal ville koste: 3.6 mill d. kr., ikke engang kunne dække de udgifter jeg blev påført ved en aktualisering af den ønskede fredning.”

Det reviderede forslag til fredning:

Danmarks Naturfredningsforening sendte den 12. december 2017 fredningsnævnet et forslag til en revideret afgrænsning af fredningsområdet, reviderede fredningsbestemmelser samt et revideret fredningskort med stiforløb gennem ådalen.

Danmarks Naturfredningsforening anførte andet:

”...

På baggrund af de mange indsigelser, der er kommet, har vi ændret følgende i det oprindelige forslag:

§3 stk. 3: Flere af de mindre nåletræsbeplantninger på ikke-fredskovspligtige arealer kan fastholdes efter ejers ønske. Det drejer sig om 40b Vork By, Egtved samt 3d Tørskind By, Bredsten.

Der er efter ønske fra Vingstedcenteret tilføjet et nyt stk. 4 hvoraf det fremgår, at: Fredningen er ikke til hinder for, at skoven på matr.nr. 16 t, Ødsted By, Ødsted, som er ejet af Vingstedcenteret, kan anvendes til friluftaktiviteter med tilhørende anlæg i det omfang, de gamle træer ikke skades herved.

Den tidligere bestemmelse med forbud imod omlægning, gødskning mv på §3-beskyttede arealer er udgået efter ønske fra Miljøstyrelsen.

Fredningskortets afgrænsning er ændret således, at en række arealer nord for Tørskindvej (Bindeballestien) udgår efter ønske fra lodsejere.

Stiforløbet er revideret, således at flere forslag til nye stier er fjernet, mens nye er kommet til efter besigtigelsen med lodsejere, idet et revideret stisystem gav bedre mening i marken. Særligt skal nævnes forslag til ny sti på sydsiden af Vejle Å til erstatning for tidligere forslag til nye stier på sydsiden af åen.

DN har fastholdt forslag til sti gennem Vesterby Skov, men ændret ruten, således at den nu følger et gammelt hulvejsspor og tidligere tiders stier gennem skoven.

DN opfordrer fredningsnævnet til at gennemføre fredningsforslaget med de foreslåede ændringer, som tager højde for en lang række af de indkomne indsigelser...”

Danmarks Naturfredningsforening har udarbejdet dette forslag til reviderede fredningsbestemmelser:

”

§ 1 Fredningens formål

Formålet med fredningen er

- At sikre og udvikle en stor og sammenhængende natur i et dynamisk ådals landskab omkring Vejle Å, hvor de bærende og mest værdifulde elementer er de mange kilder og

vandløb, overdrevene, skræntskovene, der alle, sammen med de store enge ved Ravning og Runkenbjerg, danner stor variation i landskabet,

- At sikre og øge den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv,
- At beskytte de geologiske terrænformer og sikre deres formidling,
- At sikre områdets kulturspor,
- At sikre og forbedre områdets rekreative kvaliteter,
- At fastholde og forbedre adgangsmulighederne både for offentligheden og i undervisnings- og formidlingssammenhæng gennem et veludbygget stisystem,
- at sikre mulighed for naturudvikling gennem naturpleje,
- At forhindre yderligere støjforurening af ådalen og
- At medvirke til at sikre gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som er på det til enhver tid gældende udpegningsgrundlag for habitatområde 238.

§ 2 Bevaring af området

Området skal bevares i den nuværende tilstand, medmindre en tilstandsændring er påbudt eller tilladt i de følgende bestemmelser eller tillades ved dispensation. Dog er fredningen ikke til hinder for, at der kan ske naturgenopretning i området, herunder gendannelse af den naturlige hydrologi.

Fredningsnævnets godkendelse erstatter ikke nødvendige tilladelser eller dispensationer, som skal indhentes ved andre myndigheder.

Desuden er de dele af fredningen, som er omfattet af Natura 2000, underlagt den til enhver tid gældende Natura 2000 plan samt opfølgende kommunale og statslige handleplaner. Indsætter, jævnfør Natura 2000 planerne, kan gennemføres uden særskilt tilladelse fra fredningsnævnet.

§ 3 Arealernes drift og anvendelse

1. Landbrugsarealer kan dyrkes som hidtil. Dog må der ikke tilplantes eller dyrkes flerårige udsigtshæmmende afgrøder som eksempelvis elefantgræs, energipil mv. Opgives landbrugsproduktionen, skal arealerne holdes lysåbne.
2. Eksisterende løvtræsarealer skal opretholdes og må ikke konverteres til nåleskov. Hjemmehørende nål som skovfyr, taks og ene kan dog indgå i blandingskov.
3. Nåletræsplantagen (fredskov) på matr.nr. 27ø og 27 bb Ødsted By, Ødsted samt 4 g, 4e, 3e og 1g Tørskind By, Bredsten kan fastholdes til den er hugstmoden. Eventuel genplantning skal ske med hjemmehørende løvtræsarter.

Nåletræsplantagen (ikke fredskov) på matr.nr. 1b Vork By, Egtved, 7e og 7000c Lihmskov By, Nørup samt 6d, 6m, 5e og 5s Bindeballe By, Randbøl kan fastholdes til den er hugstmoden. Der må herefter ikke genplantes eller anvendes udsigtshæmmende afgrøder, og arealerne skal fastholdes lysåbne og udvikles mod naturtypen overdrev (eller eng, hvis det er lavbundsareal).

4. Fredningen er ikke til hinder for, at skoven på matr.nr. 16 t, Ødsted By, Ødsted, som er ejet af Vingstedcenteret, kan anvendes til friluftaktiviteter med tilhørende anlæg i det omfang, de gamle træer ikke skades herved.
5. Plejemyndigheden kan i begrænset omfang anvende pesticider ved bekæmpelsen af invasive arter og problemarter, hvor andre metoder har vist sig udsigtsløse.
6. Dambrug kan vedligeholdes og moderniseres i overensstemmelse med de miljøkrav, der måtte blive stillet til dambrug. Det er tilladt at opsætte net over dammene.
7. Haver kan, uanset ovennævnte bestemmelser, udnyttes som hidtil og herunder tilplantes eller omlægges på sædvanlig vis, men havearealerne må ikke udvides.
8. Der må ikke etableres nye læhegn. Eksisterende læhegn kan fjernes.

§ 4 Bebyggelse

1. Der må ikke opføres eller etableres nye selvstændige boliger inden for det fredede område.
2. Tilbygning til og ombygning af eksisterende boliger reguleres efter bestemmelserne i planloven. Anvendelse af reflekterende materialer, sortglaseret tegl, solpaneler og lignende kan dog kun ske med fredningsnævnets tilladelse.
3. Bygninger, som er nødvendige for landbrugsdriften og dambrugsdriften, kan opføres i tilknytning til eksisterende bebyggelse.
4. Ny selvstændig bebyggelse, herunder ridehaller, pelsdyrbure, drivhuse/-gartnerier, skure, boder, jagthytter, transformerstationer og lignende, må ikke opføres inden for fredningen. Drivhuse, legehuse, terrasser og lignende er dog tilladt i private haver.
5. Fredningen er ikke til hinder for anbringelse af sædvanlige læskure for får, kreaturer og lignende. Forudsat at bygningerne indpasses i landskabet, og facader fremtræder i dæmpede farver uden glans, kan det ske uden fredningsnævnets godkendelse.

§ 5 Faste konstruktioner og anlæg

1. Faste anlæg og konstruktioner, som f.eks. tårne, vindmøller, tankanlæg, transformerstationer og master, må ikke etableres inden for fredningsområdet, og der må ikke føres luftledninger over arealerne. Belysning må kun etableres i tilknytning til boliger og driftsbygninger, og skal i så fald være nedadrettet.

2. Campingvogne og lignende samt teltslagning må ikke anbringes eller finde sted uden for have- og gårdspladsarealer. Undtaget fra forbuddet er teltning på egne arealer eller teltning på primitive overnatningspladser udlagt til formålet.
3. Etablering af sportsanlæg, som golfbaner, skydebaner, motorbaner, ridebaner og landingsbaner for fly og helikoptere mv., er ikke tilladt. Boldbaner vest for Vingstedcenteret på matr.nr. 16 t Ødsted By, Ødsted kan fastholdes, men må ikke udvides.
4. Der må alene opsættes sædvanlige landbrugshegn (trådhegn) til husdyrbrug. Hegnene skal holdes i jordfarver og usædvanlig hegning er ikke tilladt, herunder fx blafrehegn og træhegn (hestehegn).
5. Der må opsættes informationstavler til formidling af fredningen på foranledning af plejemyndigheden og med placering efter aftale med lodsejeren.
6. Der må ikke anlægges nye veje i fredningsområdet.
7. Fredningen er ikke til hinder for etablering af de nødvendige foranstaltninger i forbindelse med pleje, anlæg af stier mv., f.eks. stenter, drikkeanlæg, fangfolde og lignende.
8. Fredningen er ej heller til hinder for, at Naturstyrelsen og Vejle Kommune etablerer primitive overnatningspladser med shelters på egne arealer til almen anvendelse.
9. Der må som udgangspunkt ikke etableres nye grøfter eller dræn. Eksisterende dræn og grøfter kan fastholdes og vedligeholdes. Intensivering af vedligeholdelsen eller etablering af nye dræn og grøfter kan alene ske for at sikre afgræsning af arealer, og først efter nærmere planlægning i plejeplanen.
10. Eksisterende vandindvinding kan fortsætte i det nuværende omfang.
11. Der må ikke etableres permanent oplag af maskiner i det åbne land.
12. På de fredede arealer må der ikke deponeres affald, indrettes lossepladser eller henstilles udrangerede køretøjer eller dele deraf.

§ 6 Terrænændringer mv.

1. Terrænændringer, herunder råstofindvinding, er ikke tilladt. Dog kan der ske terrænændringer som led i en naturgenopretning (jf. § 2), eller mindre terrænændringer i forbindelse med byggeri og anlæg efter Fredningsnævnets godkendelse.
2. Fredningen er ikke til hinder for mindre terrænændringer i private haver.

§ 7 Offentlighedens adgang

1. Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love, og eksisterende veje og stier er således åbne for offentlighedens færdsel til fods eller cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26.

2. Eksisterende stier, som vist med særlig signatur på fredningskortet, må ikke nedlægges. Fredningsnævnet kan godkende, at stiers, vejes og markvejes nuværende tracé kan ændres, såfremt den samlede stiforbindelse gennem landskabet ikke afbrydes, og offentlighedens mulighed for at opleve det fredede område ikke forringes.
3. Senest 2 år efter fredningens gennemførelse skal de på fredningskortet angivne nye stier etableres på plejemyndighedens foranledning.
4. På de på fredningstidspunktet offentligt ejede arealer er der fri fladefærdsel til fods døgnet rundt. På disse arealer skal der, uanset ejerforhold, også fremover være fri fladefærdsel til fods døgnet rundt.

§ 8 Naturpleje og naturgenopretning

1. Vejle Kommune er plejemyndighed for de privatejede arealer og egne arealer, og Naturstyrelsen er plejemyndighed for Miljø- og Fødevarerministeriets arealer.
2. Plejemyndighederne gennemfører pleje til opfyldelse af fredningens formål i henhold til den til enhver tid gældende bekendtgørelse om pleje af fredede arealer og tilsyn, for tiden bekendtgørelse nr. 924 af 27/06/2016 og i overensstemmelse med den til enhver tid gældende Natura 2000-plan.
3. På privatejede arealer har plejemyndigheden ret til, uden udgift for vedkommende ejer, at foretage følgende plejearbejder, når ejeren er underrettet derom og har haft mulighed for selv at lade arbejdet udføre:
  - Fjerne uønsket opvækst af selvsåede træer og buske på de lysåbne arealer med henblik på at opretholde arealernes tilstand. Enkeltstående, karaktergivende træer og buske eller trægrupper og levende hegn af løvtræer kan dog bevares.
  - Træffe foranstaltninger for at sikre og fremme plantesamfund med arter, der er karakteristiske for naturtyperne på de lysåbne naturarealer, bl.a. ved at opretholde en lavtvoksende græs- og urtevegetation, samt i videst muligt omfang at fremme et rigt og varieret dyre- og planteliv herunder at sikre og om muligt forbedre levevilkårene for sjældne arter af dyr og planter.
  - Sikre at stier og trampespor holdes åbne ved regelmæssig slåning af sporene og afmærke stier og spor i terrænet, så de er synlige for publikum.
  - Bekæmpe arter, der er angivet på Miljøstyrelsens Sortliste.
4. Fredningen er ikke til hinder for naturgenopretning, der udmønter fredningens formål. Naturgenopretningsprojekter skal gennemføres i overensstemmelse med et nærmere beskrevet projekt, som er godkendt af Fredningsnævnet.

§ 9 Plejeplaner

- :
1. Plejen tilrettelægges, så den opfylder fredningens formål.
  2. Plejemyndighederne udarbejder plejeplan for det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse. Den første plejeplan skal gælde for højst 5 år, de senere for højst 10 år. På det Natura 2000 udpegede areal skal den første plejeplan gælde, indtil udløbet af den gældende Natura 2000 plan, og herefter følge denne.
  3. Plejeplanen skal redegøre for plejeforanstaltninger og mindre anlægsarbejder samt eventuelle detailændringer i almenhedens adgangsret. Plejeplanen kan, ud over forskrifter for natur- og landskabspleje, indeholde forslag til etablering af primitive publikumsforanstaltninger, f.eks. borde, bænke, affaldskurve og mindre informationstavler, samt opsætning af sædvanlige husdyrhegn og læskure til dyr.
  4. Der skal gives grundejere, forpagtere, Danmarks Naturfredningsforening og Friluftsrådet mulighed til at udtale sig om forslaget til plejeplan.
  5. Såfremt der er uenighed om indholdet af plejeplanen, forelægges de specifikke uenigheder for Fredningsnævnet til afgørelse.

§ 10 Jagt og fiskeri

Jagt er tilladt i overensstemmelse med den til enhver tid gældende lov om jagt og vildtforvaltning.

Lystfiskeri med stang og snøre samt fiskeri med ruser og andre faststående redskaber er tilladt i overensstemmelse med de til enhver tid gældende regler herom.

§ 11 Dispensation

Fredningsnævnet kan meddele dispensation fra fredningsbestemmelserne, såfremt det ansøgte ikke vil stride mod fredningens formål, jf. Naturbeskyttelseslovens § 50, stk. 1.

§ 12 Retsvirkning

Bestemmelsen i § 3 stk. 2 og 4 får retsvirkning ved den offentlige bekendtgørelse af fredningsforslaget, jf. § 37 stk. 3 i naturbeskyttelsesloven.”

Danmarks Naturfredningsforening har den 7. november 2019 udarbejdet et **revideret kort**, der vedlægges denne afgørelse.

Skriftlige bemærkninger til det reviderede fredningsforslaget:

Fredningsnævnet sendte den 25. marts 2018 det reviderede fredningsforslag til lodsejerne i området og øvrige klageberettigede med høringsfrist den 15. juni 2018.

Lodsejer nr. 70, Per V. Johansen, har i en mail af 30. marts 2018 fastholdt sin protest mod gennemførelsen af fredningen og har anført blandt andet, at han især er fortørnet over det reviderede forslag med nye stiforløb, fordi et stiforløb gennem Vesterby Skov og over hans arealer sandsynligvis vil blive brugt rigtigt meget,

”da det vil være en stor genvej for idrætsudøvere fra Vingstedcentret, og andre som tager runden fra Vingsted ad Vingstedskovvej til Bindeballestien og tilbage til Vingsted.

Det vil give store forstyrrelser i området i alle døgnets timer. Jeg mener der i forvejen er gode muligheder for offentlig adgang. Mit areal er et lille fristed for mig og min familie og specielt området, hvor stien er foreslået langs Ødsted bæks forløb, hvor jeg har plantet nye træer og sidder og nyder naturen i ro en tidlig morgen. Mit areal vil miste stor værdi for mig og for fremtidige ejere og dermed stor værditab for mig...”

Lodsejer nr. 5, Lars Gram Hansen, har protesteret mod forslaget om fredning af ådalen og har herunder rejst indsigelse mod forslaget i fredningsbestemmelserne om, at nåletræskulturen på hans ejendomme skal afdrives, når de er hugstmodne.

Lars Gram Hansen har tillige protesteret mod, at hans dambrug på matr.nr. 2z Bindeballe by, Randbøl, er medtaget under fredningsforslaget.

Lodsejer nr. 31, Kamma Beierholm, har i en mail af 4. maj 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har oplyst blandt andet, at hendes ejendomme, matr. nr. 5 d, 8 c, 9 c Bindeballe by, Randbøl samt matr. nr. 7 m smst., der er på 9,56 ha, med skov, græs, enge og søer, ligger som den yderste spids i fredningsområdets sydvestlige del, grænsende op til ejendommene matr. nr. 7aa, 7 d, 6 d og 6m Bindeballe by, Randbøl, som efter hendes opfattelse indgår i et vådområde, som Vejle Kommune fik etableret i 2017. Kamma Beierholm støtter sin protest på, at hendes ejendomme ligger naturligt uden for fredningen og intentionerne med fredningen, ligesom fredningen vil ramme hende unødigt hårdt med store omkostninger til følge. Ejendomme bør derfor udgå af fredningen.

Kamma Beierholm har i en mail, modtaget den 15. juni 2018, anført supplerende om afgrænsningen af fredningsområdet, at vådområdet, der blev etableret af Vejle Kommune i 2017, skal være den naturlige sydvestlige afgrænsning af fredningsområdet, således at hendes ejendom ”udelades” af fredningsforslaget. Kamma Beierholm bemærker i den forbindelse, at Vejle Kommune afsluttede vådområdeprojektet ved samme naturlige grænse.

Lodsejer nr. 45, Anne Schmedes, har i en mail, modtaget den 19. maj 2018, bemærket, at Danmarks Naturfredningsforening har foreslået - efter ønske fra Miljøstyrelsen - at forbuddet mod gødskning af § 3-arealerne udgår i de reviderede fredningsbestemmelsernes § 3. Anne Schmedes har i den forbindelse stillet sig undrende overfor, at ”man nu bare kan gøde løs”, og foreslår - hvis dette ikke er meningen med bestemmelsen - at bestemmelsen omformuleres, så det præciseres hvilke arealer, der må gødes og omlægges for at undgå misforståelser.

:

Lodsejer nr. 99 Lennart Mortensen, har i et supplerende indlæg, modtaget den 23. maj 2018 fastholdt sin protest mod forslaget om fredning af ådalen.

Vejle Kommune har i en mail, modtaget den 30. maj 2018, kommenteret det reviderede fredningsforslag og har anført blandt andet:

”... Det reviderede forslag giver stadig ikke anledning til ændring af kommunens holdning til en fredning i Vejle Ådal. Kommunen er derfor fortsat principielt imod den foreslåede fredning.

...

Vejle Kommune arbejder for at sikre og udvikle ådals landskabet, at sikre den biologiske mangfoldighed, at sikre de kulturhistoriske spor og rekreative kvaliteter m.v.

Vejle Kommune ønsker også at skabe sammenhængende natur og forhindre yderligere støjforurening i ådalen, herunder forhindre en hærvejsmotorvej gennem området.

Det er imidlertid fortsat Vejle Kommunes opfattelse, at en fredning er et unødvendigt instrument at tage i brug for at sikre ådalen, og at der er en klar uoverensstemmelse imellem det, der opnås med en fredning af Vejle Ådal, og de omkostninger, en fredning vil medføre.

...

Vejle Kommune arbejder dialogbaseret sammen med lokale lodsejere, lokalråd og øvrige interessenter omkring naturpleje og udvikling af området. Vedlagte bilag viser, at Vejle Kommune gennem det gode dialogbaserede lodsejersamarbejde har gennemført eller støttet en lang række naturprojekter og rekreative projekter ikke bare i Vejle Ådal, men også i tilløb til denne og i Grejs Ådal. Det viser, at kommune, lodsejere og foreninger ved det gode samarbejde og ved frivillighedens vej ikke bare kan opnå det samme, men også vil gå længere i forhold til det, man vil opnå ved en eventuel fredning.

Efter fire års samarbejde med lodsejere, erhverv og øvrige interessenter vedtog Vejle Kommune i januar 2016 en Erhvervs- og Udviklingsstrategi for Vejle Ådal og Vejle Fjord. Strategien sætter meget ambitiøse mål for bl.a. ådalens udvikling af natur og friluftsliv – herunder bevarelse af tunneldalslandskabet og de naturmæssige værdier fra Randbøl Hede til Rands Fjord, hvor Vejle Ådal er en del af dette store område. Vejle Kommune har understøttet etableringen af en lodsejerforening og en skovejferforening i området, og i august 2016 trådte en ny bestyrelse for Vejle Ådal sammen, som skal realisere den ambitiøse strategi.

I 2017 blev Rådet for Vejle Ådal & Fjord nedsat. Rådet består af 24 personer, der repræsenterer en række interesseorganisationer, som alle i deres daglige virke på en eller anden måde beskæftiger sig med det enestående landskab Vejle Ådal og Vejle Fjord. Der er repræsentanter for ... Rådets formål er at understøtte og sikre dialogen mellem områdets mange interessenter og dialogen med Vejle Kommune. Rådet skal

:

være med til at udvikle og forbedre mulighederne for erhverv, kultur, landdistrikter, natur og friluftsliv i området.

Inden for den foreslåede fredningsgrænse er over 70 % af arealerne enten fredsskov, beskyttet natur eller permanente græsarealer, mens mindre end 12 % af det samlede areal i dag drives med landbrugsafgrøder.

Der ligger ingen bebyggelse, der giver mulighed for yderligere byvækst inden for den foreslåede fredningsgrænse. Hele området er udpeget som bevaringsværdigt landskab og særligt værdifuldt geologisk beskyttelsesområde, som hører under de nationale interesser i kommuneplanen. Derfor vil kommunen ikke give tilladelse til større tekniske anlæg i området. Regulering af byggeri m.m. i området administreres i dag af Vejle Kommune som myndighed i henhold til zonelovgivning med ankemulighed til Planankenævnet. Vejle Kommune vurderer, at der hermed allerede er en tilstrækkelig beskyttelse af området, og derfor synes en fredning unødvendig.

Region Syddanmark har ikke udlagt råstofgraveområder inden for området, og der er heller ikke udpeget interesseområder for råstofindvinding inden for området.

Regeringen har igangsat en VVM-undersøgelse for en ny motorvej på strækningen mellem Give og Haderslev henholdsvis vest og øst om Billund og dermed uden for området, der foreslås fredet. Vejle Kommune har ingen planer om nye kommunale vejanlæg i området.

Vejle Kommune ønsker derfor fortsat at udtrykke en klar modstand mod fredningsforslaget. Kommunen mener, at området, der foreslås fredet, allerede er ydet den nødvendige beskyttelse til bevarelse af tunneldalslandskabet og dens unikke og smukke natur..."

Lodsejer nr. 56, Mogens Bruun Kristensen, har i et brev af 1. juni 2018, oplyst, at han er modstander af fredningsforslaget, og at forslaget - trods de mindre ændringer, som er sket - fortsat er stridende mod hans tanker om lokale initiativer og lokalt engagement i ådalen.

Mogens Bruun Kristensen har herefter anført i brevet:

"Personligt berøres min ejendom på følgende punkter.

Oprettelsen af nye stier. Gener der opstår deraf larm og uro til skade for den dejlige fredelige natur. Her er en bestand af kronhjort, her yngler Rød glente, her yngler natugle mm alle arter vil gerne have fred og ro. Lige netop det kan vi tilbyde dem i dag. Dem der vil nyde dette liv er velkomne men forbedret tilgang til arealerne giver mere uro.

Med hensyn til forslag til stiforløb har jeg det ønske at den holdes parallelt med Vejle Å. Matrikel 25 c stien holdes mellem å og sø.

:

Vi har et par jagter om året med stiforløb og retmæssig adgang på nye stier frygter vi for uheld i forbindelse med jagt men også at jagten ikke er nær så attraktiv med et økonomisk tab for mig.

...

Vedr. skov

Alene brug af hjemmehørende træarter kan være forbundet med udfordringer for at opretholde rentabel skovdrift. Klimaudfordringer gør sig også gældende i forhold til træartsvalget. Det er problematisk at hjemmehørende træarter i træartsvalget skal være bindende, dersom øvrige arter kan være bedre egnet til fremtidens skove. Alene valg af hjemmehørende arter, gør produktionen sårbar. Min skovvej indgår i stiprojektet, når jeg ser på hvordan vejen under ekstreme vejrforhold kan blive kørt op af skovningsmaskiner mm kan jeg vanskeligt forestille mig hvordan dette kan kombineres med offentlig færdsel uden at give konflikter.

Vedr. afgræsning

Mine marker bliver i dag afgræsset af mine kreaturer. Et stiforløb betyder at jeg skal opsætte og vedligeholde en del mere hegn.

Fremtidige ejere vil evt. holde hest. Hestehegn er også sædvanlige landbrugshegn. Bestemmelsen er formuleret på en fortolkningsmæssig svær måde. At holde hest er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære en række købere til eventuelle ejendomme, eller skabe en værdiforringelse..."

Lodsejer nr. 62, Flemming Skov har i mail, modtaget den 4. juni 2018, fastholdt sin protest mod fredningen af Vejle Ådal.

Lodsejer nr. 111 Peter Føns Knudsen, Vesterbyvej 43, Ødsted, har i brev af 5. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har anført blandt andet:

” ...

Mit areal består næsten udelukkende af blandingsskov primært løvskov, hvor der i en travl hverdag som fritidslandmand foretages begrænset hugst og sjældent fuld fældning m. genplantning. Både bestående løv- og nåletræsbeplantninger påtænkes skovet ved relevant alder og størrelse, så der forsat skabes en skyggeeffekt fra resttræer over selvsået, naturlig opvækst.

Jeg kan ikke i forslaget fastslå, hvilke af mine arealer, som vurderes som ren nåletræsbeplantning med afrømningspligt (kan af Vejle Kommunes indsigelse læses som der er afrømningspligt indenfor 6 år).

Den største variation ligger i blandingsskoven og overgangene til ren løvskov, så det vil væsentligt at kunne fastholde nåletræer i skoven også udover hjemmehørende nål.

Stisystemet i Vesterby Skov er fornuftigt nok tilrettet, så det nu følger de gamle skovveje og hjulspor i forlængelse af disse. Vedligehold af disse skovveje er begrænset og stedvis nødvendige grøftninger er ikke sket i nyere tid, hvor skov ikke længere er specielt driftsmæssigt rentabelt.

Nye stier berører tre af mine matrikler, hvor den største problematik for skovveje/hjulspor og nye stier er "det er for vådt visse steder". Udkørsel og færdsel med egne mindre traktorer skaber dybe traktorspor og "smadder" mellem traktorsporet, som forværres væsentlig med større skovningsmaskiner.

I dag fremstår skovveje og hjulspor i nogenlunde pæn tilstand grundet kun lidt færdsel med traktorer de seneste år, men udgangspunkt for færdsel på et kommende stisystem i min del er skoven vil være gummistøvler frem for vandrestøvler. Alternativt gå i kanten af stisystemet.

Hvis Vejle Kommune pålægges at skabe et tørt og stabilt stisystem hen over de vanskelige passager, så vil disse ved førstkommende traktorkørsel blive "kørt op". Enten accepterer man forholdenes tilstand eller så skal enten kommune eller ejer påregne årlige udgifter til at holde de våde passager passable. Konflikter med skovens gæster/kommunen kan blive resultatet...

Jagtdelen:

For nuværende lejes ager og skovarealer til Ødsted Jagtkonsortium, hvor skovdelens 7,6 ha tæller lige så meget som agerjordens 53 ha.

Muligheden for flere gæster i skoven i de lyse timer vil begrænse jægerens frihedsgrader og gøre skoven mere uinteressant jagtmæssigt, hvilket allerede sker nu med min egen skovning - forskellen vil være, at jeg indretter og evt. forføjer mig, hvilket de øvrige gæster ikke gør.

Lodsejer nr. 112 Henry Kristiansen har i brev af 7. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har anført til støtte for sin protest blandt andet:

”...

På min ejendom er der sket mindre justeringer i det nyeste forslag. Generelt set er fredningsforslaget fortsat uønsket og modstridende mod mine tanker om lokale initiativer og lokalt engagement i den flotte natur vi bor i.

Personligt berøres min ejendom på følgende punkter.

Oprettelse af nye stier. Gener, der opstår deraf, er larm og uro til skade for den dejlige fredelige natur, som vi i årtier har værnet om.

Her er en bestand af kronhjort, her yngler Rød glente, havørn mm alle arter vil gerne have fred og ro. Lige netop det vi kan tilbyde dem i dag. Dem der vil nyde dette liv er velkomne, men forbedret tilgang til arealerne giver mere uro.

I skitsen til stiforløb adskilles en indhegning i matrikel 17 i 2 dele med det bøvlt det giver i fremtiden med 2 indhegninger. Dyrene kan i dag frit gå fra mark 14-0 til 16-0

I fremtiden vil jagt på arealerne ikke være nær så attraktiv med et økonomisk tab til følge.

Min skov.

I matrikel 17 er der i dag i fredskov ca. 0,7 ha nåletræ (ædelgran). Nåletræ kan fastholdes til hugstmoden, men genplantning må kun ske med hjemhørende arter

Skovdrift er baseret på et fremtidsperspektiv, hvor investeringer sikres gennem planlægning, der går over generationer. Ovennævnte forslag vil påføre ejendommene eventuelle værditab i kraft af tab af produktionsapparat.

Alene brug af hjemmehørende træarter kan være forbundet med udfordringer for at opretholde en rentabel skovdrift. Klimaudfordringer gør sig også gældende i forhold til træartsvalget. Det er problematisk at hjemmehørende træarter i træartsvalget skal være bindende, dersom øvrige arter kan være bedre egnede til fremtidens skove. Alene valg af hjemmehørende arter, gør produktionen sårbar. Min skovvej indgår i stiprojektet, når jeg ser på hvordan vejen under ekstreme vejrforhold kan blive kørt op af skovningsmaskiner mm kan jeg vanskeligt forestille mig hvordan dette kan kombineres med offentlig færdsel uden at give konflikter.

Stiforløb.

Sti forslag er etableret i meget vanskeligt terræn...

Vedr. Afgræsning

Fremtidige ejere vil evt. holde hest. Hestehegn er også sædvanlige landbrugshegn. Bestemmelsen er formuleret på en fortolkningsmæssigt svær måde. At holde hest, er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære en række købere til eventuelle ejendomme, eller skabe en værdiforringelse..."

Lodsejer nr. 81 Svend Bjarne Østergaard har i brev af 7. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har til støtte herfor anført blandt andet:

”...

:

Generelt set er fredningsforslaget fortsat uønsket og modstridende mod mine tanker om lokale initiativer og lokalt engagement i den flotte natur vi bor i.

Personligt berøres min ejendom ikke på så mange punkter.

I fremtiden vil jagt på arealerne ikke være nær så attraktiv med et økonomisk tab til følge.

Vedligeholdelse af mine græsarealer med oprensning af grøfter reparation af dræn mm kan blive besværlig med unødigt bureaukrati. For at fastholde slæt og afgræsning er det nødvendigt med løbende vedligeholdelse og reparation.

Mine arealer afgræsses. Fremtidige ejere vil evt. holde hest. Hestehegn er også sædvanlige landbrugs-hegn. Bestemmelsen er formuleret på en fortolkningsmæssigt svær måde. At holde hest, er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære en række købere til eventuelle ejendomme, eller skabe en værdiforringelse...”

Skovejerforeningen Vejle Ådal/ Vejle Fjord har i brev af 10. juni 2018 fortsat protesteret mod forslaget om fredning af Vejle Ådal og har i brevet kommenteret de reviderede fredningsbestemmelser og fredningsforslaget.

Skovejerforeningen har anført i brevet blandt andet:

”...

Skovejerforeningen Vejle Ådal/Vejle Fjord er medunderskriver af Landbrugsorganisationernes indsigelse vedrørende sagen og støtter dermed fuldtud op herom. Derudover har Skovejerforeningen Vejle Ådal /Vejle Fjord følgende generelle indsigelser og bemærkninger til sagen.

- 1) Fra Vejle Kommune og blandt lodsejerne i fredningsområdet findes en stærkt udtalt skepsis og et klart udtalt ønske om ikke at gennemføre fredningen. Derfor finder Skovejerforeningen det stærkt betænkeligt, såfremt fredningsforslaget gennemføres på trods heraf.
- 2) Der findes ingen aktuelle trusler mod de værdier som fredningsforslaget er rettet mod. Derfor finder Skovejerforeningen forslaget unødvendigt. Skulle disse værdier senere vise sig truet kan et fredningsforslag til enhver tid rejses. Da et fredningsforslags har opsættende virkning, vil der således til enhver tid være sikret mod eventuelle trusler.
- 3) På langt de fleste arealer i fredningsområdet findes der allerede gode naturbeskyttende regler. Der skal derfor ansøges, såfremt der ønskes gennemført eventuelle projekter. Ansøgningsprocedurerne sikrer blandt andet offentlige høringer. Derfor kan DN og andre interesseorganisationer til enhver tid gribe ind, såfremt det findes nødvendigt. Specielt på den overvejende del af områdets

skovarealer findes betydelige begrænsninger og en gennemgribende beskyttelse, da de er underlagt Natura 2000 regelsættet.

4) Danmarks Naturfredningsforening er repræsenteret i Bestyrelsen for Vejle Ådal/Vejle Fjord, hvorfor Foreningen har indflydelse, medbestemmelse og forhåndskendskab til projekter og tiltag i området. Skulle Foreningen i denne sammenhæng føle sine interesser tilsidesat eller forbigået, vil Foreningen til enhver tid kunne tage fredningsinstrumentet i brug som modsvar.

5) Skovejerforeningen er af den klare opfattelse, at en god og velfungerende regulering og varetagelse af både natur- og erhvervsinteresser på nuværende tidspunkt findes ved eksistensen af det tætte samarbejde mellem Bestyrelsen for Vejle Ådal/ Vejle Fjord og Vejle Kommune.

DN har indflydelse på afgørelserne jvf. denne indsigelses punkt 4). Skovejerforeningen er desuden af den opfattelse, at det med Bestyrelsen Vejle Ådal/Vejle Ford etablerede samarbejde mellem Vejle Kommune, Lodsejerne og interesseorganisationerne tilsidesættes og bringes til ophør såfremt fredningen gennemføres.

6) Gennem partsforhandlinger mellem Vejle Kommune og lodsejerne i fredningsområdet arbejdes der med et godt og gennemtænkt forslag til anlæggelse af stisystemer i det skitserede fredningsområde. Skovejerforeningen er af den opfattelse, at dette arbejde vil sikre både et bedre og et mere velfungerede stisystem end det, der er foreslået i fredningsforslaget. Den eksisterende løsningsmodel vil desuden have de fordele, at det vil være solidt forankret i lodsejerne samt sikre lodsejernes medejerskab hertil. Anlæggelse af stisystemer på dette grundlag vil være langt mindre ressourcekrævende for det offentlige blandt andet fordi, der ikke skal erlægges fredningserstatninger. Skovejerforeningen er videre af den opfattelse, at en fredning i overensstemmelse med DN's forslag vil fastlåse den i punkt 6) nævnte proces, hvilket vurderes at være et tilbageslag for offentlighedens adgang til dette unikke område.

7) Ved det offentlige fredningsmøde fremførte DN gentagne gange, at såfremt der ønskes gennemført projekter eller anlægsarbejder, der vil stride mod fredningen, ”så kan der blot søges dispensation og indhentes tilladelse fra Fredningsnævnte”. Såfremt dette er tilfældet og såfremt det er så enkelt, er Skovejerforeningen af den opfattelse, at der ikke ses nogen grund til at gennemføre en omkostningstung fredning, der samtidig vil besværliggøre livet for områdets lodsejer, samt forårsage betragtelige forringelser af områdets ejendomsværdier. Fredningen synes således uden berettigelse, såfremt der blot kan indhentes tilladelser. I bedste fald vil processen blot være tidskrævende og omkostningstung.

8) Skovejerforeningen er videre af den opfattelse, at det af DN estimerede erstatninger på skovområdet er unuanceret og ligge langt under, hvad der er realistisk.

- :
- 9) På baggrund af ovennævnte punkter tager Skovejerforeningen Vejle Ådal/Vejle Fjord stærk afstand fra det aktuelle fredningsforslag og anmoder om at det frafaldes.

Skulle fredningsforslaget blive gennemført mod lodsejernes og Vejle Kommunes ønsker, har Skovejerforening følgende indsigelser og bemærkninger til fredningsforslaget punkter.

- 1) § 3, 6. Det findes besynderligt at fredningsforslaget ”tillader”, at der opsættes net over dambrugenes damme, da det er et lovkrav fra Fødevarestyrelsens side, at damme og kanaler hvori der holdes fisk skal overdække med tråde eller net.
- 2) § 4, 2. Hvis der med solpaneler menes solceller til produktion af miljøvenlig elektricitet, findes det betænkeligt at afskære lodsejerne fra at foretage energivenlige investeringer heri.
- 3) § 4, 4. Der bør åbnes mulighed for etablering af mindre skure til brug ved biavl i området.
- 4) § 5, 2. Der gøres opmærksom på at arbejdsmiljøreglerne forskriver at skovarbejdere har ret til adgang til mandskabsvogne, hvorfor der bør åbnes mulighed herfor.
- 5) § 5, 3. En til stadighed større del af akutberedskabet varetages ved helikopter indsats, hvorfor der bør åbnes mulighed for etablering af helikopterpladser til dette formål.
- 6) § 5, 4. Der savnes en stillingtagen til opsætning af ulvesikrehegn til beskyttelse af området husdyrbesætninger.
- 7) § 5, 8. Hvorfor er det kun Vejle Kommune og Naturstyrelsen og ikke private lodsejere, der skal have denne mulighed?
- 8) § 5, 10. Findes betænkelig, idet der hermed dæmmes op for etablering af FREA akvakulturanlæg uden forbindelse med vandløbssystemerne.
- 9) § 9, 4. Skovejerforeningen Vejle Ådal/Vejle Fjord ønskes anført som høringsberettigede på linje med DN og Friluftsråde...”

Lodsejer nr. 107, Kristen Mikel Jensen har i en mail, modtaget den 10. juni 2018, protesteret mod gennemførelsen af fredningen og har henvist til bemærkningerne fra Vejle Kommune og flere lodsejere i ådalen. Kristen Mikel Jensen har tillige henvist til den strategi for Vejle Ådal, som lokalrådet har vedtaget for at tilgodese naturinteresserne. Kristen Mikel Jensen har udtrykt bekymring for, at strategien kan blive opgivet, hvis fredningen gennemføres, og at den lokale opbakning til bevarelse af ådalen vil forsvinde, hvis lodsejerne får påtvunget en fredning.

Lodsejer nr. 26 Gorm Sverre Christensen har i brev af 11. juni 2018 protesteret mod fredningen af ådalen og har anført i brevet blandt andet, at han tilslutter sig de tiltag, Vejle Kommune har sat i værk i dialog med lodsejerne og ad frivillighedens vej.

Gorm Sverre Christensen har anført, at hans arealer skal kunne dyrkes som hidtil – også med majs samt med mulighed for tilplantning med juletræer som hidtil. Jagten på hans ejendom kræves erstattet, såfremt der ikke fremover kan etableres vildtremisser og vildtag samt opsættes skydetårne.

:

Lodsejer nr. 57, gårdejer Carsten Schmidt, har kommenteret fredningsforslaget i brev af 11. juni 2018. Carsten Schmidt anfører blandt andet:

” ...

Indledningsvist skal jeg fastholde min tidligere fremsatte indsigelse mod fredningsforslag på min adresse Vorkvej 87, lodsejersnummer 57 – indsigelsen fastholdes således også efter modtagelsen af forslag til reviderede fredningsbestemmelser fra DN.

Forslaget vil betyde omfattende indskrænkninger i mine muligheder for drift af min nuværende landbrugsdrift med agerjord, jagt og erhvervshestehold.

Fredningen vil betyde stort værditab og herlighedsværdi på min ejendom.

Nedenfor vil jeg uddybe, hvorfor fredningen ikke bør gennemføres.

Fredning unødvendig af arealerne

En fredning af området står på ingen måde mål med formålet med fredningen.

I Vejle Ådal har vi i dag allerede et omfattende stisystem mange steder og offentligheden har allerede stor adgang til Vejle Ådals området. Vejle Kommune har allerede etableret stier mange steder, ligesom der er sti på hele den gamle jernbanelinje nord for Vejle Å.

Jeg skal ikke undlade at gøre opmærksom på, at Vejle Kommune tillige har udtalt sig imod fredningsforslaget, som nu er fremsat af DN.

DN har i fredningsforslaget fremført, at en del af formålet med fredningen er at sikre og øge den biologiske mangfoldighed i området og forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv. Hertil skal jeg bemærke, at yderligere adgang for offentligheden med det stisystem, som DN foreslår, på ingen måde vil forbedre levevilkårene for et rigt dyre- og planteliv og for os mennesker, der bor herude hele året.

Vi passer netop i dag på naturen i området og mine arealer i det udpegede område er allerede såvel §3 områder, som fredsskov, samt beskyttet natur. Dermed er området allerede omfattet af flere hensyn, som tilgodeser et rigt dyre- og planteliv. I øvrigt henvises til mine bemærkninger nedenfor under punktet vildtet og naturen.

DN har yderligere i fredningsforslaget fremført, at en del af formålet med fredningen er at sikre gunstig bevaringsstatus for naturtyper og arter. Netop fordi der i dag er tale om arealer, der allerede er såvel §3 områder, som fredsskov, som beskyttet natur, da er bevaringsstatus allerede sikret. Dermed er en fredning ikke nødvendig, når formålet kan opnås allerede på arealerne.

Naturpleje og et veludbygget stisystem beskrives tillige i formålsbestemmelserne som nogle formål med fredningen. Der pågår på arealerne i dag allerede naturpleje af såvel

os lodsejere som af Vejle Kommune, som det er set ved Fredningsnævnets besigtigelse i juni 2017 Og der er allerede etableret omfattende og veludbyggede stisystemer i Vejle Ådal – derfor er en fredning af arealerne ikke påkrævet.

I fredningsforslagets paragraf 2 gør DN gældende, at området skal bevares i dets nuværende tilstand. Igen skal jeg henvise til, at der allerede er tale om såvel §3 områder, som fredsskov, samt beskyttet natur.

I øvrigt henvises til det tidligere indleverede brev med indsigelser fra landbrugsorganisationerne, der bl.a. fremfører, at truslen beskrevet i fredningsforslaget ikke synes at være reel.

Det gøres gældende, at ingen af de fra DN fremsatte formål med fredningen af det udpegede areal er formålsbestemmelser, som nødvendiggør en fredning af arealerne. Formålene dels er opnået og dels fremadrettet kan opnås via det samarbejde, som lodsejerne har med Vejle Kommune samt ved Vejle Kommunes tilsyn - samt idet det allerede er såvel §3 områder, som fredsskov, samt beskyttet natur.

Skoven

Alene brug af hjemmehørende træarter kan være forbundet med udfordringer for at opretholde en rentabel skovdrift. Klimaudfordringer gør sig også gældende i forhold til træartsvalget.

Det er problematisk, at hjemmehørende træarter i træartsvalget skal være bindende, dersom øvrige arter kan være bedre egnet til fremtidens skove. Alene valg af hjemmehørende arter, gør produktionen sårbar.

Min eksisterende skovvej indgår i stiprojektet. Når jeg ser på, hvordan vejen under ekstreme vejrforhold kan blive kørt op af skovningsmaskiner mm, kan jeg vanskeligt forestille mig hvordan dette kan kombineres med offentlig færdsel uden at give konflikter.

Afgræsning af arealer

Mine marker bliver i dag afgræsset af mine heste. Et stiforløb som foreslået betyder, at jeg skal opsætte og vedligeholde en del mere hegn.

Hestehegn er også sædvanlige landbrugshegn. Bestemmelsen i fredningsforslagets paragraf 5, punkt 4 er formuleret på en fortolkningsmæssigt svær måde. At holde hest, er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære mig for videreudvikling af min hesteejendom, hvilket skaber en klar værdiforringelse af ejendommen.

Vildtet og naturen

Oprettelse af nye stier i området vil true dyrelivet, da der derved vil komme flere mennesker på naturarealerne. Der vil som følge deraf opstå gener af larm og uro til

skade for den dejlig fredelige natur. For eksempel kan i allerede i dag her hos os i perioder høre larm fra støjende persongrupper helt nede ved Raving station.

I vores natur på arealerne er der en bestand af Kronhjort, der er flere sjældne Rovfugle, deriblandt yngler Rød Glente og der yngler Natugle m.m. Alle arter vil gerne have fred og ro, hvilket er lige netop det, vi kan tilbyde dem i dag. Dem der vil nyde dette liv er velkomne, men forbedret tilgang til arealerne giver mere uro for dyrevildtet.

I den forbindelse vil jeg gerne gøre opmærksom på, at når nogen – f.eks. spejdere eller idrætsforening har spurgt, om de må gå på mine arealer eller holde f.eks. orienteringsløb på mine arealer, har jeg altid sagt ja og lavet aftaler med dem frivilligt. Det er altså ikke således, at arealerne er totalt lukket for offentligheden.

Men såvel os der bor her, som dyrelivet har brug for, at der er den fornødne ro og orden, for at vi kan passe på naturen. Og når det står i fredningsbestemmelserne i udkastet, at der må cykles, så vil der altid blive store problemer med Mountainsbikere, da disse er til stor gene for naturen. Der er ingen som helst sanktioner sat op i bestemmelserne, ligesom der ikke er lavet et forbud mod Mountainsbikere, hvilket der burde være, hvis det måtte blive et fredet areal.

Med det stisystem, som DN har lavet i fredningsforslaget, vil vildtet blive stresset unødvendigt, når der er adgang for offentligheden. Det forekommer derfor totalt forkert, at lave fredning for at udbrede stisystemer. Vi skal heller passe på naturen og vildtet og lade os lodsejer i samarbejde med Vejle Kommune passe på naturen, hvor vi i øvrigt efterlever regler for §3 områder, fredsskov og beskyttet natur.

Vi har i dag jagtarealer og driver jagt på arealet. Med stiforløb og retmæssig adgang på nye stier frygter vi for uheld i forbindelse med jagt. Samtidig vil jagten på ingen måde være nær så attraktiv, hvilket betyder et stort økonomisk tab for mig.

Hertil skal nævnes, at jagten vil blive væsentligt indskrænket på grund af farer ved jagt, når der går offentlighed og personer uden jagterfaring rundt i fredede arealer.

Det gøres gældende, at vildtet og den nuværende natur bedst bevares, ved at lade arealerne fortsat være lodsejernes ansvar at passe. Vi sørger allerede for pasning af arealerne på en sådan måde, at der er et rigt dyreliv og en velplejet natur, hvor reglerne for §3 arealer, fredsskov og beskyttet natur overholdes med Vejle Kommunes tilsyn. Formålsbestemmelserne i fredningsforslaget synes således at være overflødige, hvorved en fredning ikke bør ske af arealerne – en fredning som også er uønsket af Vejle Kommune.

Samlet set anmodes Fredningsnævnet således om, at en fredning ikke finder sted.

Fredningsgrænsen

Såfremt Fredningsnævnet mod forventning skulle gennemføre en fredning, fremsættes der protest og indsigelse mod fredning af hele det udpegede areal på min ejendom, således som fredningsområdet for nuværende er tegnet ind på DNs forslag til fredning.

Som forevist for Fredningsudvalget ved opsætning af pinde med grønne poser på ved bestigelsen i juni 2017 på min ejendom, så har DN trukket en fredningsgrænse, som ligger ganske tæt på min gylle-beholder, på kanten af vores ridebane og midt gennem mark i omdrift og dele af hestefold, som bruges til erhvervshestehold.

Det har ingen nødvendighed overhovedet, at lave fredning så tæt på min ejendom og bygninger. Det skader min erhvervsejendom og er til stor gene og giver et voldsomt værdimæssigt tab. F.eks. vil jeg ikke længere på min ejendom kunne træne mit erhvervshestehold om vinteren på ridebanen – som er en nødvendighed med travheste, at de trænes hele året – når fredningen berører mit ridebaneareal, idet man ikke må tænde projektører i fredningsarealet. Belysning er en nødvendighed i vinterhalvåret og har været brugt af mig på arealerne oppe ved mine bygninger lige siden jeg overtog ejendommen i 1993 og lige siden har haft erhvervshestehold på ejendommen.

Som skitseret på kort, jeg tidligere har forevist og afleveret til Fredningsnævnet – hvilket vedlægges igen – vil det være tilstrækkeligt med en fredningsgrænse neden for min skov og dermed langs §3 området. **Se sort kraftig streg på vedlagte tegning med ny fredsgrænse.**

De stier, som er foreslået af DN i det seneste forslag, ligger mellem min foreslåede fredningsgrænse neden for min skov og i §3 området. Det vil sige, at det på ingen måde har gang på jorden eller er nogen som helst nødvendighed at trække en fredningsgrænse helt oppe ved min ejendom, som beskadiger min erhvervsmuligheder og gør tabet for min ejendom endnu større. **Det vil være tilstrækkeligt med en fredningsgrænse, hvor jeg har trukket den på vedlagte tegning.**

Men jeg gør stadig gældende, at en fredning i det hele er unødvendig, når vi taler om §3 areal, som der er mange efterlevede restriktioner på allerede, og som jeg passer i overensstemmelse med reglerne og efter aftaler med Vejle Kommune. I øvrigt henvises fortsat til, at Vejle Kommune er imod fredningsforslaget.

Det areal mellem den af mig foreslåede grænse og op til min ejendoms beliggenhed er i øvrigt allerede fredsskov og beskyttet natur. Det vil sige, at arealet i forvejen er pålagt restriktioner, som sikrer vildtet og naturen, som er en del af formålsbestemmelserne i fredningsforslaget. Fredningen er dermed unødvendig for såvel fredsskov som beskyttet naturareal op til min ejendom.

Området ved min gård bliver brugt til mit erhvervshestehold, her foregår træning og gåture med mine ungheste. Hestene er væddeløbsheste og meget sarte overfor støjende forbipasserende, mountainbikes med lygter/pandeløgter i alle retninger. Når jeg påpeger dette, er det fordi, jeg har erfaring i forvejen med sådan færdsel i området og på mine arealer og dette vil kun blive forværret, såfremt der sker yderligere åbning af terræn i forbindelse med fredning og stisystem helt oppe ved min gård.

Derfor foreslår jeg, at fredningsgrænsen følger den nordlige side af fredskoven lige linje fra Ravningvej og uden om dambruget (se vedlagte kortbilag).

:

Vedrørende sti flyttes til matrikel nr. 11C, så den starter ved shelterne ned af matrikel nr. 2G (Vejle Sportsfisker forening har brug for en sti i forvejen til shelterne, som de ejer) og ind på matrikel nr. 11C langs åen eller skråt over 11C og lodsejer nr. 53.

Jeg ser ingen grund til at lave flere servitutter på fredskoven og overdrev ved min gård, når det tilsyneladende kun er taget med for at få stiforbindelse.

Mange landmænd inkl. mig selv vil holde op med afgræsning og vedligehold, når vi intet må mere og ikke tjener penge på det, som det er, men fordi vi nyder stilheden dernede, som vil blive ødelagt af offentlighedens adgang.

Fredning af ådalen på denne måde er for mig at se helt forkert. Så vidt jeg kan se, så handler det udelukkende om adgangen til området, når man tager historikken med de sidste 2-3 år i ådalen i betragtning, hvor forskellige organisationer ville have haft en nationalpark med 26 forskellige aktiviteter og stier, som blev afvist. Nu prøver man så bare på en ny måde via DN.

Vejle Kommune har den 28. maj 2018 tilrettet mine arealer nær ejendommen, jf. vedlagte brev af 28. maj 2018 med bilag, hvoraf fremgår at arealerne nr. 1 og 2 er derfor blevet afregistreret som beskyttet overdrev. Det vil sige, at fredningsgrænsen på ingen måde berettiget kan gå så tæt ved mit stuehus, gyllebeholder, ridebane og i hestefold, som fremgår af fredningsforslaget.

Ligeledes har Vejle Kommune den 28. maj 2018 truffet afgørelse om det af mig tidligere omtalte engareal, der gødes og hvor 1 ha er i omdrift. Således vedlægger jeg kopi af brev af 28. maj 2018 fra Vejle Kommune. En del af mit engareal er således ikke §3 område, jf. vedlagte.

Stisystemerne

I forhold til det indtegnede stisystem i det reviderede forslag fra DN, vil jeg særligt komme med bemærkninger til stien, som går fra Vorkvej og ned mod dambruget (Vorkvej 75), drejer ind i skoven og så ned til åen. Det gøres gældende, at denne sti ikke vil være en sikkerhedsmæssig farbar vej for offentligheden, idet der kører tung trafik til og fra dambruget på smal grusvej, som ikke er mulig at udvide på grund af terrænet.

Det er en smal grusvej, som vi bruger til kørsel med såvel landbrugsmaskiner som større lastbiler til/fra dambruget. Den vil derfor på ingen måde være sikkerhedsmæssig farbar for gående eller cyklende.

Da en sti den vej ned ikke er påkrævet for adgang til stisystemer langs Vejle Å, bør stien slettes af kortet.

...”

Miljøstyrelsen har i brev af 12. juni 2018 kommenterede de reviderede fredningsbestemmelser og forslaget til et revideret stiforløb. Miljøstyrelsen skriver i brevet blandt andet:

”....

Fredningsnævnet har med mails af 25. marts 2018 og 10. april 2018 fremsendt et revideret forslag til fredningsbestemmelser for Vejle Ådal, revideret afgrænsning af fredningsområdet og reviderede forslag til stiforløb gennem ådalen, med anmodning om evt. bemærkninger.

Miljøstyrelsen finder generelt, at revisionen af de foreslåede stiforløb er relevant, særligt på baggrund af de lodsejerforslag og bemærkninger, der fremkom under fredningsnævnets besigtigelse. Miljøstyrelsen er dog usikker på, om det foreslåede ændrede forløb fra Ravingvej mod Vesterby Skov over matr.nre. 13k, 15q og 1i Vork By, Egtved er for ”fugtigt”. Det foreslås, at Vejle kommune, der senere skal anlægge stiforløbet, vurderer dette – og placeringen af stien gennem skovens vestlige halvdel, som ikke blev besigtiget – nøjere.

Den ændrede afgrænsning af fredningsområdet nord for Bindeballestien giver ikke Miljøstyrelsen anledning til bemærkninger.

Miljøstyrelsen skal til forslaget til ændrede fredningsbestemmelser bemærke følgende:

§3, stk. 3: Miljøstyrelsen har med tilfredshed noteret sig, at enkelte nåletræsarealer er udtaget af bestemmelsen, som Miljøstyrelsen har opfordret til en kritisk gennemgang af. Det er dog Miljøstyrelsens opfattelse, at også de meget små nåletræsenklaver på matr.nr. 27ø og 27bb Ødsted by, Ødsted (ca. 0,2 ha) og matr.nr. 4g og 4e Tørskind by, Bredsten (ca. 0,5 ha) er uden betydning for det samlede landskabsbillede og for fredningens formål, og ligger inde i samlede skovarealer langt fra de sti- og vej-forløb, hvor offentligheden færdes. Disse arealer kan således efter styrelsens opfattelse udtages af bestemmelsen. Også andre af de udpegede arealer kan revurderes, men Miljøstyrelsen vil dog ikke modsætte sig fastholdelsen af disse i bestemmelsen.

§ 8 og § 9: Miljøstyrelsen har med brev af 25. august 2017 foreslået en lang række rettelser til udformningen af disse bestemmelser om pleje og plejeplaner m.v. Disse forslag til rettelser er ikke taget til følge i det nu foreliggende forslag til ændrede bestemmelser. Det er fortsat Miljøstyrelsens opfattelse, at bestemmelserne bør rettes i overensstemmelse med Miljøstyrelsens forslag.

§10 synes at være uden selvstændig juridisk betydning og kan overvejes slettet.

Miljøstyrelsen har i brev af 25. august 2017 opfordret stærkt til, at bestemmelsen i det oprindelige forslags § 12 skulle tilsidesættes for så vidt angår § 3, stk. 4 (vedr. § 3-områderne). Dette synes ikke at være sket. I det nu foreliggende ændringsforslag er den oprindelige § 3, stk. 4 bortfaldet. Henvisningen til § 3 stk. 4 i § 12 er herefter meningsløs, og bestemmelsen må derfor konsekvensrettes ved udtagning af henvisningen til § 3, stk. 4...”

Lodsejer nr. 44 Kaj Flemming Winther Hansen, har i et brev af 12. juni 2018 uddybet sin indsigelse mod gennemførelsen af fredningen og har anført i brevet:

”...

Baggrund for fremsendte indsigelse:

Vi har boet i Vejle Ådalen, nærmere betegnet på landejendommen ENGVANG, Tørskindvej 94, 7183 Randbøl, i generationer. Vore 82 ha ligger alle inden for det område, der af DN er foreslået fredet.

Igennem de seneste 12 til 14 år har lodsejerne i Vejle Ådal og Vejle Kommune i fællesskab udviklet området til den flotte natur, der er i dag — og tillige lavet planer for fortsat varetagelse og fremtidssikring af samme.

Nedenstående bemærkninger til "Forslag til fredningsbestemmelser" (paragraf 1-9) i Fredningsforslag af marts 2017 er samtidig min indsigelse mod fredningen.

1. Fredningen er et ganske unødvendigt og provokerende tiltag. Der er i samarbejdet lodsejer/kommune skabt uvurderlige naturværdier, der på ingen måde vil bedres ved DN's fredningsforslag. Man kan blot forestille sig vedligehold af arealer. Med den foreslåede fredning vil lodsejere ikke længere føle sig forpligtede til at vedligeholde, da de ikke længere arbejder ad frivillighedens vej, og det forestående indgreb mod lodsejernes rettigheder, hvis det effektueres, vil tage enhver lyst til at yde noget særligt fra én. Da kommunen jo kun har hjemmel til at overtage vedligehold af natur, hvis lodsejer ikke selv plejer, men ikke pligt dertil, må fremtiden ses i møde med bekymring. Vil kommunen have lyst og føle sig forpligtiget til at investere penge i at vedligeholde natur, hvis de er blevet "påtvunget" en "vedligeholdelsesplan" af DN?
2. Nu er det samlede beløb for erstatning sat urealistisk lavt. Ca 3.6 mill rækker ingen vegne i den aktuelle fredning, og beløbet er tillige dårligt anvendt, da det ikke sikrer bedre natur, end det vi lodsejere i samarbejde med kommunen allerede har skabt. Man kan nærmest sige — tvært imod, i det lodsejeres velvilje til at pleje natur vil være minimeret i og med, at de uden nogen særlig kompensation fratages retten til at bestemme over deres arealer og bygninger.
3. Vor familie har uopfordret doneret arealer til det offentlige, så der kunne oprettes opgang samt større udsigtspunkt på Runkenbjerg. Velvilje mod offentligheden vil være yderst begrænset efter en påtvunget fredning, og vi vil selvfølgelig advare andre imod at udvise lignende generøsitet, da det jo åbenbart ikke beskytter én mod fremtidige forulempelser, sorg og ærgrelse.
4. Der skal fortsat være mulighed for at drive arealerne i Vejle Ådal, så landbrugene er rentable. Det forhindres af flere af de restriktioner, lodsejere påføres. For vor egen del har vi siden 1950 drevet en omfattende juletræs- og grangrøntproduktion, der grundet orkanen ved århundredskiftet blev midlertidig neddroset, for blandt andet at udvikle nye ædelgransorter, der var egnede til at gro på den magre jord i Vejle Ådal. Denne planlagte produktion må, hvis den aktuelle fredning gennemføres i hvert fald midlertidig indstilles. I det fremsendte fredningsforslag tillades det ikke at genplante nåletræer (gran), hvor der aktuelt er nåletræer. Man må undre sig over DN's anstrengte holdning til grantræer. Efter orkanen i 1999 blev lodsejere ellers tilrådet at iplante 15%

- nål overvejende gran også for at sikre ly og læ for fugle og vildt i vinterhalvåret. Uden nåletræer vil visse fuglearter helt forsvinde. Så ikke alene driftsmæssigt men også naturmæssigt må der på det kraftigste tages afstand fra aktuelle fredningsforslag. (De økonomiske konsekvenser af tab af retten til juletræsdrift og grangrønt samt tabt jagtværdi, når der ikke må være gran, er uddybet i bilag).
5. Aktuelt er de dele af vore arealer, der ikke er skov, indrettet som græsningsarealer for økologisk kvæg. Det har imidlertid vist sig, at økologisk drift af arealer i Tørskind er vanskelig. På få år forandres det økologiske græsareal, der anlægges til overvejende mos, så der græsser færre og færre stykker kvæg pr år. Det har ikke ændret forholdene, at der i samarbejde med kommunen er kørt store mængder kalk ud på græsningsarealerne. I forbindelse med den iagttagelse er der lavet aftale med NyWrå om etablering af pil i 2019, når aftalen med kvægavler, der aktuelt anvender arealerne, ophører. Denne etablering vil heller ikke kunne foretages i flg. aktuelle fredningsforslag.
  6. Det er ikke holdbart at der påtænkes indførelse af restriktioner, hvad angår renovering af bygninger og tilbygninger. Ej heller kan det accepteres, at der ikke kan være belysning fra én bygning hen til en anden — men kun i tilknytning til en bygning. Det eksisterende solcelleanlæg kan så heller ikke udbygges.
  7. Det kan heller ikke accepteres, at venner og bekendte ikke kan opslå telt eller bo i mobilehome eller campingvogn på gårdens arealer uden en kompensation til ejer - lige så vel som det ikke kan accepteres, at ejerne ikke må køre en campingvogn ud i et givet område og overnatte i fri natur.
  8. Vi har et år avlet Danmarks hingsteføl nr. 1 og Danmarks hoppeføl nr3 og er afhængige af at kunne tilride heste. Derfor må vi efter behov kunne oprette ridebane til eget brug og hegne, som vi nu finder formålstjenligt.
  9. Gården har siden 1990'erne efter ansøgning til Egtved Kommune været indrettet og anvendt til forskning, møde- og kursusaktivitet, bl.a. med mulighed for overnatning. Tre firmaer, Cumulus Bio ApS, Clinical Research and Education ApS og Winther Hansen Research IVA lejer sig ind i bygningerne, der har laboratoriefaciliteter. Man beskæftiger sig med forskning og udvikling af naturmedicin. Da der ofte er tale om internationale gæster har det været kutyme, at sådanne kunne flyves ind. Forbud mod at lande fly i området er således behæftet med erstatningskrav. Der vil ligeledes blive rejst erstatningskrav, hvis fredningen på nogen måde forhindrer de møde og forskningsmæssige aktiviteter, der hidtil har været på gården.
  10. Da en del af vore aktiviteter er hesteavl kan vi ikke acceptere, at der ikke må hegnes, som det nu er mest hensigtsmæssigt for heste. Da man ikke kan være vidende om driftsformer fremadrettet kan det heller ikke accepteres, at man ikke må anlægge markveje, hvis driften måtte kræve dette.
  11. Intensivering af dræn og etablering af nye grøfter og dræn skal kunne ske for at sikre fortsat dyrkning af arealer— og græsning. Man må konstatere, at aktuelle ændringer af klimamæssig karakter kan nødvendiggøre øget vandindvinding fra den vandrige dal. Forbud mod øget indvinding af vand kan derfor ikke accepteres, da kunstig vanding af visse arealer kan komme på tale. Begrænsning af afgrødevalg kan heller ikke accepteres, da klimaændringerne meget vel kan betyde nye afgrøder, som vi ikke kender i dag.

- 12) Der er i det fremsendte materiale indtegnet et nyt stiforløb på den del af vor ejendom, der hedder Lyngholm. Det må undre, da der i skrivelse fra Danmarks Naturfredning til Fredningsnævnet for Sydjylland, Nordlige del, dateret 12. dec. 2017 står anført at: "nye stier er kommet til efter besigtigelse med lodsejere". Jeg har ikke og ingen i min familie har været på nogen besigtigelse med DN. Brevet er underskrevet af Fredningsleder Birgitte Ingrisich. Den foreslåede sti kan ikke tilsluttes af familien. Arealerne er lejet ud til større kvægavler, der ikke ønsker uro i sine folde, og sidste år har der været et kedeligt uheld med en større tyr, der overfaldt og nær dræbte en person i området. Ved Tørskindvej lige nord for gården er der på det fremsendte kort anført natursti, der ganske rigtigt, tidligere, har gået som anvist. Denne sti er imidlertid efter tilladelse fra kommunen flyttet for to år siden. Der var to årsager til dette. Dels at en nabo, Blue Hors, købte tilstødende arealer, og det var driftsmæssigt hensigtsmæssigt at have markvejen som skel, da det lavere engareal så kunne lægges sammen med familiens øvrige arealer i én samlet fold og dels 2) den daværende føring mundede ud i Tørskindvej på et sted, hvor der ikke var ordentlig oversigt, hvilket undertiden forårsagede trafikuheld. Derfor fik familien efter ansøgning til kommunen lov til at flytte markvejen ca. 80 meter mod nord. Og naturstien fulgte naturligvis med, da man jo ikke kan have natursti midt igennem fold, jævnfør tidligere beskrivelse af Lyngholm. (Se venligst vedlagte kort, hvor omtalte flytning er indtegnet med rødt). Flytningen var også hensigtsmæssig, idet man så fik lidt afstand til et nåleskovsareal, hvor der er set unger efter den store skovhornugle. Flytning har ikke afstedkommet problemer for naturelskere og motionister samt brugere af Naturskolen, der jo er nærmeste nabo. Offentlighedens mulighed for at se naturen er på ingen måde forringet.
- 13) Offentlig adgang i videre perspektiv. Man kan diskutere, hvem man freder for, er det os brugere af natur eller mere sjældne og sky dyre- og fuglearter — som vel også er en slags brugere af naturen. På vores arealer yngler bl.a.: kærhøg, rød glente (sidste år blev reden desværre forstyrret) samt den store hornugle. Det er klart, at en for intensiv naturstiføring kan være skadelig for disse arter.

På det foreliggende afvises fredningsforslaget af Vejle Ådal i sin samlede helhed. Vi er naturelskere og har gennem generationer plejet natur og egenhændigt investeret mange penge i oprettelse af natur og stærkt bidraget til det offentliges adgang til samme - og vi kan se, at den aktuelle fredning ikke vil bringe noget, vi ikke allerede har — men blot koste mange penge og skabe animositet mod DN.

...”

Lodsejer nr. 61, Kristian Lundsberg Neumann, har i en mail af 13. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har navnlig gjort gældende, at de fredede arealer allerede er godt beskyttede, fordi de er omfattet af naturbeskyttelseslovens § 3, og at offentlig adgang til de fredede arealer vil medføre dårligere betingelser for vildtet i ådalen samt en ringere herlighedsværdi for lodsejerne.

Lodsejer nr. 104, Allan Johnsen, har i en mail af 12. juni 2018, protesteret mod forslaget om fredningen af ådalen og har anført blandt andet:

”...

:

I Danmark er arealer i det åbne land, og især landbrugsarealer, gennemgribende reguleret med hensyn til brug og landbrugsdrift.

Alle reguleringer betyder en eller anden form for rådighedsindskrænkning, og i mange tilfælde en ekstra omkostning for ejeren.

Ved denne revision af reglerne, 5 3 stk. 1, oplyses at arealerne kan dyrkes som hidtil, med den tilføjelse at udsigtshæmmende afgrøder ikke må dyrkes. Dette er en rådighedsindskrænkning til gavn for publikum og ikke til gavn for ejeren.

Ligeledes pålægges der i samme 5 ejeren et krav om, at arealerne holdes lysåbne, hvis dyrkning opgives. Dette kan blive en bekostelig affære, hvis arealerne er vandlidende, og der ikke kan køres med andet en specialmaskine.

...”

Lodsejer nr. 13 Ejgild Knudsen og Anne Birgitte Levinsen har i et brev af 13. juni 2018 gentaget deres protest mod gennemførelsen af fredningsforslaget og det foreslåede stiforløb.

Ejgild Knudsen og Anne Birgitte Levinsen har anført i brevet blandt andet:

”...

Vedr. matriklerne nr. 6g og 5t Bindeballe By overvejer vi at indgå en frivillig aftale at henlægge arealet til urørt privat skov jf. Miljøstyrelsens tilskudsmuligheder. Der er tale om en lille oase med rigt dyreliv og mange arter planter.

Disse dele af ådalen er hverken under pres fra byudvikling, tekniske anlæg, landbrug eller dambrug og de beskyttes af Naturbeskyttelses- og Planloven. En fredning er derfor ikke nødvendig.

Områdets kulturspor er på samme måde kun omtalt i generelle vendinger, hvor en konkret beskrivelse kunne have været på sin plads.

Vores egne engarealer ligger i en sidedal mellem Ødsted og Vesterby skove. De er alle § 3-beskyttet, som mose, fersk eng og overdrev (de sidste blev registreret af Vejle Kommune i 2017 og dette fremgår ikke af fredningskortet). Bortset fra Vesterby matr. 13, som vi har tilkøbt, ryddet for pil og omlagt til græsgang, har arealerne altid været holdt ved lige med græsning suppleret med slåning. Det er et stort arbejde, som vi udfører for at bevare kulturlandskabet. Men vi mener, modsat fredningsforslaget, at hvis arealernes pleje som lysåben natur må ophøre, at der kunne komme værdifuld naturskov på arealerne, hvis de eksisterende skovbryn fik lov til at lukke sig sammen. Der findes således på Ødsted matr. 14b en tilgroet eng med naturskov — den ses allerede med tilgroning på luftfoto fra 1945 — og den har gennem de seneste år udviklet sig med lysninger, hvor træer vælter ned i den bløde jord, og der er mange forskellige planter.

:

De "levende hegn" ved vores engarealer består af lokalt hjemmehørende træer og buske, som naturligt har indfundet sig langs vandløb, og de fungerer som biologisk forbindelse mellem Ødsted og Vesterby skove, ligesom de giver læ og skygge til græsningsdyrene. Vi mener derfor under ingen omstændigheder, at disse hegn bør fjernes. Det samme gælder enkeltstående træer.

Ifølge fredningsforslaget må der kun bruges usynlige elhegn. Vi mener til gengæld, at det kan være nødvendigt at anvende synlige hegn, for eksempel ved flytning af dyr til ny græsningsarealer og i de tilfælde, hvor en græsgang ikke har en tydelig naturlig afgrænsning, som er synlig for dyrene. Det er et meget stort problem, hvis dyr kommer ud af deres indhegning, både fordi de kan være til fare for trafikken, og fordi de kan blive væk og komme til skade. Ligeledes mener vi, at der skal være mulighed for at opsætte "ulvehegn".

Vesterby Skov ligger på en bakke, som kun ved en smal landtange har forbindelse med markerne ved Vingsted Skovvej. Jorden er meget fugtig, hvilket gør det vanskeligt at vedligeholde vejene. Det er derfor et meget stille sted til glæde for vildtet. Her findes ud over rådyr og en bestand af kronstyr også en del sjældne og sårbare dyr. Her lever og yngler grævlingen, blandt andet i en lille skrænt ved en skovvej, hvor den har overtaget en rævegrav. Også isfuglen har gennem en årrække haft to samtidige redehuller, i samme skrænt. I skoven findes alle de små mårdyr, ligesom rød glente har haft flere redepladser gennem årene, også i vores skov. Senest har havørnen slået sig ned i skoven. Den omstændighed, at de vilde dyr her har en tryk base medfører, at man ofte ser dem, når de kommer ud af skoven for at fouragere.

Det er derfor ganske uforståeligt og uacceptabelt for os, at Danmarks Naturfredningsforening lægger op til, at der skal anlægges en sti gennem Vesterby Skov med den begrundelse, at offentligheden mangler adgang til naturen og for at man skal kunne opleve landskabet i Vejle Ådal. Påstanden om offentlighedens manglende adgang til naturen stemmer ikke overens med det faktum, at der i det større område, som fredningen er en del af, findes et særdeles godt sti- og vejnet, med småveje der følger terrænet og giver mulighed for at se landskabselementerne. Disse småveje bruges meget af motionister.

Selvom der findes en privat fællesvej i skel, forlanger DN at der anlægges en ny vej ved siden af den eksisterende, heraf 178 meter inde på vores grund. Vi finder dette uacceptabelt, både fordi der allerede eksisterer en vej, og fordi den ny sti vil skulle gå igennem et bundløst vældområde, som enten vil skulle fyldes op eller passeres på en bro, som vil skæmme landskabet og genere vildtet. Muligheden for jagt på vores ejendom vil ligeledes blive stærkt forringet, hvis der kommer øget trafik og støj i skoven. Vi vil på grund af alle de nævnte forhold anmode om, at anlæg af ny sti afvises.

...”

Lodsejer nr. 61 Kristian Lundsberg Neuman og Charlotte Foghmoes Neumann har i en mail, modtaget den 13. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har anført blandt andet, at fredningsforslaget mest handler om den sydlige del af ådalen og ikke naturværdierne. Dette areal er beskyttet efter

naturbeskyttelseslovens § 3. Hvis arealerne åbnes for offentligheden vil det betyde forringede levevilkår for vildtet i området og en ”ringere herlighedsværdi for lodsejerne og de, der bor i ådalen.

Cand.jur. Ulla Eg har som rådgiver for lodsejer nr. 34 Kim Magnusson i mail, modtaget den 14. juni 2018 protesteret mod gennemførelsen af forslaget om fredning af ådalen og har anført blandt andet, at fredningen medfører indskrænkninger i de enkelte lodsejeres adgang til at benytte arealerne, og restriktionerne, som en fredning indebærer, kan på sigt afskære en hensigtsmæssig udnyttelse af den enkelte lodsejeres arealer. Der vil blive rejst krav om erstatning for den rådighedsindskrænkning og de ulemper, som fredningen vil medføre.

Fredningsnævnet modtog den 14. juni 2018 fra Anne Birgitte Levisen og Ejgil Dalgas Knudsen en fælles indsigelse mod fredningsforslaget på vegne flere lodsejere. Lodsejerne har anført blandt andet:

”... Grundlæggende er vi enige i det synspunkt, at Vejle Ådal er et storslået område, som med rette er udpeget som et af Danmarks større nationale naturområder og senere er blevet en del af Danmarks naturkanon. Men vi hæfter os også ved afsnittet i "Geologisk Set" om naturforvaltning: "Store dele af dalen er i landbrugsmæssig drift, hvorfor de store linjer i landskabet er synlige" - således at dyrkningen af de højtliggende arealer fremhæver de græsklædte lavtliggende arealer.

Fredningsforslagets afgrænsning øst for Ravingvej og syd for Vejle Å er mangelfuldt begrundet. Der skrives noget om landskabelig skønhed og uberørthed, men DN forholder sig ikke til de geologiske forhold for netop dette område, selv om man henviser til — og direkte citerer Miljøministeriets bog "Geologisk Set: Det sydlige Jylland", hvor der findes en overordnet beskrivelse af "Vejle Å tunneldal". Det område, der her foreslås fredet, er den yderste del af det store dødisområde Vork Bakker, der ligger mellem Vork, Vingsted og Ødsted, og som gennemskæres af Ødsted Bæk. Det burde fremgå af beskrivelsen, også som dokumentation for, at DN kender det sted, som man ønsker særlige vilkår for.

I øvrigt undrer vi os over, at man kun foreslår at fredede de sydligste to tredjedele af Vejle Ådal og gennemskærer dalen på langs. En ådal har to skråninger, og hvis den sydligste del fredes vil det ikke forhindre tekniske anlæg og byggeri i den nordlige tredjedel. Tilmed vil man ved Vingsted undlade at medtage dalsiden med de store væld, og kun fredede nogle ukarakteristiske engarealer.

Der lægges op til en fældning af granskov oven for ådalen, som har eksisteret i mange år, og som giver læ til de bagvedliggende arealer. I stedet for at fjerne skoven, kunne man give mulighed for omlægning til løvskov. Også Miljøstyrelsen fandt ved besigtigelsen denne fældning overflødig.

Publikums adgang til området syd for Vejle Å ønskes udvidet med en stiforbindelse inde i Vesterby Skov. Vi vil gøre opmærksom på, at skoven overalt er særdeles fugtig med væld og bundløse områder. I forbindelse med besigtigelsen den 30. juni 2017, hvor DN fik forevist en eksisterende skovvej, gjorde Miljøstyrelsens repræsentant opmærksom på, gevinsten ved stien ikke stod mål med indsatsen for at etablere og vedligeholde den.

Den oplevelse man vil kunne få ved at gå rundt på den foreslåede sti i Vesterby Skov gør det ikke muligt at se terrænet i Vejle Ådal. Til gengæld vil øget færdsel i skoven være til stor skade for de mange vilde dyr, som her har fundet et fristed. Ud over rådyr, kronhjorte og ræve drejer det sig blandt andet om grævlingen, som for tiden lever umiddelbart ved skovvejen, alle de små mårdyr og en del sjældne fugle som isfuglen, den røde glente og havørnen.

Vi ønsker derfor ikke, at den foreslåede sti bliver etableret. Naturbeskyttelsesloven gør det allerede nu muligt at færdes både i Vesterby Skov og en stor del af engene. Og egnen omkring Vingsted er rig på småveje, hvorfra man kan opleve landskabet, idet vejene ofte følger terrænet. Der kører ganske vist også biler på vejene, men trafikken er ikke stor og hastigheden lav. Vi vil opfordre til, at det omkringliggende landskab inddrages i vurderingen af behovet for flere stier, på samme måde som DN inddrager hele ådalen i beskrivelsen af den del, man ønsker fredet.

Naturplejen er for mange lodsejere en vigtig ting, og der gøres en stor indsats, ofte i nært samarbejde med Vejle Kommune. Dette samarbejde er opbygget gennem flere år, og der udvikles løbende ny projekter. Vi mener, at det private ejerskab er vigtigt og giver størst succes, og vi ser en fredning uden forudgående dialog som ødelæggende for lysten til at gøre en ekstra indsats.

På baggrund af ovenstående vil vi foreslå, at området af Vejle Ådal øst for Ravningvej udgår af fredningsforslaget...”

Lodsejer nr. 69, Anne Marie Krogsgård og Bjarke Lyngbak, har i et brev af 14. juni 2018 protesteret mod forslaget gennemførelse. De anfører i brevet blandt andet:

”...

Naturen i Vejle Ådal er enestående, og det ønsker vi som lodsejere fortsat at være med til at værne om. Vi mener ikke, at en fredning er den bedste løsning, når alle interessenter skal tages i betragtning. Der er i dag et velfungerende samarbejde med Vejle Kommune og lodsejerne med ambitiøse mål for udvikling af naturen i ådalen og samtidig bevarelse af det unikke landskab ådalen byder på. Vi værdsætter dialog og samarbejde frem for en løsning, hvor interessenters muligheder for samarbejde om fortsat udvikling af områdets natur begrænses betydeligt med en frednings skrappe regler.

:

Som lodsejere begrænses vore interesser og muligheder for anvendelse af vore arealer ved en fredning, dette var absolut ikke en kendt forudsætning, da vi for snart 2 år siden indgik aftale om køb af ejendommen her på Ravningvej.

I kraft af vores tilknytning til Vejle-området har vi færdes meget i den skønne ådal, og som naturelskere har vi altid nydt det fantastiske landskab og variation i fauna. Det er ikke vores opfattelse, at en fredning vil gøre mere godt for naturen, end interessenterne indtil nu allerede har formået at skabe...”

Lodsejer nr. 80 Jens A. Howard Grøn har i en mail, modtaget den 14. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget.

Jens A. Howard Grøn har anført i mailen blandt andet:

” ...

Igennem de sidste 4 år er der opbygget et samarbejde mellem lodsejere, Vejle Kommune, og forskellige interesseorganisationer om at sikre de naturværdier, der findes i Vejle Ådal og gøre disse tilgængelige for offentligheden med mindst mulig gene for lodsejerne. Igennem bestyrelsen for organisationen Vejle Ådal – Vejle fjor og det tilknyttede råd har man fra lokalt hold vist stor vilje til at tage ansvaret for ådalen til alles bedste.

Det er derfor yderst uheldigt, hvis dette fredningsforslag gennemføres, da det i høj grad vil indsnævre råderummet for det arbejde de lokale kræfter havde set frem til, samt demotiver lodsejerne i det fremtidige arbejde.

I øvrigt henviser jeg til Skovejerforeningen for Vejle Ådal – Vejle Fjord indsigelse mod den påtænkte fredning...”

Politisk rådgiver Stine Bundgaard Pedersen, Sagro, Esbjerg, har i brev af 14. juni 2018 på lodsejer nr. 58 Jens Jørgen Olesens vegne protesteret mod forslaget om fredning af Vejle Ådal.

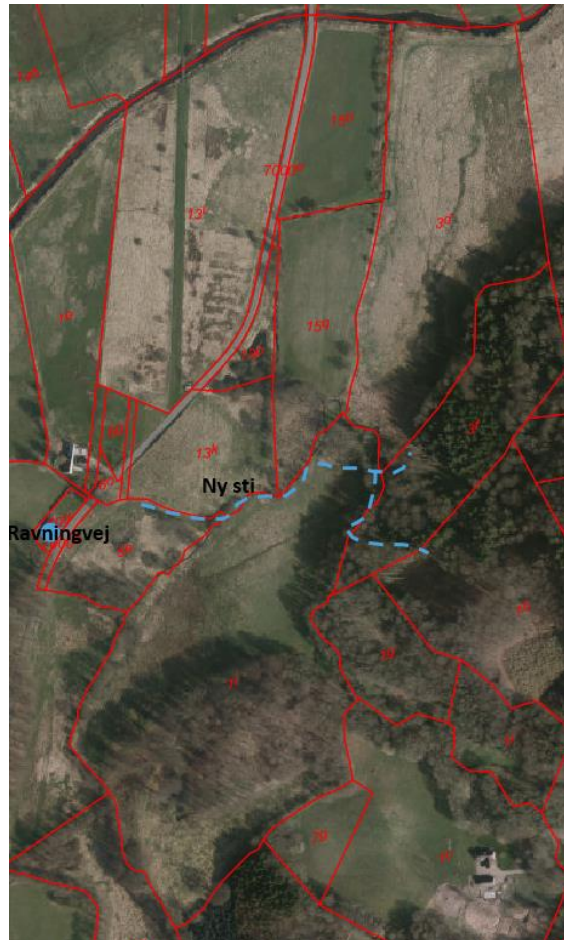
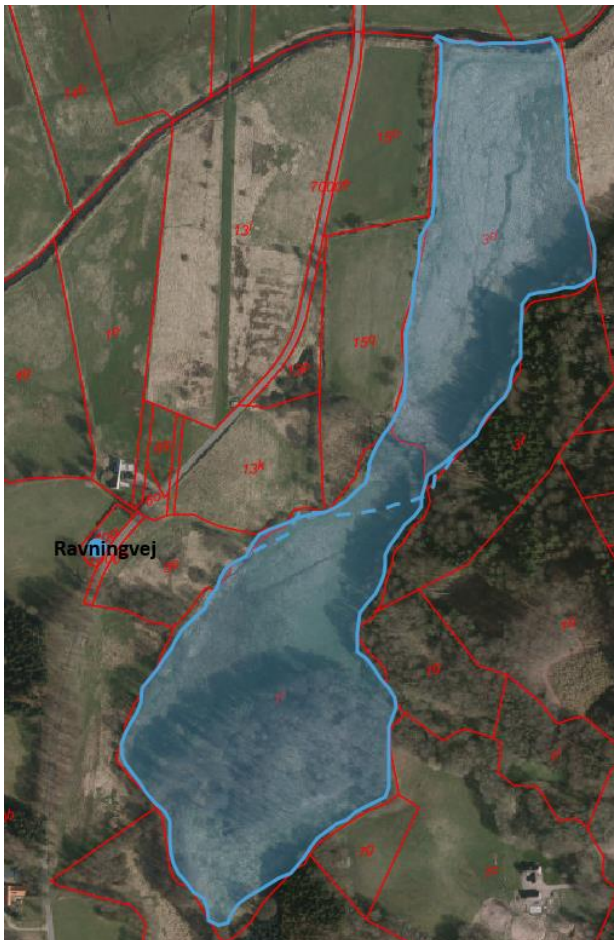
Stine Bundgaard Pedersen har anført i brevet blandt andet:

” ...

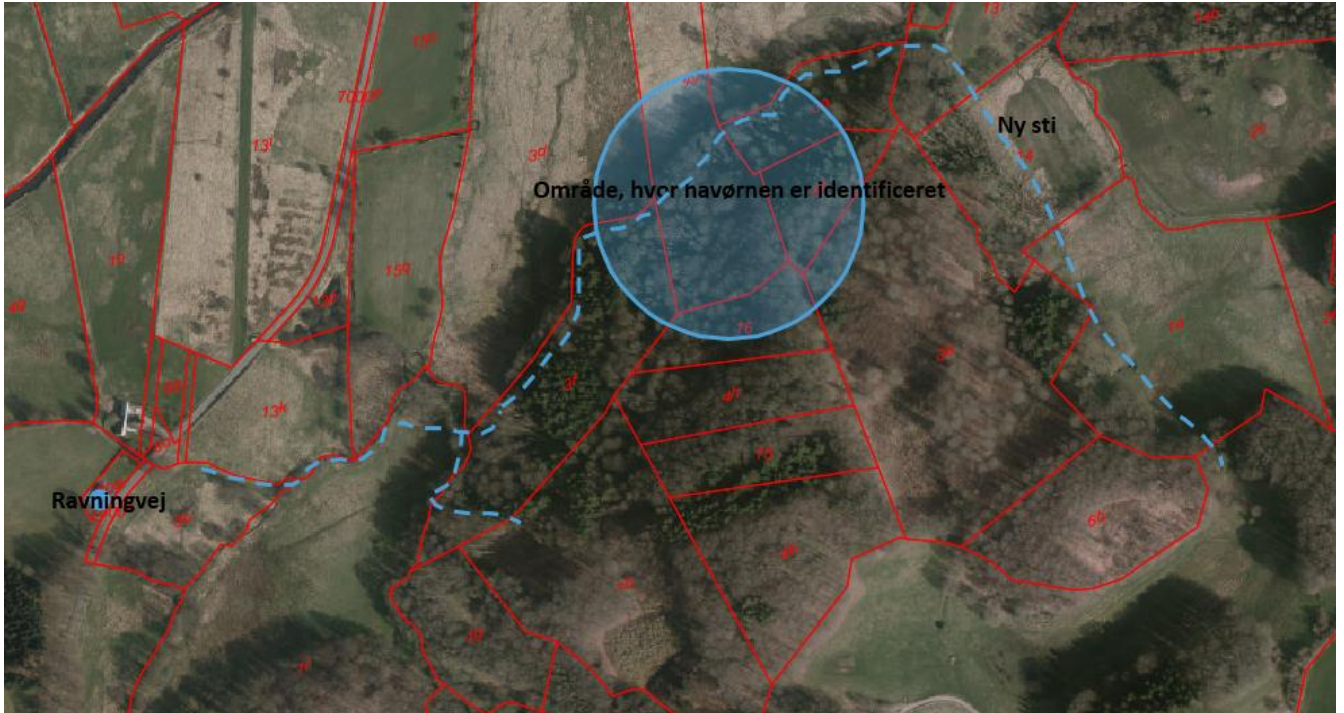
Jeg oplever et godt samarbejde med Vejle Kommune om beskyttelsen og udviklingen af Vejle Ådal som naturområde. Der er kommunale plejeplaner, frivillige aftaler om naturforvaltning og miljøvenlige landbrugsdriftsformer som omfatter store dele af ådalen. Det er alle tiltag der er med til at sikre en ekstensiv drift i ådalen og den trussel, som fredningsforslaget identificere er ikke til stede. Området udvikles naturligt og der findes hele tiden nye gode løsninger med kommunen baseret på godt samarbejde og dialog. Jeg stiller mig derfor helt uforstående over for fredningsforslagets berettigelse.

Jeg ejer flere matrikler som indgår i fredningsforslaget, i alt 19,9 ha. På en af matriklerne er der projekteret en ny sti til offentligheden. Stien har Danmarks Naturfredningsforening opgjort til 576 m. Jeg har jagtinteresse og jeg bruger blandt

andet mine arealer til jagtformål. Offentlighedens adgang via den nye projekterede sti, vil i væsentlig grad vanskeliggøre min jagt på arealet, idet vildtet vil fortrække ved menneskers færden i området.

Havørnen har bosat sig i området ved Vesterby Skov. Jeg har oplevet den mange gange på blandt andet matrikel 4g. Menneskers adgang til dette område vil påvirke havørnens levested i en sådan grad, at havørnen vil flytte væk fra området. Havørnen er Nordeuropas største rovfugl, men i Danmark er havørnen en sjælden ynglefugl. Vesterby Skov ligger i tilknytning til fjord og kyst, og der er derfor gode muligheder for, at havørnen vil slå sig permanent ned i Vesterby Skov. En sti igennem dette område er derfor helt modstridende med ønsket om, at sikre flere ynglende havørne i Danmark. Et paradoks at det netop er Danmarks Naturfredningsforening, der stiller forslag om et stisystem i dette område.

Jeg anmoder Fredningsnævnet om, at afvise det fremsatte fredningsforslag...”

Lodsejer nr. 59 Vibeke Bratting Bunk og Walter Zacharias har i brev af 14. juni 2018 gentaget deres protest mod forslaget om fredning af ådalen og har anført blandt andet:

” ...

Såfremt en fredning gennemføres for at sikre offentlighedens adgang, så mener vi ikke, at der er behov for yderligere anlæggelse af cykelruter, da Bindeballestien, Ravningvej og Tørskindvej sikrer offentlighedens cykeladgang til området. Der synes altså ikke at være behov for anlæggelse af de nye ruter i de sydøstlige skovarealer, hvor offentligheden i øvrigt må antages ikke at kunne ”holde sig” til de anlagte ruter. Dette er særligt problematisk for os grundet de af spejderne anlagte stier og bålpladser. Som jeg selv fremlagde på høringsmødet 16. juni 2017, så forudser vi, at ejendommens højdeforskel på 70 meter og med anlagte stier fra top til bund i værste fald bliver mountainbikeres attraktion på højde med Himmelpind.

... skal vi derfor, såfremt fredningen gennemføres, på det kraftigste anmode om at cykelruten gennem vores ejendom og ned mod Vejle Å nedgraderes til en gangsti. Denne nedgradering formodes at ville mindske de hårde konsekvenser, vi frygter for vores ejendom, naturen, vores virke samt vores ønskede livsførelse.

Lodsejer nr. 66, Mads Kristensen, har i brev af 14. juni 2018 protesteret mod fredningsforslaget og har anført i brevet blandt andet, at

”Generelt set er fredningsforslaget uønsket og modstridende mod mine tanker om lokale initiativer og lokalt engagement i den flotte natur vi bor i.

:

Personligt berøres min ejendom på følgende punkter.

Jeg har købt ejendommen fordi der er ro og en stor bestand af vildt. Lige netop det vi kan tilbyde dem i dag. Mit areal påvirkes ikke af nye stier men måske vil flere stier i området betyde mere trafik også på mine arealer.

I fremtiden vil jagt på arealerne ikke være nær så attraktiv med et økonomisk tab til følge.

Min skov.

I matrikel 1 b er der i dag ca. 8 ha løvtræ og nåletræ. Nåletræ kan fastholdes til hugstmoden, men skal herefter afdrives der må ikke genplantes eller anvendes udsigtshæmmende afgrøder.

Arealet består i dag af Ca. 50% nåletræ og 50% løvskov

Skovdrift er baseret på et fremtidsperspektiv, hvor investeringer sikres gennem planlægning, der går over generationer. Ovennævnte forslag vil påføre ejendommen værditab i kraft af tab af produktionsapparat. Spørgsmålet kan desuden blive: Kan der skabes økonomi på lysåbne arealer?

Arealet med nåletræ er i dag placeret på skråninger som giver vanskelig hugst men også vanskelig udnyttelse til andre formål.

I løvskoven må alene bruges hjemmehørende træarter det kan være forbundet med udfordringer for at opretholde en rentabel skovdrift. Klimaudfordringer gør sig også gældende i forhold til træartsvalget. Det er problematisk at hjemmehørende træarter i træartsvalget skal være bindende, dersom øvrige arter kan være bedre egnet til fremtidens skove. Alene valg af hjemmehørende arter, gør produktionen sårbar.

Vedr. Afgræsning

På mit engareal kunne det tænkes at jeg evt. holde hest. Hestehegn er også sædvanlige landbrugshegn. Bestemmelsen er formuleret på en fortolkningsmæssigt svær måde. At holde hest, er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære en række købere til eventuelle ejendomme, eller skabe en værdiforringelse...”

Lodsejer nr. 67 Lis Ræder Knudsen og Michael Højlund Rasmussen har i et brev af 15. juni 2018 fastholdt deres protest mod fredningen af ådalen og stiforløbet og blandt andet anført:

” ...

Vi ønsker ikke at vores ejendom fredes – vi mener ikke at fredningen sikrer bedre forhold for dyre- og plantelivet i området, men derimod virker modsat ved at tiltvinge offentlig adgang på privat ejet jord, hvor naturen hidtil har haft højeste prioritet.

Samarbejdet imellem Vejle Kommune og lodsejerne har hidtil efter vores mening skaffet stort fokus på den gode naturpleje uden at krænke ejendomsretten.

:

§ 1 og § 7

I forhold til den foreslåede sti vest om vores jord og på vores markvej:

Vi ønsker ikke at der anlægges en sti her. Ravningvej går 20-30m øst for vores hus; stien er planlagt 30-50 meter syd og vest om vores hus lige uden for vores hegn omkring haven. Vores hus vil derfor komme til at ligge på en ø, hvor vi kan forvente færdsel på 3 sider. Vi har i forvejen meget færdsel på Ravningvej, vi ønsker ikke yderligere færdsel omkring vores bolig. Fredningsforslaget dækker mere 800 hektar - det må være muligt at lægge stier, som ikke går så tæt på eksisterende boliger...”

Lodsejer nr. 115, Søren Enggaard har om afgrænsningen af fredningsområdet blandt andet anført:

” ...

I forhold til oversigt er også matrikel 27aa bevokset med skov.

Alene brug af hjemmehørende træarter kan være forbundet med udfordringer for at opretholde en rentabel skovdrift. Valg af hjemmehørende arter, gør produktionen sårbar. Min skovvej indgår i stiprojektet, når jeg ser på hvordan vejen under ekstreme vejrforhold kan blive kørt op af skovningsmaskiner mm kan jeg vanskeligt forestille mig, hvordan dette kan kombineres med offentlig færdsel uden at give konflikter.

Vedr. Afgræsning

Fremtidige ejere vil evt. holde hest. Hestehegn er også sædvanlige landbrugshegn. Bestemmelsen er formuleret på en fortolkningsmæssig svær måde. At holde hest, er for mange på landet et vigtigt element. Denne bestemmelse kan afskære en række købere til eventuelle ejendomme, eller skabe en værdiforringelse.”

Danmarks Naturfredningsforening har den 2. juli 2018 kommenteret indlæggene og har blandt andet anført:

”

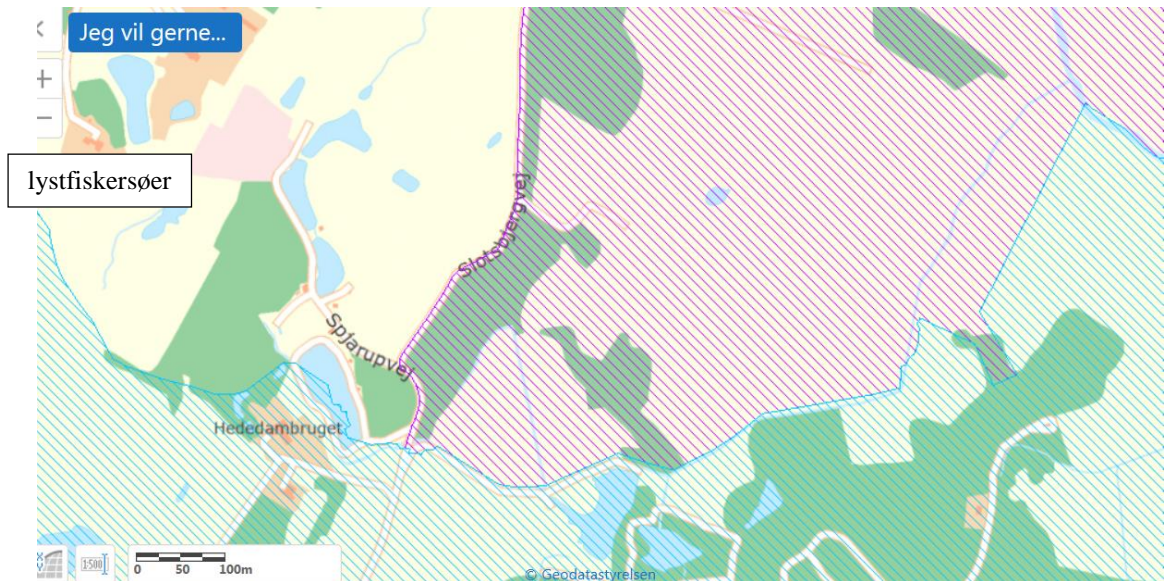
...

Nogle af lodsejerne har i deres svar til fredningsnævnet berørt andre problemstillinger end egentlige erstatningsspørgsmål. DN har bemærkninger til få af disse problemstillinger:

Vedr. lbnr. 59, matr.nr. 4i Vork By, Egtved: Lodsejer er bekymret for konsekvensen af, at en eksisterende sti på deres ejendom efter fredningen bliver gennemgående, og dermed måske brugt af flere, herunder mountainbikes. På den baggrund vil DN ikke modsætte sig, at der på det pågældende stiforløb gennem skoven på matr.nr. 4i alene er færdsel til fods. Cyklister må dermed trække cyklen gennem skoven. Der skal naturligvis fortsat være adgang i bil og på cykel til dambruget på matr.nr. 6f Vork By, Egtved.

Vedr. lbnr. 31, matr.nr. 5d Bindeballe By, Randbøl: Lodsejer er bekymret for at der med fredningen bliver øget brug af den eksisterende gennemgående sti på deres ejendom, særligt med mountainbikes. På den baggrund vil DN ikke modsætte sig, at der langs

matr.nr. 5d på Slotsbjergvej alene er færdsel til fods. Cyklister må dermed trække cyklen ad dette stykke. Der bør dog fortsat være adgang i bil og på cykel sydfra ad Spjarupvej op til lystfiskersøerne.

Vedr. lbnr. 58, matr.nr. 1a Vork By, Egtved har lodsejeren anmodet om, at 0,29 ha, hvor fredskovspligten netop er blevet ophævet, også udgår af fredningen. Det vil DN ikke modsætte sig.

Vedr. lbnr. 91, matr.nr. 13a Ravning By, Bredsten har lodsejeren anmodet om, at dambruget udgår af fredningsområdet på lige fod med matr.nr. 7g Ravning By, Bredsten. DN har ingen indvendinger imod, at matr.nr. 13a udgår af fredningsområdet.

Der er hos flere lodsejere fortsat forvirring omkring brug af gødsugning på § 3-beskyttede arealer fremover, hvis fredningen gennemføres. DN skal understrege, at vi på baggrund af tidligere bemærkninger fra Miljøstyrelsen ikke har lagt op til en skærpelse ifht lovgivningen. Det betyder, at såfremt det kan dokumenteres, at der er gødet mindst hver 7-10 år siden 1992, så kan man fortsætte som hidtil, i det samme omfang. Hvis man ikke har gødet hidtil på §3-beskyttede arealer, så må man ikke pludselig begynde at gøde, og dette gælder uanset fredning.

Flere lodsejere har givet udtryk for en bekymring over udsigten til ikke at kunne dyrke majs frem over. Her skal det understreges, at majs, som er en enårig afgrøde, ikke er reguleret i fredningsforslaget.

Der er hos enkelte lodsejere tvivl om, hvorvidt eksisterende lovlige ridebaner kan fastholdes. Dette forhindrer fredningen ikke. Det er således alene nye ridebaner, som vil kræve en dispensation fra fredningen.

Der er konstateret havørn i Vesterby Skov. Den er endnu ikke ynglende, men kan forventes at gøre det i fremtiden. Sker dette, bør en eventuel kommende sti gennem

:

skoven lukkes for færdsel i havørnens yngleperiode eller stiforløbet bør omlægges, så det respekterer havørnens forstyrrelsesradius på minimum 300 meter.

Miljøstyrelsen har i deres bemærkninger gjort opmærksom på, at §10 er uden selvstændig juridisk betydning. DN er enig i dette.

Miljøstyrelsen henviser endvidere til, at der ikke er lavet en konsekvensrettelse af §12 om den oprindelige §3 stk. 4 (om §3-beskyttede arealer) efter at denne bestemmelse er udgået. Der bør derfor ske en rettelse af §12, således at der herefter står: *Bestemmelsen i § 3 stk. 2 får retsvirkning ved den offentlige bekendtgørelse af fredningsforslaget, jf. § 37 stk. 3 i naturbeskyttelsesloven*, men dette er næppe relevant længere...”

:

Miljøvurdering:

Fredningsnævnet har den 25. april 2019 truffet afgørelse efter § 10 i miljøvurderingsloven om, at fredningsforslaget ikke er omfattet af krav om miljøvurdering.

Miljø- og Fødevareklagenævnet har den 30. september 2020 stadfæstet denne afgørelse.

Fredningsnævnets begrundelse og resultat:

Begrundelsen for at gennemføre fredningen:

Den daværende Fredningsstyrelse har i 1984 udarbejdet en oversigt over Danmarks større nationale naturområder. Vejle Ådal med dens sidedale indgik i oversigten og blev prioriteret højt som et af landets mest storslåede tunneldalslandskaber.

Danmark fik i 2009 en naturkanon. Vejle Ådal og Vejle Fjord blev medtaget i naturkanonen med den begrundelse, at Vejle Ådal er den mest imponerende af de dale, der præger Jyllands østkyst.

Miljøministeren vedtog i 2013 en handlingsplan for fredninger. Handlingsplanen har som et af tre højt prioriterede hovedformål at sikre ”Perlerne” – de unikke, vigtigste og nationalt værdifulde lokaliteter.

Det område, som foreslås fredet, grænser op til de arealer, der er fredet ved kendelsen om fredning af arealerne omkring Nybjerg Mølle. Arealerne, der er omfattet af fredningsforslaget, og arealerne, der er omfattet af Nybjerg Mølle-fredningen, er sammenhængende og udgør en landskabelig helhed med karakteristiske tunneldale, der er skabt af isen og smeltevandet, som skar sig ned i landskabet og dannede markante landskabskonturer.

Fredningsnævnet har ved besigtigelser i ådalen konstateret, at dalen fortsat fremstår som en imponerende tunneldal med dramatiske og markante skrænter og en naturrig ådal, der er relativt uberørt. I dalbunden er der fugtige og frodige enge, græsningsarealer og dyrkede marker. Vejle Å slynger sig gennem græsningsoverdrevene, de små heder, krat og kildevældene. Dalskrænterne ligger hen i skov. Dalen er ikke i væsentlig grad blevet bebygget, og der er en klar grænse mellem den omgivende bebyggelse, landskabet og naturen.

Store dele af ådalen er lysåbne arealer, som er beskyttet i medfør af naturbeskyttelseslovens § 3. En begrænset del af ådalen - ca. 128 ha - er landbrugsarealer. En del af arealerne afgræsses i øjeblikket, medens andre arealer er under tilgroning.

Vejle Ådal strækker sig fra Vejle by ca. 20 km mod vest.

Vejle kommune har i efteråret 2020 opkøbt ejendomme i området med overtagelse 30. december 2020 – i alt 127,87 ha, hvoraf størstedelen ligger inden for fredningsområdet.

Vejle Kommune og Staten v/ Miljøministeriet ejer herefter ca. 220 ha i ådalen.

På nogle af de offentligt ejede arealer er der trampespor. Der er fri færdselsret til samtlige arealer, som ejes af staten og kommunen.

Dalen udgør derfor et værdifuldt og enestående bynært rekreativt område.

Efter besigtigelsen finder fredningsnævnet, at det kan lægges til grund, at Vejle Ådal er et stort sammenhængende uforstyrret landskab og naturområde af høj kvalitet, der samlet gør ådalen til en perle. Ådalen er derfor en vigtig og nationalt værdifuld lokalitet. Denne kvalitet understreges af ådalens direkte sammenhæng med de fredede arealer omkring Nybjerg Mølle.

:

På denne baggrund, og da formålet med fredningen er, dels at sikre ådalen som et større, sammenhængende landskabsområde sammen med arealerne omkring Nybjerg Møllen som nationalt værdifulde lokaliteter, der ikke skal kunne gøres til genstand for fremtidig byudvikling med vejanlæg, bebyggelse og andre permanente anlæg, dels at bevare de landskabelige, naturmæssige, geologiske og kulturhistoriske værdier, ådalen indeholder, og områdets fremtidige rekreative anvendelse, vurderer fredningsnævnet, at de hensyn, der i medfør af naturbeskyttelseslovens § 1 kan begrunde gennemførelsen af en fredning, er opfyldt i denne sag.

Fredningsnævnet kan tiltræde Vejle Kommunes og lodsejernes synspunkt om, at der ikke er grund til at gennemføre en fredning af ådalen, hvis ådalen i forvejen skønnes at være tilstrækkeligt beskyttet.

Der skal derfor foreligge en særlig begrundelse, som ikke kan opfyldes ved anvendelse af de generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelsesloven og anden lovgivning om arealanvendelse, herunder planloven, såfremt ådalen skal fredes.

De generelle beskyttelsesbestemmelser i naturbeskyttelsesloven varetager de samme formål som en fredning, medens planlægningen af områder ud fra planlovgivningen gennemføres af hensyn til andre formål, som derfor kan være i strid med de hensyn, der kan varetages gennem en fredning.

Overfredningsnævnet, Naturklagenævnet og Miljø- og Fødevareklagenævnet har i flere afgørelser fastslået, at en fredning i overvejende grad respekterer såvel den overordnede planlægning som den kommunale planlægning for et areal, men klagenævnene har bragt fredningsinstituttet i anvendelse, hvor de planlægningsmæssige bestemmelser indebærer en utilstrækkelig beskyttelse til opfyldelse af fredningsformålet, eller hvis en fredning findes at medføre en bedre sikring.

Vurderingen af om et område er tilstrækkeligt beskyttet, og om der er en særlig begrundelse for at frede et område, sker konkret og med udgangspunkt i aktuelle og potentielle trusler samt områdets fredningsværdighed.

Selvom der kan opnås en beskyttelse af Vejle Ådal gennem kommune- og lokalplaner, og selvom Vejle Kommune, som varetager den fysiske planlægning, indtil nu har etableret et plangrundlag, som kan sikre ådalen, vil bindinger på ådalen etableret gennem planlovgivningen kunne ændres, og ønsket herom vil gøre sig gældende, hvis behovet for bebyggelse, herunder på bygningsfri landsbrugsejendomme, stiger.

Heroverfor står det enestående landskab i ådalen med dets rekreative muligheder for Vejle bys befolkning. Vejle Ådal har ikke alene en lokal værdi, men rummer et enestående landskab med en vidtstrakt tunneldal, der tillige har stor national værdi. Gennem årene er de øvrige tunneldale omkring Vejle blevet bebygget.

Selvom der ikke er en aktuel trussel mod Vejle Ådal, er ådalen det eneste nærområde af national værdi, som endnu ikke er blevet bebygget. Den visuelle og rumlige oplevelse af ådalen er påvirket af beplantningen på skrænterne og enkelte steder i selve ådalen. Sikring af ådalen som et nærområde af stor rekreativ værdi og som et enestående istidslandskab kan kun ske gennem en fredning, som alene kan ændres eller ophæves, hvis tungtvejende samfundsmæssige hensyn gør sig gældende, frem for en bevarende lokalplan, som vil kunne ændres af kommunen ved en ny lokalplan og ved dispensationer.

:

De værdier, som skal bevares, kan ikke forventes sikret på betryggende måde gennem anvendelse af lovgivningens almindelige bestemmelser.

På denne baggrund tager fredningsnævnet forslaget om fredning af Vejle Ådal til følge.

Fredningsområdet:

Danmarks Naturfredningsforening har revideret afgrænsningen af fredningsområdet.

Fredningsnævnet finder på baggrund af besigtigelserne i Vejle Ådal, at afgrænsningen af det fredede område skal ske i overensstemmelse med det reviderede fredningsforslag som et samlet landskab, dog at den del af ejendommen matr.nr. 1a Vork by, Egtved, hvor der tidligere har været registreret fredskov, udgår. Den del af ejendommen matr.nr. 1 a Vork by, Egtved, der udgår af fredningsforslaget, udgør 0,29 ha og er beliggende umiddelbart vest for landbrugsbygningerne, der er opført på ejendommen matr.nr. 1a Vork by, Egtved.

Fredningsbestemmelserne:

Fredning af et landskab betyder som udgangspunkt, at der lægges visse bånd på de fredede arealer.

Fredningsnævnet har ved beslutningen om at gennemføre fredningen taget udgangspunkt i, at fredningen ikke skal lægge hindringer i vejen for den hidtidige erhvervsmæssige udnyttelse af arealerne i ådalen med især landbrug, dambrug og skovbrug, idet nævnet har ønsket at tage vidtgående hensyn hertil og til beboerne i ådalen, således at der efter fredningen fortsat sikres en dynamisk erhvervsmæssig udvikling inden for fredningsområdet.

De fredningsbestemmelser, der kommer til at gælde for området, afspejler dette synspunkt.

Landbrug, dambrug, skovbrug og anden virksomhed er i øvrigt underlagt de til enhver tid gældende love på disse områder.

Fredningsnævnet bemærker endvidere, at stisystemet, der skal åbne ådalen for offentligheden, er blevet revideret for at imødekomme nogle af de indsigelser, der er fremsat, men at der af hensyn til oplevelsen af ådalen skal gives offentligheden adgang til at færdes i dele af ådalen, der ikke indtil nu har været offentligt tilgængelige for at styrke oplevelsen af landskabet.

Fredningsnævnet kan derfor tiltræde, at der udlægges trampestier i overensstemmelse med det reviderede udkast til stier i området, angivet på fredningskortet.

Det er afgørende af hensyn til naturen, landskabet og lodsejerne i ådalen, at alle nye stier udlægges som trampestier, men at det ved skiltning skal understreges og gøres opmærksom på, at der alene er adgang til fods ad trampestier over privatejede arealer, samt at hunde skal føres i snor.

Fredningsnævnet har følgende bemærkninger til de enkelte fredningsbestemmelser:

Fredningsnævnet kan tiltræde forslaget til fredningsbestemmelsernes § 1 og § 2.

:

Fredningsnævnet vurderer, at de nåletræsbeplantninger, som Danmarks Naturfredningsforening foreslår afdrevet, er uden betydning for den landskabelige oplevelse af ådalen. Flere lodsejere har påpeget, at nåletræsbeplantningerne har betydning for biodiversiteten i ådalen og i øvrigt driften af deres ejendomme.

Fredningsnævnet kan tiltræde lodsejernes synspunkter og fastsætter denne bestemmelse i fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 3:

”Eksisterende nåletræsbeplantninger kan bibeholdes og opretholdes som nåletræsbeplantninger”.

Da gødskning, sprøjtning og kalkning af landbrugsarealerne i fredningsområdet kan fortsættes, hvis landbrugsarealerne er blevet gødsket, sprøjtet og kalket før 1992, og det godtgøres, at der er foretaget gødskning, sprøjtning og kalkning mindst hvert 10. år herefter, skal det præciseres i fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 1, at gødskning m.v. kan fortsættes.

Fredningsnævnet vurderer, at de læhegn, der er i ådalen, ikke har nogen negativ betydning for den landskabelige oplevelse af ådalen. Da læhegnene kan have betydning ikke alene for driften af landbrugene i ådalen, men også for dyre- og fuglelivet, finder fredningsnævnet, at de eksisterende læhegn kan bibeholdes. Fredningsnævnet fastsætter derfor denne bestemmelse i fredningsbestemmelsernes § 3, stk. 8:

”Eksisterende læhegn kan opretholdes, vedligeholdes og udskiftes. Der må ikke plantes nye læhegn”.

Der er under sagens behandling rejst kritik mod forslaget om, at belysning kun må etableres i tilknytning til boliger og driftsbygninger, og at belysningen skal være ”nedadrettet”.

Fredningsnævnet har forståelse for, at det kan være nødvendigt for driften af landbrug og dambrug, at der kan etableres belysning, så driften er sikkerhedsmæssigt og sundhedsmæssigt forsvarlig. Fredningsnævnet vurderer derfor, at fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 1, næstsidste og sidste led, skal formuleres således, at

”Driftsmæssig nødvendig belysning må etableres i tilknytning til landbrug og dambrug. Belysningen skal opsættes, så lyset afskærmes ud mod det omgivende landskab og rettes mod driftsbygningerne og dambrugsarealerne.

Fredningsnævnet har i sin vurdering af fredningsforslaget taget udgangspunkt i, at fredningen ikke skal lægge hindringer i vejen for den hidtidige erhvervsmæssige udnyttelse af arealerne i ådalen. Fredningsnævnet vurderer derfor, at det er landbrugsmæssigt nødvendigt, at arealer, som benyttes til opdræt af kreaturer og hesteavl, kan hegnes. Hegn skal imidlertid etableres således, at de ikke skæmmer landskabet.

På denne baggrund skal fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 4, derfor have denne ordlyd:

”Der må opsættes sædvanlige landbrugshegn (trådhegn) samt hestehegn i træ. Hegnene skal holdes i naturtræ eller i jordfarver.”

Lodsejere har oplyst, at deres kreaturer afgræsser dalen, og at de tager høslet; det er derfor nødvendigt, at eksisterende dræn og grøfter kan vedligeholdes.

På denne baggrund skal det præciseres i fredningsbestemmelsernes § 5, stk. 9, 2. pkt. at

”Eksisterende dræn og grøfter kan af hensyn til fortsat høslet og afgræsning fastholdes og vedligeholdes.”

Lodsejere har gjort opmærksom på, at mountainbikere færdes i terrænet uden hensyntagen til lodsejernes ejerinteresser, og at der må ske en regulering af færdslen, såfremt fredningsforslaget gennemføres med et stisystem, som foreslået.

Fredningsnævnet tiltræder, at der skal ske en regulering af færdslen ad trampestier, etableret på privatejede arealer af hensyn til både lodsejernes interesser og formålet med fredningen. Som følge heraf tillades alene færdsel til fods ad trampestierne og stier over ejendomme i privat eje; cykler, mountainbikes, knallerter, scootere og lignende køretøjer må alene færdes ad offentlige veje og befæstede stier, anlagt på arealer, som tilhører staten og Vejle Kommune. Vejle kommune skal som tilsynsmyndighed opsætte informationstavler om offentlighedens færdsel i fredningsområdet.

Forslaget til fredningsbestemmelsernes § 7, stk. 1, ændres derfor således:

Offentlighedens adgangs- og opholdsret i området følger af de almindelige bestemmelser i gældende love. Eksisterende veje og stier, der er anlagt på arealer, som ejes af staten eller kommunen, er således åbne for offentlighedens færdsel til fods og cykel, jf. naturbeskyttelseslovens § 26. Færdsel ad trampestier, etableret over arealer i privat eje, må alene ske til fods. Cykler, mountainbikes knallerter, scootere og lignende køretøjer må alene færdes ad offentlige veje og befæstede stier, anlagt på arealer, som tilhører staten og kommunen. Vejle kommune skal som tilsynsmyndighed opsætte informationstavler om offentlighedens færdsel i fredningsområdet.

Lodsejerne har under det offentlige møde og i indlæg til fredningsnævnet gjort gældende, at de har plejet naturen i ådalen, og at de føler deres ejendomsret krænkes, hvis denne ret fratages dem.

Spørgsmål om pleje af fredede arealer er reguleret i den gældende plejebekendtgørelse. Plejebekendtgørelsen hjemler lodsejerne ret til selv at foretage pleje af egne arealer. Denne ret bør understreges i fredningsbestemmelserne.

Fredningsnævnet finder i øvrigt, at de regler, som er fastsat i plejebekendtgørelsen, jf. bekendtgørelse nr. 924 af 27. juni 2016 om pleje af fredede arealer og tilsyn, på entydig måde fastsætter de procedureregler, som afgør plejespørgsmål.

Bestemmelsen i forslagets § 8, stk. 3 udgår derfor, og § 9 formuleres således:

”§ 9 Plejeplaner

Pleje af de fredede arealer kan gennemføres efter den til enhver gældende plejebekendtgørelse.

:

Plejemyndigheden udarbejder en plejeplan for det fredede område senest 2 år efter fredningens gennemførelse med efterfølgende revision hvert 5. år.

På det Natura 2000 udpegede areal skal den første plejeplan dog gælde, indtil udløbet af den gældende Natura 2000 plan og herefter følge denne.

Plejeplanen kan f.eks. indeholde foranstaltninger som afgræsning, høslæt mv. med henblik på at sikre, at ådalen i det væsentligste holdes åben, samt at eksisterende beplantning kan fjernes eller nedskæres.

Lodsejerne i ådalen har ret til selv at udføre plejeforanstaltninger inden for den frist, som plejemyndigheden fastsætter. Såfremt plejeforanstaltningen indebærer træfældning, tilfalder fældet træ den lodsejer, som ejer det fældede træ, såfremt det fjernes inden for den frist, som plejemyndigheden har fastsat. Lodsejeren kan ikke stille krav om, at fældet træ skæres op, samkørsel af fældet træ eller udkørsel til fast vej.”

Der fastsættes herefter de **fredningsbestemmelser**, der er anført i indledningen til denne afgørelse.

Klagevejledning:

Fredningsnævnets afgørelse kan i medfør af naturbeskyttelseslovens § 43 påklages til Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klageberettigede er ejere og brugere, der skal have denne afgørelse tilsendt, enhver, der under sagen har givet møde for fredningsnævnet eller fremsat ønske om underretning om sagens afgørelse, statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af forslaget samt organisationer mv., som antages at have en væsentlig interesse i fredningsforslaget.

Erstatningsafgørelsen kan dog kun påklages af ejere og brugere samt statslige og kommunale myndigheder, hvis interesser berøres af afgørelsen. Godtgørelse for udgifter til sagkyndig bistand kan ifølge naturbeskyttelseslovens § 47 ikke påklages.

Klage indgives skriftligt til Miljø- og Fødevareklagenævnet på e-boks, hvor du kan vælge Nævnenes Hus som modtager, eller ved almindelig brevpost til Nævnenes Hus, Toldboden 2, 8800 Viborg, att. Miljø- og Fødevareklagenævnet. Klagefristen udløber 4 uger efter, at afgørelsen er offentligt bekendtgjort. Klagefristen udløber ved midnat på dagen for klagefristens udløb. Hvis klagefristen udløber på en lørdag eller en helligdag, forlænges fristen til den følgende hverdag.

Vagn Kastbjerg

Flemming Davidsen

Keld Jensen